

การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากภาพลายรดน้ำนักษัตรศิลป์
วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางชัย จังหวัดนครราชสีมา
Creation of dramatic arts from water-patterned water-patterns
Wat Na Phra That, Taku Subdistrict, Pak Thong Chai District
Nakhon Ratchasima Province

นายสยาม อาบจะบก และคณะ

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
พฤศจิกายน 2565

การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากภาพลายรดน้ำนทศิลป์
วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางชัย จังหวัดนครราชสีมา
Creation of dramatic arts from water-patterned water-patterns
Wat Na Phra That, Taku Subdistrict, Pak Thong Chai District
Nakhon Ratchasima Province

คณะผู้วิจัย

นายสยาม	อาบจะบก
นางสาววิลาสินี	ศิลา
นายพิทยา	ผิวงาม
นายสุรไกร	ไพโรสณฑ์
นางสาวชลดา	ประเสริฐวงษา
นางสาวศศิธร	เชื้อชัย
นางสาวสุพาภร	อาพัฒน์นอก

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
พฤศจิกายน 2565

ชื่อวิจัย	การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์จากภาพลายรดน้ำนกหัสดีลิงค์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา
โดย	นายสยาม อาบจะบก นางสาววิลาสินี ศิลา นายพิทยา ผิวงาม นายสุรไกร ไพรสมนต์ นางสาวชลดา ประเสริฐวงษา นางสาวศศิธร เชื้อชัย นางสาวสุพากร อาพัฒน์นอก
ปริญญา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
ปี พ.ศ.	2565
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลรวี กระจ่างทอง อาจารย์ ดร.ชุมพล ชะนะมา

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและลักษณะทางกายภาพของนกหัสดีลิงค์จากจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสดีลิงค์ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อสร้างสรรคการแสดงชุด หัสดีลิงค์

ผลจากการศึกษาเพื่อสร้างสรรคการแสดง คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรคการแสดงชุดหัตถ์ลิงค์ ซึ่งมีแนวทางการสร้างสรรค ในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานประยุกต์ จากการศึกษาจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสดีลิงค์ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา นกหัสดีลิงค์หรือนกหัสดีดิน ได้มีเรื่องราวที่ปรากฏจากนิทานธรรมบท เรื่อง พระนางสามาวดี ตอน กำเนิดพระเจ้าอุเทน นกหัสดีลิงค์หรือนกหัสดีดินเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ตามคติความเชื่อของล้านนาและล้านช้างรวมไปถึงภาคอีสานของประเทศไทย โดยกล่าวกันว่า เป็นสัตว์ที่มีรูปร่างทางกายภาพส่วนหัวเป็นคชสีห์ ประกอบไปด้วยสิงห์และคชสาร มีเอกลักษณ์ที่เห็นได้ชัด คือ มีงา 4 งา ซึ่งปรากฏอยู่บนใบหน้า ส่วนตัวตลอดจนหัวและหางเป็นนก เป็นสัตว์ที่มีความงดงามแต่แฝงไปด้วยพลังกำลังอันมหาศาล คณะผู้วิจัย จึงได้หยิบยกนำเอาประวัติความเป็นมาและลักษณะทางกายภาพของนกหัสดีลิงค์ ซึ่งประกอบด้วยราชสีห์ คชสาร และปักษี ผ่านการสร้างสรรคในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานประยุกต์ นำเสนอผ่านนักแสดงหญิงจำนวน 9 คน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาใน การสร้างสรรคภาพจิตรกรรมนกหัสดีลิงค์ ลายรดน้ำปิดทอง คณะผู้วิจัยจึงได้สร้างสรรคการแสดงชุดนี้ขึ้น

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Creation to study the history and physical characteristics of the Hassadi Link bird. from the painting on the entrance door of the Tri-Hospital in the middle of the water gilded water pattern Bird picture of Hassadi Link, Taku Subdistrict, Pak Thong Chai District Nakhon Ratchasima Province and to create a performance of the Code of Link

Results from studies for creative acting The research team has created a show, Hassadi Link, which has a creative approach. in the form of applied Isan folk dance From studying the paintings on the entrance door to the water tower gilded water pattern Bird picture of Hassadi Link, Taku Subdistrict, Pak Thong Chai District Nakhon Ratchasima Province Hassadee Link or Hassadin bird There is a story that appears from the Dharma chapter story about Phra Nang Sawadee at the birth of Phra Chao Uten. Hassadi Link or Hassadin bird is an animal that lives in the Himmapan forest. According to the beliefs of Lanna and Lan Xang, including the northeastern region of Thailand by saying that It is a physically shaped animal with the head of a lion. consisting of a lion and a moth It has a distinct identity, which is the presence of 4 tusks on the face. The body as well as the head and tail are birds. It is an animal that is beautiful but hidden with great strength. Therefore, the research team has put forward the history and physical characteristics of the Hassadi Link bird. which consists of lions, kotchasarn and paksi through creations in the form of applied Isan folk dance Presented by 9 female performers in order to conserve and disseminate wisdom in Creation of paintings of birds of good link gilded water pattern The research team therefore created this show.

research team

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากภาพลายรดน้ำนกกหัสติลิงค์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาที่ให้คำปรึกษา คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวรวี กระจ่างทอง และอาจารย์ ดร.ชุมพล ชะนะมา ที่ให้ความเมตตากรุณาเสียสละเวลาคอยให้คำปรึกษาและแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานมาโดยตลอด รวมถึงถึงการแก้ไขในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระอาจารย์จ้อย จันทโซ เจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา และพระสมุห์ประสิทธิ์ มหาวิโร ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดนกออก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาและมอบองค์ความรู้เกี่ยวกับ นกกหัสติลิงค์ในทางด้านพระพุทธศาสนาให้คณะผู้วิจัย อาจารย์ ดร.ยุทธพงศ์ มาตย์วิเศษ ตำแหน่งกรรมการมูลนิธิทางอีสาน ครูช่างเมรุนกหัสติลิงค์พระเทพวิทยาคม (หลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ) ที่ได้องค์ความรู้ด้าน คติความเชื่อในภาคอีสานที่เกี่ยวกับ นกกหัสติลิงค์ให้คณะผู้วิจัย คุณพ่อณรงค์ชัย พันสรน้อย (ชาวบ้านบ้านสรน้อย) วัดโคกศรีชะเกษ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ในการให้คำปรึกษาและมอบองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและคติความเชื่อของนกกหัสติลิงค์ ให้คณะผู้วิจัย อาจารย์ก้อง พิพัฒน์ กองคำ ตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ในการให้คำปรึกษาและมอบองค์ความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายโดยการเลือกใช้ผ้าในภาคอีสานที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมาให้คณะผู้วิจัย และอาจารย์อัศววิทย์ ทองใบ นักวิชาการอิสระ ประจำภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา และมอบองค์ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเครื่องกายให้มีความสวยงามและเหมาะสมกับชุดการแสดงให้คณะผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ได้ให้โอกาสในการจัดทำรับทุนวิจัย และพัฒนางานวิจัย แนะนำรูปแบบการอ้างอิงของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจงานวิจัย พร้อมให้คำแนะนำความคิดเห็น และแนะนำการแก้ปัญหาต่างๆ อันเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ซึ่งส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและนำไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ รวมถึงเป็นตัวอย่างในการพัฒนาผลงานการวิจัยสร้างสรรค์และการวิจัยอื่นๆ ต่อไป

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....	3
วิธีดำเนินงานวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สรุปบท.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
ประวัติความเป็นมาของอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.....	8
กลุ่มชาติพันธุ์.....	9
วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.....	9
หอไตรกลางน้ำ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.....	14
นกหัสดีลิงค์.....	15
คติความเชื่อเกี่ยวกับนกหัสดีลิงค์.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
สรุปบท.....	26

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	
รูปแบบงานวิจัย.....	27
การออกแบบงานวิจัย.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	29
ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	33
สรุปบท.....	34
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	
แนวคิดในการออกแบบการแสดง.....	35
การออกแบบลีลาท่ารำในการแสดง.....	36
รูปแบบการแปรแถว.....	47
การออกแบบดนตรีและบทเพลงประกอบการแสดง.....	49
การออกแบบเครื่องแต่งกาย.....	56
การคัดเลือกนักแสดง.....	60
อุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	61
สรุปบท.....	62
บทที่ 5 ผลงานนาฏศิลป์ ชุด หัตถ์ลิงค์	
อธิบายท่ารำและรูปแบบการแปรแถว.....	63
สรุปบท.....	152
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
แนวคิดในการแสดง.....	153
การออกแบบลีลาท่ารำในการแสดง.....	153
รูปแบบการแปรแถว.....	154
ดนตรีประกอบการแสดง.....	154
การออกแบบเครื่องแต่งกาย.....	154
การคัดเลือกนักแสดง.....	155
อุปกรณ์การแสดง.....	155

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
6.8 ข้อเสนอแนะ.....	155
6.9 สรุปบท.....	156
บรรณานุกรม.....	157
ภาคผนวก.....	160
ภาคผนวก ก การประชุมและวางแผน.....	161
ภาคผนวก ข การลงพื้นที่วิจัย.....	163
ภาคผนวก ค การทดลองและนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ชุดการแสดง.....	167
ภาคผนวก ง การฝึกซ้อมการแสดง.....	172
ภาคผนวก จ การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์ ชุด หัสดีลิงค์.....	176
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	183

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
ตารางที่ 3.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	34
ตารางที่ 4.1 ทำรำประเภทกระบวการทำรำที่สื่อความหมายแทนอากัปกริยาของราชสีห์.....	37
ตารางที่ 4.2 ทำรำประเภทกระบวการทำรำที่สื่อความหมายแทนอากัปกริยาของคชสาร.....	40
ตารางที่ 4.3 ทำรำประเภทกระบวการทำรำที่สื่อความหมายแทนอากัปกริยาของปักษี.....	41
ตารางที่ 4.4 ทำรำประเภทกระบวการทำรำที่สื่อความหมายแทนอารมณ์ ความรู้สึก.....	43
ตารางที่ 4.5 ทำรำประเภทกระบวการทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่.....	45
ตารางที่ 5.1 สัญลักษณ์แทนนักแสดงในการแปรแถวการแสดงชุด หัตถ์ลีลิ่งค์.....	63
ตารางที่ 5.2 สัญลักษณ์ในการแปรแถว.....	64

สารบัญแผนภูมิ

เรื่อง

หน้า

1.1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....4

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 2.1 วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ.....	10
ภาพที่ 2.2 อุโบสถหลังเก่า วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ).....	10
ภาพที่ 2.3 หอไตร วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ).....	11
ภาพที่ 2.4 พระธาตุตะคุ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ).....	11
ภาพที่ 2.5 พระธาตุองค์เล็ก วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ).....	12
ภาพที่ 2.6 พระเจดีย์ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ).....	12
ภาพที่ 2.7 อุโบสถหลังใหม่ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ).....	13
ภาพที่ 2.8 นกหัสดีลิงค์กำลังบินโฉบคาบพระมารดาของพระเจ้าอุเทน.....	15
ภาพที่ 2.9 ภาพช้างเอราวัณ.....	17
ภาพที่ 2.10 ภาพกรรินทร์ศึกษา.....	18
ภาพที่ 2.11 ภาพวารีกุญชร.....	19
ภาพที่ 2.12 ภาพช้างเผือก.....	19
ภาพที่ 2.13 ภาพบัณชुरาชาสีห์.....	20
ภาพที่ 2.14 ภาพไกรสรราชาสีห์.....	21
ภาพที่ 2.15 ภาพกาฬสีหะ.....	21
ภาพที่ 2.16 ภาพดิณสีหะ.....	22
ภาพที่ 2.17 ภาพนกหัสดีลิงค์.....	23
ภาพที่ 4.1 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 1 แถวรวมกลุ่ม.....	47
ภาพที่ 4.2 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 2.1 แถวตั้งซุ่มหน้าสิงห์.....	47
ภาพที่ 4.3 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 2.2 แถว 3 เหลี่ยม 3 จุด.....	48
ภาพที่ 4.4 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 2.3 แถววีคว่า.....	48
ภาพที่ 4.5 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 3 แถว รวมตัวสู่การเป็นหัสดีลิงค์.....	49
ภาพที่ 4.6 กลองโทน.....	51
ภาพที่ 4.7 ซอ.....	51
ภาพที่ 4.8 ปี่.....	52
ภาพที่ 4.9 แคน.....	52
ภาพที่ 4.10 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 1.....	57

สารบัญญภาพ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 4.11 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 2.....	57
ภาพที่ 4.12 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 3.....	58
ภาพที่ 4.13 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 4.....	58
ภาพที่ 4.14 การแต่งกายงานนาฏศิลป์ ชุด หัสดีลิงค์.....	59
ภาพที่ 4.15 โทนีสีการแต่งกายภาพจิตรกรรมนกหัสดีลิงค์.....	60
ภาพที่ 4.16 นักแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	61
ภาพที่ 4.17 อุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	61
ภาพที่ 7.1 ประชุมวางแผนงาน.....	162
ภาพที่ 7.2 ประชุมวางแผนงาน.....	162
ภาพที่ 7.3 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 1.....	164
ภาพที่ 7.4 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 1.....	164
ภาพที่ 7.5 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2.....	165
ภาพที่ 7.6 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2.....	165
ภาพที่ 7.7 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2.....	166
ภาพที่ 7.8 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2.....	166
ภาพที่ 7.9 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 1.....	168
ภาพที่ 7.10 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 2.....	168
ภาพที่ 7.11 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 3.....	169
ภาพที่ 7.12 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 4.....	169
ภาพที่ 7.13 การนำเสนอทำรำ 20%.....	170
ภาพที่ 7.14 การนำเสนอทำรำ 50%.....	170
ภาพที่ 7.15 การนำเสนอทำรำ 75%.....	171
ภาพที่ 7.16 การนำเสนอทำรำ 100%.....	171
ภาพที่ 7.17 การฝึกซ้อมการแสดง.....	173
ภาพที่ 7.18 การฝึกซ้อมการแสดง.....	173
ภาพที่ 7.19 การฝึกซ้อมการแสดง.....	174
ภาพที่ 7.20 การฝึกซ้อมการแสดง.....	174

สารบัญภาพ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 7.21 การฝึกซ้อมการแสดง.....	175
ภาพที่ 7.22 การฝึกซ้อมการแสดง.....	175
ภาพที่ 7.23 คณะผู้วิจัยแต่งหน้าให้นักแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	177
ภาพที่ 7.24 คณะผู้วิจัยแต่งตัวให้นักแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	177
ภาพที่ 7.25 คณะผู้วิจัยแต่งตัวให้นักแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	178
ภาพที่ 7.26 นักแสดงไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อนการแสดง.....	178
ภาพที่ 7.27 นักแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	179
ภาพที่ 7.28 นักแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	179
ภาพที่ 7.29 บรรยากาศหลังเวทีก่อนทำการแสดง.....	180
ภาพที่ 7.30 บรรยากาศหลังเวทีก่อนทำการแสดง.....	180
ภาพที่ 7.31 การแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	181
ภาพที่ 7.32 การแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	181
ภาพที่ 7.33 การแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	182
ภาพที่ 7.34 การแสดงชุด หัสดีลิงค์.....	182

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

วัดหน้าพระธาตุ หรือวัดตะคุ ตั้งอยู่ ณ ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นศาสนสถานแห่งหนึ่งที่มีความเก่าแก่และมีความสำคัญอย่างยิ่ง เกิดขึ้นในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ ต้อนต้น ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2330 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ตามตำนานเล่าว่าชาวบ้าน ซึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์ในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ช่วยกันหักร้างถางป่า เพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ระหว่างนั้นได้พบองค์พระธาตุอยู่กลางป่า และเขียนหนังสือถึงคณะสงฆ์เพื่อขอก่อตั้งวัด หลังจากนั้นชาวบ้านได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆกับวัด และหนองน้ำที่มีต้นตะคุขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งได้กลายเป็นที่มาชื่อตำบลตะคุโบสถ์ของวัดหน้าพระธาตุ นอกจากนี้วัดหน้าพระธาตุ หรือวัดตะคุ ยังมีโบราณสถานที่มีความสำคัญอยู่ 2 แห่ง คือพระอุโบสถและหอไตรกลางน้ำ พระอุโบสถตั้งอยู่ข้างอุโบสถหลังใหม่ฐานอุโบสถมีลักษณะ แอ่นโค้งหลังคาไม่มีช่อฟ้า ใบระหงส์ หางหงส์ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยม ในรัชกาลที่ 3 ภายในอุโบสถมีภาพจิตรกรรมซึ่งอยู่ในสภาพสมบูรณ์แสดงถึงเรื่องราวในพุทธประวัติ เช่น ภาพชาดกตอนต่างๆ ภาพพระบฏ ภาพการนมัสการรอยพระพุทธรูป ภาพพิธีศพนหรือ อสุภกรรมฐาน และพระมาลัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดแทรกวิถีชาวบ้านในอดีตมีภาพจิตรกรรม ทางด้านนอก แต่ปัจจุบันลบเลือนไปมากแล้ว เหลือเพียงบางส่วนที่เหนือประตูทางเข้าด้านหน้า หอไตรกลางน้ำ หรือเรียกตามภาษาอีสานว่า ลิม โดยหอไตรตั้งอยู่หน้าพระอุโบสถ มีลักษณะ ทางกายภาพคือใช้น้ำล้อมรอบโบราณสถาน เพื่อป้องกันรักษาสิ่งของที่สำคัญภายในหอไตรนั้น ซึ่งแต่เดิมใช้ประกอบกิจทางสงฆ์แทนพระอุโบสถอาทิเช่น พิธีบวช การลงปาติโมกข์ การรับกฐิน มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทย หลังคาจั่วแบบภาคกลาง เป็นอาคารชั้นเดียวยกพื้นสูง ผนังเป็นฝาปะกน มีการตกแต่งด้วยภาพวาดลายพรรณพฤกษา ภาพวาดเหล่าเทวดาที่มีคติความเชื่อว่าจะคอยปกป้องรักษาสถานที่แห่งนี้ และที่สำคัญยังปรากฏจิตรกรรมทางด้านพุทธศาสนา อยู่บริเวณ เขตห้องชั้นในบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำเป็นภาพวาดนกกหัสติลังคัลลายรดน้ำปิดทอง ซึ่งมีความประณีตและมีความงดงามอย่างยิ่ง (กนกพร ฉิมพลี. 2559 : 12 - 13)

นภัสดีลิงค์ หรือเรียกตามภาษาอีสานว่า นกสั๊กกะไต เป็นนกที่มีคติความเชื่อว่า ได้ดำรงชีวิตอาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ตามตำนานเล่าขานในหนังสือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งได้กล่าวถึงวิถีแห่งความตายบนโลกอุดตตรกुरुทวีป โดยมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งกว่าชาวทวีปอื่นๆ เนื่องจากบุญที่ได้สั่งสมมาในโลกของมนุษย์ จึงมีโอกาสได้เสวยผลบุญไปเกิด ณ ดินแดนอุดตตรกुरुทวีป เมื่อตายไปแล้วนั้น นภัสดีลิงค์ หรือนกสั๊กกะไต จะมีหน้าที่นำพาร่างอันไร้วิญญาณไปสู่สรวงสวรรค์ โดยบรรพชนได้สร้างสรรค์เป็นจิตรกรรมภาพลายรดน้ำอยู่บนบานประตูหอไตรกลางน้ำวัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ซึ่งบ่งบอกถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ นภัสดีลิงค์โอบพระมารดาของพระเจ้าอุเทน อันเป็นเนื้อความในนิทานธรรมบท เรื่อง พระนางสามาวดี ตอน กำเนิดพระเจ้าอุเทน ภาพลายรดน้ำนี้แสดงให้เห็นลักษณะของนภัสดีลิงค์ที่ชัดเจนว่า เป็นนกที่มี วงงาเหมือนช้าง ไม่ใช่ชนกที่มีหัวเป็นช้าง และมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ผสมผสานระหว่างสัตว์ 3 ตัว ได้แก่ ปักษี ราชสีห์ และคชสาร โดยหัวเป็นสิ่งที่มีวงงาเหมือนช้าง ลำตัวเหมือนนก นอกจากนี้ยังมีพละกำลังอันมหาศาล มีลำตัวขนาดใหญ่ โดยสามารถเปรียบเทียบได้เท่ากับช้าง 5 เชือก และยังกินศพมนุษย์ เป็นอาหาร จึงได้เรียกว่า นภัสดีลิงค์ หรือนกสั๊กกะไต (ยุทธพงศ์ มาตรฐานวิเศษ. 2562 : 14 - 25)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนภัสดีลิงค์ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อที่จะเผยแพร่และอนุรักษ์ความงดงามของศาสนวัตถุ และได้สร้างสรรค์เป็นผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุด นภัสดีลิงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะของนกหัสดีลิงค์ คติความเชื่อของนกหัสดีลิงค์ จากจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทองภาพนกหัสดีลิงค์
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงผลงานนาฏศิลป์ ชุด หัสดีลิงค์

ขอบเขตของการวิจัย

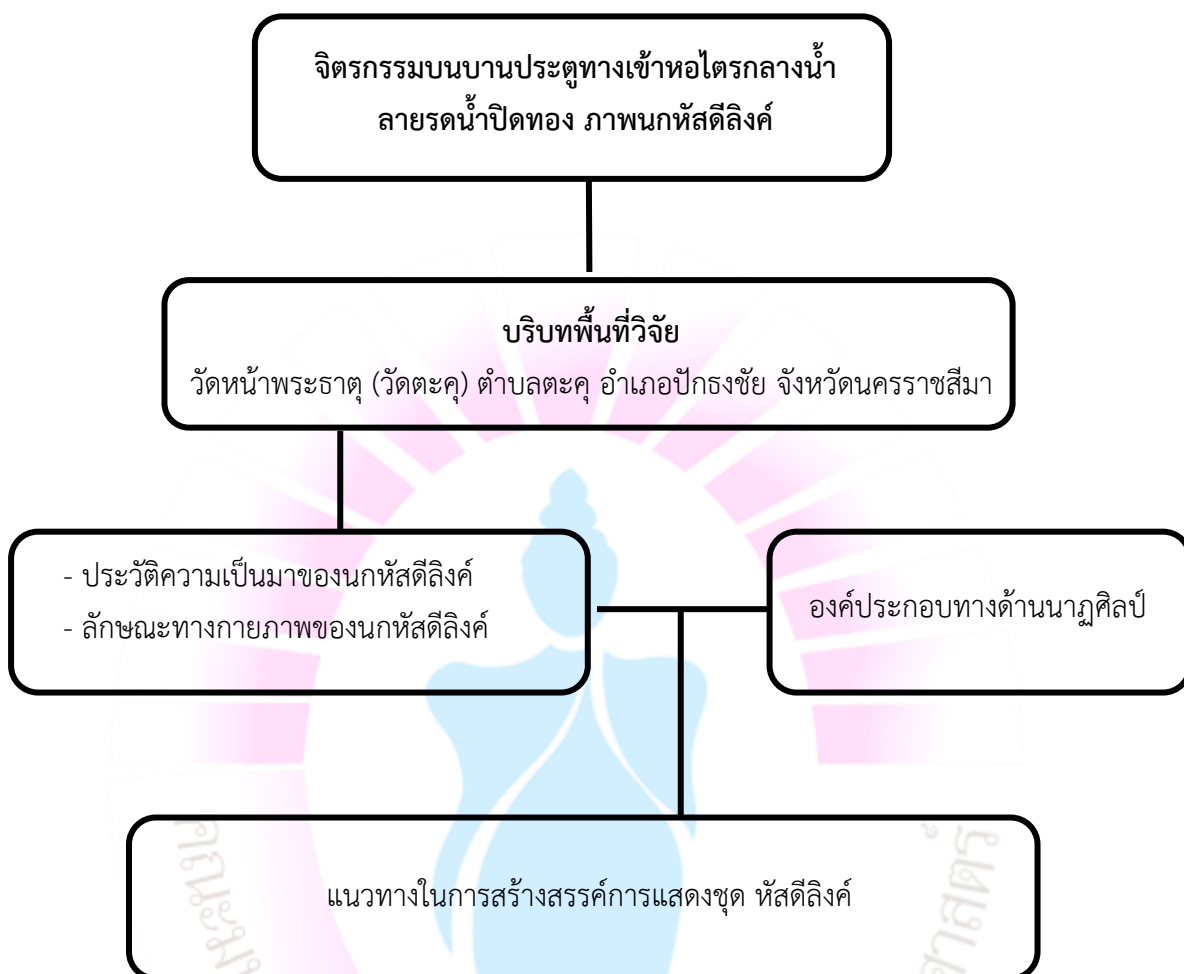
ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการสืบค้นข้อมูลดังนี้
 - 1.1 ประวัติความเป็นมา คติความเชื่อและความสำคัญของนกหัสดีลิงค์ ของล้านนา ล้านช้าง รวมไปถึงภาคอีสานของประเทศไทย จากจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทองภาพนกหัสดีลิงค์ ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงพยัญ จังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงองค์ประกอบจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้า หอไตรกลางน้ำ ภาพลายรดน้ำปิดทองภาพนกหัสดีลิงค์ ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงพยัญ จังหวัดนครราชสีมา
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการสืบค้นข้อมูล ณ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงพยัญ จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น
3. ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการสืบค้นข้อมูลกับนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา ผู้นำชุมชน และพระอาจารย์จ้อย จันทโช วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงโขงพยัญ จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเรื่อง หัสดีลิงค์ คณะผู้วิจัย ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนกหัสดีลิงค์ ผ่านเอกสาร บทความ งานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ คติความเชื่อด้านพิธีกรรมของล้านนา ล้านช้าง รวมไปถึงภาคอีสานของประเทศไทย และหลักแนวคิด ทฤษฎีในการสร้างสรรค์ถึงองค์ประกอบทางนาฏศิลป์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับนกหัสดีลิงค์อย่างถูกต้องและมีความสมบูรณ์มากที่สุด ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ที่มา : คณะผู้วิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์ โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) และการวิจัยสร้างสรรค์ (Creative Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ ตลอดจนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับจิตรกรรมลายรดน้ำปิดทอง ภาพนทศิลป์ หัตถศิลป์ วัฒนธรรม (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปวัฒนธรรม หรือนักปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับภาพลายรดน้ำนทศิลป์ หัตถศิลป์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. การนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้ ที่สำคัญในงานวิจัยการศึกษา เพื่อที่จะนำผลจากการวิเคราะห์มาสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์บทบาทการแสดง แนวคิดการแสดง ชุด หัตถศิลป์

3.2 วัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นท่ารำและท่าทางองค์ประกอบของการแสดง

3.3 ด้านการแต่งหน้า ใช้เทคนิคการวาดเส้นลายไทยและโทนสี มาสร้างสรรค์ในรูปแบบการแต่งหน้า เพื่อให้เกิดความสวยงามและมีความเหมาะสมกับชุดการแสดง

3.4 ด้านการแต่งกาย คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากจิตรกรรมลายรดน้ำปิดทอง ภาพนทศิลป์ หัตถศิลป์ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง

3.5 คำร้องประกอบการแสดง ได้นำภาษาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและภาษาโคราช มาร้อยเรียงและประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

3.6 ทำนองเพลง ได้นำเอกลักษณ์ดนตรีไทยและวงมโหรีโคราชมารวมผสมผสานให้เกิดความสร้างสรรค์และเหมาะสมกับการแสดง

3.7 อุปกรณ์การแสดง ทางคณะผู้วิจัย ใช้เทียน เพื่อสื่อถึงแสงสว่างของเทียน ได้นำพาไปสู่สรรงสรรค์

3.8 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ชุด หัตถศิลป์

3.9 การจัดการแสดงนำเสนอผลงานนาฏศิลป์ ชุด หัตถศิลป์ ต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

3.10 รวบรวมส่งเอกสารงานวิจัยฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะๆ

3.11 ตรวจสอบความถูกต้องและจัดพิมพ์เป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะของนกหัสดีลิงค์ และคติความเชื่อของนกหัสดีลิงค์ จากจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสดีลิงค์ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

2. สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์นิพนธ์ต่อไป

3. ได้แนวทางการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาพจิตรกรรม ภาพนกหัสดีลิงค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

นกหัสดีลิงค์ หมายถึง นกหัสดีลิงค์ ปราภานามตามภาษาบาลีว่า “หตถิลิงคสกุลโณ” มาจากคำสามคำสมาสกัน สามารถแยกเป็น หตถี+ลิงค์+สกุลโณ หตถี หมายถึง ผู้มีมืออันโตดเด่นขนาดใหญ่ ซึ่งก็คือ งวงของช้าง

ลิงค์ หมายถึง การแสดงเพศ

สกุลโณ หมายถึง นก

เช่นเดียวกับภาษาสันสกฤต หัสติน + ลิงคะ แปลว่า นกที่มีงวงอันโตดเด่น ภาษาไทยใช้ว่า นกหัสดีลิงค์ ชาวล้านนานิยมเรียกชื่อย่อว่า “นกหัส” หรือไม่ก็ “นกงางวง” (ออกสำเนียงลื้อยองเป็น “งาโงง”)

นกหัสดีลิงค์ จากคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ภาค 2 กล่าวว่าเป็นนกขนาดใหญ่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ มีลักษณะผสมของสัตว์ 4 ชนิด ดังนี้ ลำตัวเป็นนก ใบหน้าเป็นสิงห์ จะงอยปากเป็นงวงช้าง เขี้ยวหน้าเป็นงา มีหางเป็นหงส์ มีพละกำลังตั้งช้างเอราวัณ 3-5 เชือกรวมกัน (เพ็ญสุภา สุขคตะ. ออนไลน์. 2562)

ราชสีห์ นับได้ว่าสัตว์ในป่าหิมพานต์ ส่วนใหญ่จัดอยู่ในหมวดสิงห์ คงเป็นเพราะมีความสง่าและน่าเกรงขาม ราชสีห์ เป็นสัตว์ที่มีพละกำลังสูง

คชสาร ตามคติความเชื่อของช้าง หรือคชสาร ในวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย เชื่อว่า ตำนานการเกิดช้างในตำราพระคชลักษณ์ ในประเทศไทยได้อธิบายการกำเนิดของช้าง

ปักซี่ นกตามคติความเชื่อของคนไทยนกเป็นสิ่งมีชีวิต ที่มีความหลากหลายมากที่สุด นกมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่ซ้ำกัน นกบางตัวได้ความเคารพนับถืออย่างสูงเช่น ครุฑกษัตริย์ของนกหัสดีลิงค์ เชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สรุปบท

จากการศึกษาจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทองภาพนักษัตรลิงค์ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ในบทที่ 1 นี้ ทางคณะผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาและเรียบเรียงข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ ของการวิจัย คำถามในงานวิจัย ขอบเขตของการวิจัย กรอบแนวคิดในงานวิจัย วิธีดำเนินงานวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และมีรายละเอียดของข้อมูลที่จะกล่าวถึง เนื้อหาของงานวิจัย ซึ่งจะปรากฏใน บทที่ 2 ต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 นี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ได้ถูกต้องตามหลักกระบวนการวิจัยสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ เนื้อหาในบทนี้จึงประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่หลากหลายซึ่งมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนักษัตรลีลา ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาทางการศึกษา ได้ดังนี้ ประวัติความเป็นมาของอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มชาติพันธุ์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา หอไตรกลางน้ำ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา นกหัสติลิงค์ คติความเชื่อเกี่ยวกับนกหัสติลิงค์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปบท

ประวัติความเป็นมาของอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

สมัยโบราณ เดิมปรางค์ชัยเป็นเมืองโบราณตั้งแต่ขอมเรืองอำนาจ ทั้งนี้สันนิษฐานได้จากเขตอำเภอปรางค์ชัยมีซากปรักหักพังของปราสาท หรือ เทวาลัยหลายแห่งที่เป็นศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมที่ขอมนิยมสร้างตามเมืองต่างๆ ที่ตนปกครองอยู่ใหญ่บ้าง เล็กบ้างตามความสำคัญของแต่ละเมือง เช่นปราสาทนาแค ปราสาทสระหิน ปราสาทบ้านปราสาท ปราสาทคูเกษม

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา จากหลักฐานที่ปรากฏตามแผนที่ยุทธศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาได้ปรากฏ ชื่อเมืองปึกว่าตั้งอยู่ใกล้เมืองนครราชสีมา ความสำคัญก็คือ เป็นเมืองหน้าด่านทางทิศใต้ของเมืองนครราชสีมา เพื่อเป็นกองระวังหน้าคอยสอดแนมข้าศึกและคอยปะทะขัดขวางหน่วงเหนี่ยวไม่ให้ข้าศึก ยกทัพประชิดเมืองนครราชสีมาเร็วเกินไป เมืองปึกในสมัยนี้จึงถูกตั้งและเรียกว่า “ด่านจะโปะ” เช่นเดียวกับ ด่านเกวียน ด่านจอหอ ด่านขุนทด เป็นต้น

ในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2321 ในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดฯ ให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ (รัชกาลที่ 1) ยกกองทัพไปปราบเมืองเวียงจันทน์และได้รับชัยชนะกลับ จึงได้กวาดต้อนเชลยชายหญิงพร้อมกับเพี้ยอุปราช และ ให้ไปพักอาศัยอยู่ที่ด่านจะโปะครั้งนั้นชาวเมืองเวียงจันทน์ตั้งบ้านเรือน เป็นหลักฐานมั่นคงแล้ว เจ้าพระยานครราชสีมา (ปิ่น) จึงกราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งด่านจะโปะเป็นเมือง เรียกว่า “เมืองปึก” (ยังไม่มีคำว่าธงชัย) และได้กราบบังคมทูลขอให้เพี้ยอุปราชเป็นเจ้าเมืองปึกคนแรก พระราชทานนามว่า “พระยาวงศาอรรคราช” (ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นต้นตระกูลวรธงไชยขณะนี้) เมืองปึกในสมัยนี้เป็นเมืองขึ้นตรีขึ้นตรงต่อเมืองนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. 2323

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ยกทัพมายึดเมืองนครราชสีมาและได้กวาดต้อนชาวเมืองไป แต่ถูกคุณหญิงโมและชาวเมืองนครราชสีมาต่อสู้กับทหารเวียงจันทน์จนได้รับชัยชนะและได้พระราชทานนามว่า “ท้าวสุรนารี” การกวาดต้อนเชลยคราวนั้น

ทหารเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ ได้มากกว่าต่อนชาวเมืองปักกิ่งทั้งชาวไทยโคราชและชาวเวียงจันทน์ ซึ่งชาวเวียงจันทน์ได้อพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ต่างก็มีที่ทำมาหากินสุขสบาย มาเป็นเวลา 47 ปี จึงพร้อมใจกันจับอาวุธต่อสู้ขับไล่ทหารของเจ้าอนุวงศ์พ่ายแพ้กลับไป (ปัจจุบันชาวเวียงจันทน์เป็นบรรพบุรุษ ของชาวตำบลตะคุทั้งตำบล ตำบลเมืองปักบางหมู่บ้าน ตำบลธงชัยเหนือ บางหมู่บ้าน ตำบลสะแกราชบางหมู่บ้าน ตำบลตะขบบางหมู่บ้าน) (สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอปักธงชัย. 2559)

กลุ่มชาติพันธุ์

คนลาวเวียง (เวียงจันทน์) หรือคนไทอีสาน ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา สันนิษฐานว่าได้มีการอพยพเข้ามาหลายรุ่น โดยส่วนใหญ่จะเข้ามาเมื่อครั้งสงครามปราบปรามเมืองเวียงจันทน์ในสมัยกรุงธนบุรี และมีการติดต่อค้าขายกันมากขึ้นเมื่อทางรถไฟสายกรุงเทพ-นครราชสีมาสร้างเสร็จ ไทอีสานเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งรองมาจากไทโคราช ซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้ตั้งหลักปักฐานอยู่ทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมาที่หนาแน่นมากคือ อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอบัวลาย อำเภอเมืองยาง อำเภอลำทะเมนชัย และบางส่วนของอำเภอบัวใหญ่ อำเภอประทาย อำเภอชุมพวง อำเภอปักธงชัย อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอห้วยแถลง อำเภอโชคชัยและอำเภอบ้านเหลื่อม ไทอีสานยังคงรักษาวิถีชีวิต ความคิด คติความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมและภาษาอีสาน อันเป็นเอกลักษณ์ของคนอีสาน ตลอดทั้งปีจะมีการทำพิธีต่างๆเพื่อเป็นการปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่มีมาอย่างช้านานที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานกลมกลืน ระหว่างความเชื่อเดิมที่มีในท้องถิ่นกับความเชื่อกระแสหลักที่เข้ามาในภายหลัง ซึ่งจะมีการเลือกรับและปรับเข้าหากันจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น (จรุงศรี โพธิ์กลางและคณะ. 2560 : 43)

วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.1 ประวัติความเป็นมา

วัดหน้าพระธาตุ หรือที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าวัดตะคุ ถือเป็นวัดเก่าแก่ของอำเภอปักธงชัย สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2330 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ตามตำนานเล่าว่า ชาวบ้านซึ่งอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ช่วยกันหักล้างถางป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ระหว่างนั้นได้พบองค์พระธาตุอยู่กลางป่าและได้เขียนหนังสือถึงคณะสงฆ์เพื่อขอก่อตั้งวัด หลังจากนั้น ชาวบ้านได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆกับวัดและหนองน้ำที่มี ต้นตะคุขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งได้กลายเป็นที่มาของชื่อตำบล ในปี พ.ศ. 2539 กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนอุโบสถและหอไตรเป็นโบราณสถาน

ภาพที่ 2.1 วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : วัดหน้าพระธาตุ. ออนไลน์. 2563.

พระอุโบสถของวัดหน้าพระธาตุ ตั้งอยู่ข้างอุโบสถหลังใหม่ ฐานอุโบสถมีลักษณะแอ่นโค้ง หลังคาไม่มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมในรัชกาลที่ 3 ภายในอุโบสถมีภาพจิตรกรรมซึ่งอยู่ในสภาพสมบูรณ์แสดงเรื่องราวในพุทธประวัติ เช่น ภาพชาดก ตอนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพพระบฏ ภาพการนมัสการรอยพระพุทธรูป ภาพพิธีศพหรือ อสุภกรรมฐาน และพระมาลัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดแทรกวิถีชีวิตชาวบ้านในอดีตมีภาพจิตรกรรมทางด้านนอก แต่ปัจจุบันลบเลือนไปมากแล้ว เหลือเพียงบางส่วนที่เหนือประตูทางเข้าด้านหน้า

ภาพที่ 2.2 อุโบสถหลังเก่า วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2564 ณ อุโบสถหลังเก่า วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปทุมชัย จังหวัดนครราชสีมา.

หอไตร ตั้งอยู่หน้าพระอุโบสถในสระน้ำ เป็นอาคารชั้นเดียวยกพื้นสูง ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยหลังคาจั่วภาคกลาง ผนังเป็นฝาปะกน ประตูทางเข้าเป็นลายรดน้ำปิดทอง เขียนภาพจิตรกรรมเกี่ยวกับพุทธประวัติ เทพชุมนุม ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง แม่พระธรณีซึ่งอยู่ในสภาพลบเลือนไปมาก ส่วนด้านในหอไตรเป็นภาพเทพชุมนุม และดอกไม้ร่วง

ภาพที่ 2.3 หอไตร วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2464 ณ หอไตรวัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา.

นอกจากนี้ยังปรากฏพระธาตุตะคุ ซึ่งเป็นพระธาตุเก่าแก่ที่มีมาก่อนชาวตะคุจะเข้ามาพบองค์พระธาตุอันเป็นวัดร้างเก่าจึงได้ชักชวนคนในชุมชนมาสร้างศาสนสถาน ณ ที่แห่งนี้ โดยเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและมีความสำคัญต่อคนในชุมชนอย่างยิ่ง

ภาพที่ 2.4 พระธาตุตะคุ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2564 ณ พระธาตุตะคุ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา.

พระธาตุองค์เล็ก เป็นพระธาตุสร้างขึ้นในสมัยพระครูวัชชัยคุณ (พรหมา) เพื่อบรรจุอัฐธาตุของพระครูวัชชัยคุณมุนี (มี) ผู้เป็นอาจารย์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ โดยคนในชุมชนเชื่อว่าหากได้มาสักการะขอพรสิ่งใด ก็จะประสบความสำเร็จได้ตามความมุ่งมาดตั้งใจของตน

ภาพที่ 2.5 พระธาตุองค์เล็ก วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงระจิงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2564 ณ พระธาตุองค์เล็ก วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงระจิงชัย จังหวัดนครราชสีมา.

พระเจดีย์ แบบไม้สิบสองอยู่หลังโบสถ์เป็นศิลปะแบบวัดโพธิ์ ซึ่งได้รับอิทธิทางด้านวัฒนธรรมมาจากภาคกลาง ซึ่งสันนิษฐานกันว่า น่าจะสร้างหลังจากการสร้างโบสถ์เก่าและมีอายุมากกว่า 200 ปี

ภาพที่ 2.6 พระเจดีย์ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงระจิงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2564 ณ พระเจดีย์ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงระจิงชัย จังหวัดนครราชสีมา.

นอกจากนี้ชาวบ้านตะคุได้มีการจัดสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2504 สร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2514 สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ ปุณณโก) เป็นองค์ประธานในการจัดสร้าง จากนั้นได้กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 เสด็จพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี เสด็จพระราชดำเนินมาตัดลูกนิมิตในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2521 ณ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งภายในมีภาพวาดเรื่องราวพุทธชาดก กล่าวถึงชาติกำเนิดของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อครั้งอดีตชาติ

ภาพที่ 2.7 อุโบสถหลังใหม่ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2563 ณ อุโบสถหลังใหม่ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา.

2.2 ความสำคัญของวัดหน้าพระธาตุ

ปัจจุบันลูกหลานไม่พูดไทยโคราช เนื่องจากพูดภาษาลาวหมด คนตะคุคนเฒ่าคนแก่เล่ากันว่าอพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงมาอาศัยทำมาหากินตามลำน้ำลำลายไม่น้อยกว่า 200 ปีเศษมีบ้านเก่าปัจจุบัน เป็นนา-สวน เหลือเพียงชื่อคือ บ้านแต่ บ้านเตื่อ บ้านห้วย บ้านตุมอูร์มห้วยลำลำลาย มีการสร้างวัดเก่าบริเวณนาสิม อยู่ทางทิศตะวันออกบ้านตะคุ ปัจจุบันห่างไปประมาณ 1 กิโลเมตรครึ่ง มีหนองน้ำ และสระน้ำกลายเป็นไร่ไรนา เมื่อถึงยุคมีรถไถรถแทรกเตอร์บริเวณสร้างวัดหน้าพระธาตุ น่าจะเป็น วัดเก่ามีมาก่อน โดยชาวตะคุมาถึงป่าได้พบองค์พระธาตุจึงได้ชักชวนกันมาตั้งวัดที่นี่ แล้วก็พากันย้ายบ้านมาตั้งใหม่รอบๆวัด แล้วค่อยขยับขยายบ้านออกไปเรื่อยๆ

บ้านตะคุ มีโบราณสถานของขอม เรียกว่า ปราสาทสระหิน อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้านอยู่ติดคลองชลประทานห่างบ้านประมาณ 1.5 กิโลเมตร และด้านทิศตะวันออกมีทุ่งนา ชาวนาเรียกว่าทุ่งนา เมืองมีกำแพงดินล้อมรอบ เนื้อที่ประมาณ 200 ไร่ (สมเด็จพระธีรญาณมุนี ท่านบอกรว่าเป็นสระน้ำโบราณ) องค์พระธาตุ เป็นพระธาตุที่มีรูปร่างคล้ายพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม บางท่านก็บอกว่าคล้ายพระธาตุศรีสองรัก อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ทางคณะสงฆ์ท่านคุณลักษณะพระธาตุแล้วกล่าวว่า เป็นพระธาตุที่บรรจุพระธรรมคำสอนขององค์พระศาสดา จึงขอพระราชทานสมณศักดิ์เจ้าอาวาส ว่า "อภิบาลธรรมธาตุ" พระเถระผู้บวชมานานในวัดเล่าให้ฟังว่า ในวันเพ็ญพระจันทร์เต็มดวงเคยเห็นดวงแก้วลอยออกมาจากองค์พระธาตุ ลอยขึ้นไปบนกุฏิและโรงอุโบสถ พระเถระได้วิ่งไล่เอาบาตรครอบไว้ แต่ก็สามารถลอยออกมาได้แล้วกลับเข้าองค์พระธาตุดังเดิม ชาวบ้านตะคุเคารพนับถือว่าเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ใครมีเคราะห์กรรมอะไรก็มาบนบานองค์พระธาตุให้เทพเทวารักษ์ที่รักษาองค์พระธาตุคุ้มครองช่วยเหลือขจัดปัดเป่าเหตุร้ายต่างๆให้ทุเลาเบาลงเมื่อได้สมปรารถนาแล้วก็มาแก้บนเป็นประจำตลอดปี วันเพ็ญเดือน 3 ของทุกปีชาวบ้านตะคุจะจัดงานไหว้พระธาตุเป็นประจำทุกปีเพื่อให้ลูกหลานที่ไปทำมาหากินอยู่ในที่ต่างๆคิดถึงบ้านกลับมาหาญาติพี่น้อง พ่อแม่และทำบุญไหว้พระธาตุขอพรจากองค์พระธาตุ ให้อยู่ดีกินดีมีความสุขรุ่งเรืองในอาชีพการงานตลอด (จ้อย จันทโช. สัมภาษณ์. 24 ตุลาคม 2564)

หอไตรกลางน้ำ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมและความสำคัญของหอไตรกลางน้ำ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา พบว่าหอไตรกลางน้ำ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา มีรูปทรงลักษณะเป็นแบบทรงเตี้ยยกพื้นสูงชั้นเดียว ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับลักษณะหอไตรพื้นเมืองอีสานผสมผสานหลังคาจั่วแบบรัตนโกสินทร์ ลักษณะผนังแบบฝาปะกน สันนิษฐานว่า น่าจะสร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 หอไตรกลางน้ำ ในสมัยก่อนใช้เก็บหนังสือ คัมภีร์ ไบลาน จารด้วยภาษาขอม สาเหตุที่สร้างหอไตรกลางน้ำนั้น เพื่อเก็บคัมภีร์ต่างๆ สันนิษฐานว่า ช่วยกันมด ปลวกและแมลงต่างๆมากัดกร่อนหนังสือหรือไบลานไม่ให้เกิดความเสียหาย ซึ่งภายในหอไตรกลางน้ำนั้น ได้มีภาพเขียนลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสติลิงค์ เป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ โดยปรากฏอยู่ในนิทานธรรมบท เรื่องพระนางสามาวดี ตอนกำเนิด พระเจ้าอุเทน (ชนาภา ดิษฐปัญญา. ออนไลน์. 2559)

ภาพที่ 2.8 นกหัสติลิงค์กำลังบินโฉบคาบพระมรดาของพระเจ้าอุเทน
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2564 ณ หอไตรกลางน้ำ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปัก
ธงชัย จังหวัดนครราชสีมา.

นกหัสติลิงค์

นกหัสติลิงค์ เป็นสัตว์ที่มีความสวยงาม ซึ่งเป็นสัตว์ที่อยู่ในจินตนาการหรือตามคติความเชื่อ
ทางด้านพิธีกรรมหรือทางด้านพระพุทธศาสนา ทางคณะผู้วิจัยจึงแบ่งเนื้อหาสาระ ที่จะสามารถ
อธิบาย ถึงนกหัสติลิงค์ ได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา

สุวิซช คุณผล (2548 : 19-32) เขียนไว้ในหนังสือที่ระลึกในวโรกาสสมเด็จพระนาง
เจ้า-พระบรมราชินีนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์งานออกเมรุ
พระราชทานเพลิงศพพระราชรัตนโบล (พิมพ์นารโท) วัดทุ่งศรีเมืองดังนี้ คำว่า “นกหัสติลิงค์” เป็น
สัตว์ใหญ่ชนิดหนึ่งในเทพนิยาย กล่าวว่า เป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ รูปร่างส่วนใหญ่เป็นนกเว้น
แต่จะงอยปากมีลักษณะเป็นงวงอย่างงวงช้าง ชาวอีสานรุ่นเก่าก่อนรู้จักนกหัสติลิงค์ โดยเหตุที่งานศพ
เจ้านายผู้ใหญ่ พระเถระผู้ใหญ่หรืองานศพท่านผู้มีวาสนาบารมีสูงยิ่งนัก จัดงานศพโดยสร้างรูปนก
หัสติลิงค์ ขนาดใหญ่รองรับหีบศพนกสร้างแบบมีชีวิต เช่น หันศีรษะได้ งวงมันได้ ตากระพริบ
หูกระดิก มีเสียงร้อง

นอกจากนี้การนำศพเคลื่อนจากที่ตั้งไปยังเมรุยังนิยมใช้ฐานรับของนกหัสติลิงค์มี
เชือก 3 สาย ผูกที่ฐานล่างของนกให้ชาวบ้านลากไป หากเป็นศพเจ้าเมืองหรือศพพระเถระผู้ใหญ่เล่า
ขานกันว่า คนทั้งเมืองมาช่วยกันลากศพไปช้าๆ งานใหญ่ๆ เช่นนี้ สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ โรงทานน้ำกินน้ำ
ใช้ ต้องบริบูรณ์ตลอดงาน ครั้นศพถึงเมรุผู้เข้าพิธีในงานจัดกำลังไว้แทนนกหัสติลิงค์ที่บรรทุกศพเข้า
เทียบในเมรุ ซึ่งในนิทานธรรมบทได้กล่าวถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระเจ้าอุเทนกับนกหัสติลิงค์ไว้เพียง
ย่อๆ ว่าสมัยนั้นใน กรุงโกสัมพี มีพระราชานามว่า พระเจ้าปรีตปะ วันหนึ่งพระเจ้าปรีตปะนั่งฟัง
แต่ด่อนอยู่กลางแจ้งกับพระราชเทวีผู้ทรงพระครรภ์ และได้ถอดพระอำมรงค์สวมใส่นิ้วของพระราช

เทวี ขณะนั้นนกหัสติลิงค์ ซึ่งเป็นนกใหญ่ เป็นนกทรงพลังเท่ากับช้าง 5 เชือก บินผ่านมาเห็นพระราชเทวีทรงผ้ากัมพลสีแดงเข้าใจว่าเป็นชิ้นเนื้อ จึงชะลอปีกโผลงมา พระราชาตกพระทัยจึงเสด็จลุกเข้าไปภายในพระราชนิเวศน์ ส่วนพระราชเทวีนั้น ไม่สามารถหลบหนีได้ทัน เพราะเหตุด้วยทรงพระครรภ์แก่ จึงถูกนกหัสติลิงค์โฉบจับไป พระราชเทวี ตกพระทัยกลัวต่อมรณภัย แต่ตั้งสติได้ว่าถ้าเราร้องออกไป อาจเป็นเหตุให้นกตกใจกลัวแล้วทิ้งเราลงไปเสียเราคงจักตายเป็นแน่ พระนางคงจักสิ้นชีพพร้อมกับลูกน้อยในครรภ์ แต่เมื่อมันพาเราไปจับอยู่ในที่ใดแล้ว จึงร้องขึ้นโล่มันไปเสียก็อาจมีชีวิตรอด พระนางดำริเช่นนั้นแล้วจึงเจียบอยู่ เมื่อนกหัสติลิงค์นำ พระราชเทวีไปวางไว้ระหว่างคาคบต้นไม้ใหญ่ พระราชเทวีทรงดำริว่าบัดนี้เราควรโล่นกนี้ให้หนีไป นกหัสติลิงค์ได้ยินเสียงร้องดังขึ้นพร้อมเสียงปรบมือ จึงตกใจบินหนีไป ครั้งนั้นเป็นเวลาอาทิตย์อัสดง พระนางปั่นป่วนในพระครรภ์ ครั้นมหาเมฆครามร่ำร้องดังขึ้นในทุกทิศพระนางตกพระทัยกลัวไม่ได้หลับตลอดทั้งคืน รุ่ง อ้นความทุกข์เข้าครอบงำ แต่เมื่อจวนราตรีสว่างพระนางก็ได้ประสูติพระโอรส และตั้งชื่อพระโอรสว่า “อุเทน” (ประทับใจ ลึกขา. 2556 : 1-3)

2. ลักษณะของนกหัสติลิงค์

ศัพท์คำว่า นกหัสติลิงค์ ออกเป็น 2 คำ คือ หัสติ (หรือหัตดิน) มีความหมายว่า ผู้ใช้วงแหวนมือ หรือผู้ใช้มือ ลิงค์ (หรือลิงค์) มีความหมายถึง เครื่องหมายทางเพศเมื่อรวมความหมายแล้ว หมายถึง นกที่เป็นช้างเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งในที่นี้ คือ นกที่มีหัวเป็นช้าง หรือนกที่มีวงที่ปากเป็นงาช้างที่มองเห็นได้ชัดเจน หรือนกผู้มีวงเป็นช้าง หรือครึ่งนกครึ่งช้าง เนื่องจากนกหัสติลิงค์เป็นสัตว์หิมพานต์ ที่มีลักษณะตัวเป็นนกที่มีวง และใบหูเป็นช้าง ดังนั้นคติความเชื่อเรื่องนกหัสติลิงค์มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ต่างๆ ประกอบไปด้วย ช้าง สิงห์ และนกโดยลักษณะทางกายภาพของนกหัสติลิงค์นั้น ส่วนหัวจะมีวง งา และหูคล้ายกับช้าง มีหงอนคล้ายสิงห์ ส่วนลำตัวจะมีปีก หางคล้ายกับนก (ปาณิศา มีแสง. 2564 : 18)

2.1 ลักษณะของคชสาร

ตามคติความเชื่อของช้าง หรือคชสาร ในวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย เชื่อว่า ตำนานการเกิดช้างในตำราพระคชลักษณ์ ในประเทศไทยได้อธิบายการกำเนิดของช้าง โดยปรับเปลี่ยนจากคติดั้งเดิมในศาสนาพราหมณ์ ดังนี้

ในสมัยไตรตายุคพระวิษณุ (พระนารายณ์) ขณะทรงบรรทมอยู่ในเกษียรสมุทรได้ทรงแสดง เทวฤทธิ์อิทธิฐาน ให้มีดอกบัวผุดขึ้นจากพระนาภี 1 ดอก ดอกบัวนั้นมี 8 กลีบ และมีเกสร 173 เกสร พระวิษณุได้นำดอกบัวนี้ไปถวายแด่พระศิวะ (พระอิศวร) และพระองค์ได้แบ่งดอกบัวและเกสร ออกเป็น 4 ส่วน โดยแบ่งให้กับเทวะองค์อื่นๆ อีก 3 องค์ทรงเก็บไว้เอง เป็น 8 เกสร ทรงแบ่งให้ พระวิษณุ เป็น 8 เกสร ทรงแบ่งให้พระพรหม เป็นกลีบบัวทั้ง 8 กลีบ และเกสร 24 เกสร ทรงแบ่งให้ พระอัคนี (พระเพลิง) เป็น 133 เกสร โดยองค์เทวะทั้งสิ้นได้ทรงสร้างช้างขึ้นองค์ละตระกูล จากจำนวน กลีบบัวและเกสรบัวเหล่านี้ และมีชื่อตามพระนามแห่งองค์เทวะผู้สร้าง (ฐิติรัตน์ หมั่นอนันต์. 2556 : 10) ตามคติความเชื่อของสัตว์ป่าหิมพานต์นั้นช้างมีอยู่ 4 ตระกูล ได้แก่

1). เอราวัน เป็นความเชื่อของศาสนาฮินดู กล่าวถึงพระอินทร์มีร่างสีเขียว มีพาหนะเป็นช้าง 3 เชือก เชือกหนึ่งพระศิวะเป็นผู้ประทานให้ชื่อว่า เอราวัน เชือกหนึ่งพระพรหมเป็นผู้ประทาน ให้ชื่อว่า คิริเมขลไตรตายุค และอีกเชือกหนึ่งพระวิษณุเป็นผู้ประทานให้ชื่อว่า เอกทันต์ ช้างเอราวันเป็น ช้างที่มีพลังกำลังมากที่สุดในหมู่ ช้างทั้ง 3 เชือก และเป็นที่โปรดปรานมากที่สุดของพระอินทร์ เชื่อกันว่าช้างเชือกนี้เป็นเทพบุตรองค์หนึ่ง เมื่อพระอินทร์ต้องการจะเสด็จไปไหนเอราวันเทพบุตร ก็จะแปลงกายเป็นช้างเผือก ขนาดสูงกว่าภูเขาเอเวอร์เรสต์ มี 33 เศียร แต่ละเศียรมีงา 7 งา งาแต่ละงายาวถึง 5 ล้านวา (มัลติกา หนูสาย. 2558 : 14)

ภาพที่ 2.9 ภาพช้างเอราวัน

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

2). กรินทร์ปักษา หรือช้างบินมีผิวกายที่ดำสนิท ส่วนปีกและหางเป็นอย่งนงและมีสีแดงชาด ปีกและหางช่วยให้กรินทร์ปักษาสามารถบินได้อย่างคล่องแคล่วและรวดเร็ว นอกจากส่วนปีกและหางแล้วนั้น กรินทร์ปักษามีลักษณะ ที่ไม่ต่างจากช้างทั่วไปนัก โดยมีงาคู่หนึ่งเอาไว้ใช้ในการปกป้องตัว และหักกิ่งไม้หรือพืชผัก ส่วนงวงมีไว้หยิบจับสิ่งของ ดื่มน้ำ ตมกลืนและทำให้เกิด เสียงร้อง คาดว่ากรินทร์ปักษาเมื่อโตเต็มที่จะมีช่วงตัวยาวประมาณ 3.3 เมตร (11 ฟุต) และหนักประมาณ 5.4 ตัน

ภาพที่ 2.10 ภาพกรินทร์ปักษา

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

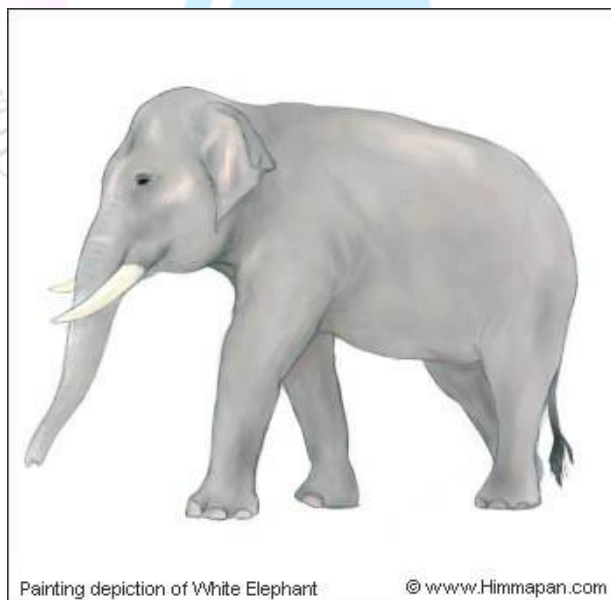
3). วารีกุญชร คนทั่วไปมักจำวารีกุญชรสลับกับกุญชรวารี เพราะสัตว์หิมพานต์ทั้ง 2 ชนิดนี้มีรากศัพท์มาจากคำบาลี 2 คำที่เหมือนกัน เพียงแต่คำเรียงลำดับสลับกันเท่านั้น รากศัพท์ทั้ง 2 ที่กล่าวถึงคือคำว่า “วารี” มีความหมายตามตัวว่าน้ำ โดยปกติจะใช้แทนน้ำทะเล และคำว่า “กุญชร” ซึ่งแปลว่าช้าง สัตว์ทั้ง 2 ชนิดนี้เป็นสัตว์ประสม ระหว่างช้างกับปลา เราสามารถแยกแยะระหว่างวารีกุญชรและกุญชรวารีได้ค่อนข้างง่าย โดยที่วารีกุญชรนั้นมีร่างกายเกือบทั้ง ตัวเป็นช้างจะมีก็แต่อวัยวะบางส่วนที่กลายมาจาก สัตว์ประเภทปลาเช่น ครีบบนแผ่นหลัง ครีบเท้า และครีบหางส่วนกุญชรวารี นั้น มีช่วงตัวท่อนแรกเป็นช้าง ช่วงหลังเป็นปลา กล่าวคือกุญชรวารี มีเท้าเพียง 2 ข้าง ลำตัวและหางเป็นปลาสัตว์ทั้ง 2 มีถิ่นอาศัยอยู่ในทะเล สามารถว่ายน้ำและดำน้ำได้ดีเยี่ยม

ภาพที่ 2.11 ภาพวารีกุญชร

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

4). ช้างเผือก ตำนานเกี่ยวกับช้างเผือกมีอยู่คนไทยมาช้านาน ในตำนานพุทธประวัติ กล่าวว่าช้างเผือกนั้นคือสัญลักษณ์แห่งความรู้ และการเกิดขึ้นก่อนวันประสูติของพระพุทธเจ้า พระมารดาของพระองค์ทรงสุบินถึงช้างเผือกมอบดอกบัวให้พระนาง ซึ่งดอกบัว หมายถึงความบริสุทธิ์

ภาพที่ 2.12 ภาพช้างเผือก

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

2.2 ลักษณะของราชสีห์

ราชสีห์ นับได้ว่าสัตว์ในป่าหิมพานต์ ส่วนใหญ่จัดอยู่ในหมวดสิงห์ คงเป็นเพราะมีความสง่า และน่าเกรงขาม ราชสีห์ เป็นสัตว์ที่มีพลังกำลังสูง (มัลติกา หนูสาย. 2558 : 13) ราชสีห์มีอยู่ด้วยกัน 4 ชนิด คือ

1). บันฑุราชสีห์ เป็น 1 ใน 4 ราชสีห์แห่งป่าหิมพานต์ บันฑุราชสีห์ มีผิวกายสีเหลืองและเป็นสัตว์กินเนื้อ บันฑุราชสีห์จัดได้ว่าเป็นสัตว์นักล่าขนาดใหญ่สัตว์ ที่ถูกล่ามีตั้งแต่สัตว์ประเภทกวาง ควาย ช้าง หรือแม้แต่มนุษย์ ในเอกสารที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับป่าหิมพานต์ระบุว่า มีร่างกายเหมือนสีไบไม้เหลืองและใหญ่เท่ากับวัวหนุ่ม

ภาพที่ 2.13 ภาพบันฑุราชสีห์

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

2). ไกรสรราชสีห์ ในตำนานพระเวสสันดร มีตอนหนึ่งกล่าวถึงไกรสรราชสีห์ ในเรื่องบรรยายว่าเป็นสัตว์ทรงพลัง กายเป็นสิงห์ มีขนแผงคอ ริมฝีปาก ขนหาง และเล็บเป็นสีแดงตั้งฝ่ารตน กัมพลไกรสรราชสีห์เป็น 1 ใน 4 ราชสีห์แห่งป่าหิมพานต์ ในตำนานกล่าวว่าไกรสรราชสีห์เป็นสัตว์ที่มีพลังกำลังแรงกล้า เป็นนักล่าชั้นเยี่ยมและกินสัตว์ใหญ่น้อยเป็นอาหาร

ภาพที่ 2.14 ภาพไกรสรราชสีห์

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

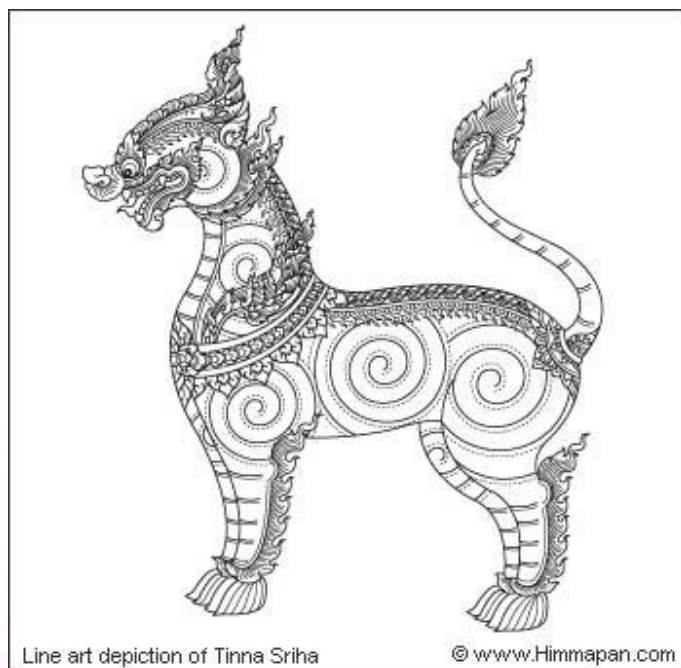
3) กาสสีหะ กาสสีหะ เป็น 1 ใน 4 ราชสีห์แห่งป่าหิมพานต์ นอกจากนี้ยังเป็นราชสีห์ที่กินพืชเป็นอาหารเท่านั้น กาสสีหะมีกายดำสนิท และใหญ่ราวโคหนุ่ม (คำว่า "กาส" แปลว่าดำ) ถึงแม้กาสสีหะจะกินเฉพาะพืช แต่ก็เชื่อว่าจะมีกำลังวังชา ด้อยไปกว่าราชสีห์ชนิดอื่นๆ ราชสีห์ทุกชนิดมีเสียงคำรามอันทรงพลัง ในตำนานกล่าวว่าเพียงเสียงคำรามของราชสีห์ก็สามารถทำให้สัตว์อื่นเจ็บได้

ภาพที่ 2.15 ภาพกาสสีหะ

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

4) ตินสีหะ ตินสีหะมีกายสีแดง เป็นราชสีห์อีกชนิดที่กินแต่พืชเป็นอาหาร ลักษณะเด่นอีกอย่างของ ตินสีหะคือมีเท้าเป็นกีบแบบม้า

ภาพที่ 2.16 ภาพติณสีหะ

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

2.3 ลักษณะของปักษี

ปักษีหรือนกตามคติความเชื่อของคนไทยนกเป็นสิ่งมีชีวิต ที่มีความหลากหลายมากที่สุด นกมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่ซ้ำกัน นกบางตัวได้ความเคารพนับถืออย่างสูงเช่น ครุฑทศตรีย์ของนก นกหัสติลิงค์ เชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (มัลติกา หนูสาย. 2558 : 15)

1). นกหัสติลิงค์ เป็นชื่อนกขนาดใหญ่ชนิดหนึ่งในเทวนิยายว่า อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ รูปตัวส่วนใหญ่เป็นนก เว้นแต่จงอยปากเป็นงวงอย่าง งวงช้าง ชื่อนกหัสติลิงค์ ไม่ค่อยปรากฏในเทวนิยาย คนส่วนมากทราบเรื่องนกขนาดใหญ่ในนิยายก็มี เช่น หงส์ พญาครุฑ นกหัสติน สำหรับนกหัสตินบ้างก็ว่า รูปร่างเป็นนกทั้งตัว ใหญ่โต ขนาดโอบเอี้ยวเอาข้างในป่าไปกินเป็นอาหารได้ ไม่เกี่ยวโดยตรงกับนกหัสติลิงค์นกที่มีจงอยปากเป็นงวงช้างนี้ (แต่ในรูปนี้มีงวงเป็นช้าง) ถ้าเป็นนกหัสติลิงค์ ปรากฏในภาษาบาลีว่า หัตติลิงค์สกุโณ (หัตติ คือ ช้าง ลิงค์ แปลว่า เพศ สกุโณ แปลว่า นก) ในภาษาสันสกฤต คือ หัสติน ลิงคะ แปลอย่างเดียวกัน ไทยเลือกใช้คำว่า หัสติลิงค์ แปลกที่คำนี้ไม่มีในพทานุกรม กรมตำรากระทรวงธรรมการ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2470 ไม่มีในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และ พ.ศ. 2525 ค้นคว้าต่อไปพบในอักขรวิธานศัพท์ ของ หมอปรัดเล พิมพ์ พ.ศ. 2416 หน้า 328 และพบในพทานุกรมบาลีไทย-อังกฤษ-สันสกฤต ของกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2513 หน้า 867 หรือแม้ในบาลีสยามอภิวินิจฉัยของนาคะประทีป เรียบเรียงไว้ พ.ศ. 2465 ก็มีปรากฏคำนี้อยู่ แสดงว่าคนไทยเรารู้จักคำนี้มานาน พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปฏิฐาน สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ติสโส) ก็รักษาคำนี้ไว้ ชาวอีสานรุ่นเก่ารู้จักนก

หัตถ์ศิลป์ โดยเหตุที่งานศพเจ้านายผู้ใหญ่ พระเถระผู้ใหญ่ หรืองานศพท่านผู้มีวาสนาบารมีสูงยิ่ง มักจัดงานศพโดยสร้างรูปนกหัสดีลิงค์ มีพิธีบวงสรวงก่อนสร้าง รูปนกนั้นขนาดใหญ่ รองรับหีบศพได้ นิยมสร้างในวัดใกล้บ้านผู้ตาย จัดหาช่างและวัสดุเครื่องสังเวียให้พร้อมเพียงแต่เริ่มสร้าง ก็เป็นที่สนใจของคนทั่วไป นกนั้นสร้างแบบมีชีวิต เช่น หันศีรษะได้ งวงม้วนได้ตากระพริบ หูกระดิก มีเสียงร้องได้ด้วย หลังนกมีที่วางพอสสำหรับพระภิกษุนั่งอ่านคัมภีร์หน้าศพไปด้วย พิธีต้องจัดกระบวนญาติผู้ตาย ขบวนตามหลังศพ มีฆ้องดนตรีร้องต่างๆ ถ้ามีเครื่องยศของผู้ตายก็ต้องเข้าขบวนด้วย

ภาพที่ 2.17 ภาพนกหัสดีลิงค์

ที่มา : หิมพานต์ดอทคอม. ออนไลน์. 2559.

คติความเชื่อเกี่ยวกับนกหัสดีลิงค์

ความเชื่อเรื่อง “นกหัสดีลิงค์” หนึ่งในสัตว์หิมพานต์ที่นิยมใช้ในการประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นพาหนะนำทางไปสู่สวรรค์ ที่สะท้อนระบบความคิด ความเชื่อ การเปรียบเทียบ การแทนค่าและบริบทผ่านพิธีกรรมและการสร้างปราสาทศพ เมื่อนกหัสดีลิงค์ ใน ปี 2482 พระยาอนุমানราชธน นักปราชญ์ทางวัฒนธรรมไทย เคยทำหนังสือถวาย สมเด็จพระยานนริศรานุวัดติวงศ์ ความว่า “ชาวเชียงใหม่ทำศพโดยทำรูปนกหัสดีลิงค์ นำจะเอาอย่างมาจากอุตตรกฐ (คืออินเดีย)” กรมพระยานริศฯ

ประธานคำตอบว่า “ประเพณีจากอินเดียมาสู่เขมร จากเขมรเข้ามาไทยทางภาคอีสาน แล้วทางพายัพ จึงเอาอย่างมาจากอีสาน” นับเป็นการเปิดประเด็นว่าด้วยการเลื่อนไหลถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของ “เมรูนกหัสดีลิงค์” ที่น่าสนใจยิ่งนัก ควรค่าที่คนรุ่นหลังจะทำการศึกษา ค้นคว้าเพื่อการต่อยอดทาง ความรู้ความเข้าใจใน “วัฒนธรรมร่วม” ของชาวอุษาคเนย์อย่างลึกซึ้ง (ธีรภาพ โลหิตกุล. 2562)

นอกจากนี้ หลังพุทธกาลก็ยังมีบันทึกว่า นกหัสดีลิงค์เคยปรากฏตัวขึ้นอีกครั้งในฐานะผู้ช่วย พระอนุตติสสฤๅษี สร้างนครทริภุญไชย (เพ็ญสุภา สุขคตะ. 2562) เนื่องด้วยมีความผูกพันกับศาสนา พุทธมาช้านาน นกชนิดนี้จึงมักปรากฏตัวอยู่บ่อยครั้ง เมื่อมีเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตและความตายที่ เกิดขึ้นบทความนี้ จึงต้องการนำเสนอลักษณะของการสื่อสารเรื่องชีวิต และความตายผ่านเมรูนกหัสดี ลิงค์รูปแบบการสถาปนากิจศพ เพื่อสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความตายกับพระพุทธศาสนา ผ่าน พิธีกรรม ที่มีการสืบทอดจนมาถึงปัจจุบัน

1. คติความเชื่อในดินแดนอุตรกुरुทวีป

จักรวาลทัศน์ของพุทธเถรวาทที่เผยแพร่เข้ามาสู่ดินแดนอุษาคเนย์ ได้เปลี่ยนคติ “ทริภูมิ” ที่มีในวัฒนธรรมผีเดิมนั้นที่แบ่งโลกเป็น “เมืองลุ่มของคน” กับ “เมืองบนของแดน” เป็น “ไตรภูมิ” โดยมีศูนย์กลางจักรวาลเป็นเขาสิเนรุ โดยมีทวีปที่มนุษย์อาศัยมีลักษณะเป็นเกาะอยู่ในทิศทั้งสี่รอบเขา พระสุเมรุนั้น โดยกล่าวว่าเราเป็นผู้อาศัยอยู่ในชมพูทวีปอยู่ด้านทิศใต้ของเขาสิเนรุ แต่มีประเพณีงาน ศพ ที่น่าสนใจในวัฒนธรรมชาวพุทธที่สะท้อนให้เห็นว่า เป็นการจำลองถึงพิธีศพอันเกิดในอุตรกुरु ทวีปอันเป็นดินแดนอุดมคติของมนุษย์ตามคติ ไตรภูมิ ที่จะนำมาเปิดผ้าม่านกึ่งเรื่องราวการตายที่ สัมพันธ์กับประเพณีของคนอีสานในครั้งนี้

เรื่องราวเกี่ยวกับพิธีศพของคนอีสาน แม้ว่าในปัจจุบันจะพบว่าขั้นตอนต่างๆ เป็น การผสมผสานคติความเชื่อดั้งเดิมในวัฒนธรรมผีและคติพุทธพราหมณ์จากชมพูทวีปที่รับเข้ามา ภายหลัง แต่เมื่อแยกรายละเอียดของพิธีศพออกแล้วจะพบว่าเชื่อมโยงกับความเชื่อโยงกับคติต่าง ๆ ได้ อย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะคติที่เป็นการจำลองเอาพิธีศพของชาวอุตรกुरुทวีปในไตรภูมิ ดังจะนำ พิธีกรรมเกี่ยวกับศพของชาวอีสานมาเทียบเคียง ดังนี้

นกส่งวิญญาณ พิธีกรรมเกี่ยวกับการปลงศพที่แปลกเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งใน ลุ่มแม่น้ำโขง ปรากฏมีตั้งแต่ เชียงรุ่ง ล้านนา ล้านช้าง รวมถึงในแผ่นดินอีสานของไทย คือ “พิธีปลง ศพด้วยนกหัสดีลิงค์” ปัจจุบันมีเพียงคำบอกเล่าที่เป็นมุขปาฐะ อ้างว่าเป็นคติการปลงศพของเจ้าเมือง ซึ่งหาต้นเค้าความเชื่อโยงได้ยาก เพราะเมื่อสืบค้นในตำนานพงศาวดารของเมืองต่างๆ ที่มีพิธีปลงศพ ด้วยนกหัสดีลิงค์ กลับไม่ปรากฏหลักฐานเก่าแก่ที่หนักแน่นน่าเชื่อถือแต่คติการปลงศพด้วยนกหัสดี ลิงค์ดังกล่าวกลับสอดคล้องกับเรื่องราวของพิธีศพของชาวอุตรกुरुทวีป ที่ว่า “แล้วจึงเอาไปวางไว้ในที่ แฉ่งจะมีนกชนิดหนึ่งซึ่งบินทั่วไปในแผ่นดินอุตรกुरुทวีปนั้น มาคาบเอาศพไปยังรังนกนั้นเพื่อมิให้ สกปรกรกแผ่นดิน นกนั้นบางทีก็คาบเอาไปทิ้งไว้ในแผ่นดินอื่น หรือทิ้งที่ฝั่งทะเลหรือชมพูทวีป นกนี้ ต่างอาจารย์เรียกชื่อต่างกันคือ นกหัสดีลิงค์ นกอินทรี นกกด ที่ว่าคาบเอาศพไปนั้นบางอาจารย์ว่า ไม่ได้คาบเอาศพไป แต่ใช้กรงเล็บคีบเอาไป” (ปาณิศร มีแสง. 2564 : 15-20)

2. คติความเชื่อของนักษัตรลึงค์บนโลกมนุษย์

ซึ่งในปัจจุบันเมรุนกหัสติลึงค์ได้เปลี่ยนบทบาทจากเครื่องประกอบเกียรติยศของเจ้านายสายเมืองอุบลราชธานี มาสู่เครื่องแสดงพลังศรัทธาต่อพระมหาเถระผู้ละสังขาร พิธีปลงศพด้วยเมรุนกหัสติลึงค์จึงเปลี่ยนความหมายจากขัตติยะประเพณีมาสู่ความเป็นอริยะประเพณี ที่เชื่อว่านกเป็นพาหนะนำผีขวัญของผู้คนในทุกชั้นวรรณะที่วายปราณขึ้นไปสู่เมืองฟ้า อันเป็นดินแดนสุคติภูมิหลังความตายตามความเชื่อของชาวอุษาคเนย์มาแต่ยุคบรรพกาล (ยูทพงษ์ มาตย์วิเศษ. สัมภาษณ์. 24 ตุลาคม 2564)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ นกหัสติลึงค์ เพื่อรวบรวมนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ โดยมีงานวิจัยและประเด็นในการศึกษาดังนี้

วิราณี แ้วนทอง (2551) ได้ทำการศึกษาความเป็นมาของนกหัสติลึงค์ในประเทศไทยเป็นการศึกษาที่มีการแพร่กระจายของความเชื่อเรื่องสัตว์หิมพานต์ทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ศิลปกรรม วรรณกรรมและพิธีกรรม แล้วแพร่ขยายเข้าสู่ประเทศในแถบเอเชีย และแพร่เข้าสู่ภูมิภาคต่างๆในประเทศไทยในรูปแบบต่างๆ แนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อและยังคงปรากฏอยู่โดยเฉพาะ ในพิธีกรรมการทำศพที่ภาคเหนือและภาคอีสานของไทย ซึ่งในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยจะมีการเรียกชื่อนกแตกต่างกันออกไป เช่น ภาคเหนือจะเรียกว่า นกหัสดี ภาคอีสานจะเรียกว่า นกสีกะโดลึงค์ ภาคกลางจะเรียกว่า นกหัสติลึงค์ และภาคใต้เรียกว่า ซิงอ ในเรื่องความเป็นมาของนกหัสติลึงค์เริ่มเมื่อสมัยพุทธกาลในอินเดียที่เกิดความเชื่อเรื่องไตรภูมิที่มีเขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลางของจักรวาลมีป่าหิมพานต์ล้อมรอบเขา จากความเชื่อดังกล่าวจึงถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบวรรณกรรม และศิลปกรรมต่างๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ยูทพงษ์ มาตย์วิเศษ (2552) ได้ทำการศึกษาการปลงศพด้วยนกหัสติลึงค์ในอีสาน ความตายซึ่งกล่าวถึงพิธีกรรมหลังความตายในครั้งบรรพกาลของชาวอุษาคเนย์ ร่องรอยพิธีกรรมหลังความตายในยุคบรรพกาล คนเป็นคนตาย และพิธีบอกทางผีขวัญไปเมืองฟ้า รวมถึงเรื่องราวที่มีความสอดคล้องกับนกหัสติลึงค์

ปานิตา มีแสง (2464) ได้ทำการศึกษาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเผาศพของพระเถระชั้นผู้ใหญ่ในรูปแบบเมรุนกหัสติลึงค์ พิธีกรรมเผาศพที่สะท้อนกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมอีสานที่แตกต่างจากวัฒนธรรมอื่นในประเทศไทย ที่มีความสอดคล้องกับพระพุทธศาสนา

สรุปบท

เอกสารและงานวิจัย ในบทที่ 2 นี้ ทางคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลโดยเริ่มจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของอำเภอปรางค์กู่ที่มีการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้อาศัยเคียงคู่อยู่กับวัดหน้าพระธาตุหรือวัดตะคุ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานที่สำคัญที่ใช้ในการรวบรวมจัดเก็บสิ่งสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา บริเวณหอไตรกลางน้ำ วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา โดยปรากฏจิตรกรรมอันสวยงาม ซึ่งได้มีเรื่องราวเกี่ยวกับบงกชสีลึงค์ คติความเชื่อเกี่ยวกับบงกชสีลึงค์ ตลอดจนทั้งด้านประเพณีและพิธีกรรมของชาวอีสาน ที่มีความเกี่ยวข้องกับบงกชสีลึงค์ จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงบงกชสีลึงค์ ซึ่งประกอบด้วยสัตว์ 3 ตัว ได้แก่ ราชสีห์ คชสาร และปักษี ซึ่งได้ทำการศึกษาดังเอกลักษณ์และความเด่นชัดของสัตว์แต่ละชนิด โดยจะมีความแตกต่างทางลักษณะทางด้านกายภาพ ลักษณะท่าทางและลักษณะอุปนิสัยของสัตว์แต่ละชนิด เพื่อสร้างสรรค์เป็นการแสดงทางนาฏศิลป์ในลำดับต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

ในบทที่ 2 นี้ คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อประวัติความเป็นมาของอำเภอปักธงชัย ประวัติความเป็นมาของวัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ประวัติที่มาของนกหัสดีลิงค์ รวมถึงลักษณะทางกายภาพของนกหัสดีลิงค์ คติความเชื่อที่ปรากฏในนกหัสดีลิงค์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ และในบทที่ 3 นี้ คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียด ในหัวข้อรูปแบบงานวิจัยการออกแบบงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย และขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย เป็นการวางแผนองค์ประกอบที่สำคัญให้งานวิจัยครั้งนี้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รูปแบบงานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยรูปแบบงานวิจัย 2 รูปแบบ ได้แก่ วิจัยเชิงสร้างสรรค์และวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิจัยเชิงสร้างสรรค์ วิจัยเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการวิจัยที่ไม่ได้มีกำหนดแน่นอนขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้วิจัย ผู้วิจัยสามารถดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานไปพร้อมกับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจะทำให้กระบวนการสร้างสรรค์เกิดขึ้นและพัฒนาได้ ซึ่งรูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์นั้น ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนขึ้นอยู่กับการวางโครงสร้างงานวิจัยในรูปแบบที่ผู้วิจัยมีความถนัด โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่ง่ายที่สุด ชัดเจนที่สุด รูปแบบงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นรูปแบบเฉพาะของผู้วิจัย แต่ละบุคคลอาจจะมีโครงสร้างที่คล้ายกับผู้วิจัยก่อนหน้านี้ได้ แต่พึงมีรูปแบบที่มีผู้วิจัยสามารถอธิบายผลงานสร้างสรรค์ของตนเองได้ตามหลักเหตุและผล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นข้อมูลทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นการแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้นใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิจัยที่มุ่งเน้นหาคำตอบจากเหตุการณ์นั้นๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์มนุษยวิทยาและสังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบงานวิจัยเชิงพรรณนาหรือเชิงบรรยาย เน้นเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยการลงพื้นที่ภาคสนาม การสัมภาษณ์การลงมือปฏิบัติ นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง

ดังนั้น งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลากหลายมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

การออกแบบงานวิจัย

กระบวนการศึกษาการออกแบบวิจัยเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัย โดยแบ่งหัวข้อได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ งานวิจัยฉบับนี้ เป็นงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบกระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะนกหัสติลิงค์ คติความเชื่อของนกหัสติลิงค์ จากจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสติลิงค์ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมาและเพื่อนำองค์ความรู้มาสร้างสรรค์สู่ผลงานนาฏศิลป์ต่อไป

2. คำถามในงานวิจัย จากแรงบันดาลใจที่คณะผู้วิจัยได้รับ สู่การสร้างสรรค์ผลงานการแสดง คณะผู้วิจัย ได้ตั้งคำถามในงานวิจัยถึงรูปแบบการสร้างสรรคผลงานการแสดง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งคำถามเพื่อค้นหารูปแบบและพัฒนาการการสร้างสรรคผลงานตามองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของนกหัสติลิงค์ และมีความสำคัญอย่างไร

2.2 การแสดงหัสติลิงค์จะถูกสร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบใด โดยตั้งประเด็นคำถามตามองค์ประกอบของการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ได้ดังนี้

1). แนวคิดการแสดง/การออกแบบบทการแสดง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดทิศทางของการแสดงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ทำให้การดำเนินการสร้างสรรค์เป็นไปอย่างชัดเจน โดยอาจจะแบ่งช่วง หรือเป็นหัวข้อในการนำเสนอผลงานการแสดงที่ไม่ได้มุ่งเน้นการดำเนินเรื่อง

2). การออกลีลานาฏศิลป์ ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องมองถึงประเด็นสำคัญในสิ่งที่ตนเองหยิบยกขึ้นมาสร้างสรรค์และหาแนวทางใหม่ในการนำเสนอ โดยเฉพาะการออกแบบลีลาท่ารำให้เหมาะสมกับชุดการแสดง นอกจากนั้นการเลือกท่าทางที่เหมาะสมกับผลงานสร้างสรรค์ของตนเองจะทำให้เกิดความสวยงามทางด้านสุนทรียภาพแล้วยังสามารถเป็นเครื่องกระตุ้นจินตนาการของผู้ที่เข้าชม การออกแบบลีลาท่ารำในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาลีลากระบวนท่าต่างๆของสัตว์ที่ปรากฏในตัวนกหัสติลิงค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และออกแบบสร้างสรรค์ลีลาท่ารำขึ้น

3). การแปรแถว การออกแบบแถวสำหรับการแสดงนั้น เป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการสื่อความหมายหรือแนวคิดที่คณะผู้วิจัยต้องการจะสื่อสาร เพื่อให้คนชมได้รับรู้เรื่องราวและเห็นภาพของการแสดงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การออกแบบแถวสำหรับการแสดงนั้น ยังจะช่วยส่งเสริมการแสดงให้มีความสวยงาม และเกิดความสนใจในการรับชมการแสดงอีกด้วย

4). ดนตรีประกอบการแสดง การออกแบบเสียงกับการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นอย่างมาก โดยผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำว่าเสียงหมายรวมถึง เสียงดนตรี เสียงเอฟเฟค เสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และเสียงที่เกิดขึ้นจากนักแสดง

ก็ต้องมีการออกแบบทั้งสิ้น การออกแบบเสียงมีความสำคัญอยู่ในขั้นตอนในการเลือก เนื่องจากเสียงหรือเพลงจะสะท้อนเกี่ยวกับสถานะทางอารมณ์ พลังวัตรทางด้านกายและอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ โดยเสียงหรือเพลงสามารถถูกออกแบบให้ใช้ในทางตรงกันข้ามกับการออกแบบท่าเต้นได้ เพื่อสื่อสารสิ่งที่ต้องการนำเสนอในทางตรงกันข้าม เสียงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ควบคุมจังหวะอารมณ์ จึงต้องการแบบใหม่ให้เหมาะกับการแสดงมีจุดเชื่อมโยงไม่เรียบเกิน

5). การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถบ่งบอกสถานะลักษณะรูปแบบของผลงานที่ถูกสร้างขึ้นมา ดังนั้นการออกแบบเครื่องแต่งกายถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ตรงกับความต้องการในผลงานของตนเอง

6). การคัดเลือกนักแสดง นักแสดงหรือผู้ถ่ายทอดสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญไม่ต่างจากบทพากย์ หากนิยามบทที่คณะผู้วิจัยได้อธิบายข้างต้นเปรียบดั่งแก่นเรื่องนักแสดงก็คือบุคคลต้องสามารถถ่ายทอดแก่นเรื่องที่ตั้งไว้นักแสดงเป็นผู้ถ่ายทอดออกมา และมีหน้าที่ถ่ายทอดองค์ประกอบอื่นๆหากไม่มีนักแสดงกับบทบาทการแสดงจะไม่สามารถดำเนินงานได้ ดังนั้นจะต้องมีการคัดเลือกนักแสดงต้องพิจารณาจากบทบริบทต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งนักแสดงที่มีความเหมาะสม

7). อุปกรณ์ประกอบการแสดง สามารถนำมาเสนอสอดแทรกในเชิงสัญลักษณ์ กระตุ้นจินตนาการของคนดู สร้างสรรค์จินตภาพของผู้สร้างสรรค์ อีกทั้งเป็นสิ่งสนับสนุนลีลาท่ารำการเคลื่อนไหวท่าทางเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการสร้างสรรค์การแสดงมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การแสดง ชุด “หัตถิลิงค์” คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ในการค้นหาข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยที่หลากหลายต่อประเด็นต่างๆ ซึ่งมีประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัยที่ได้รับข้อมูลรอบด้านในประเด็นที่คณะผู้วิจัยต้องการค้นหาข้อมูล อีกทั้งยังส่งผลให้ได้ข้อมูลที่มีความเพียงพอต่องานวิจัยและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาวิเคราะห์ให้เหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็นการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สื่อสารสนเทศ การสังเกตการณ์หรือการลงพื้นที่ภาคสนาม ประสบการณ์ของผู้วิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงเอกสาร การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสารเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยค้นคว้า จากหนังสือ บทความ งานวารสาร งานวิจัยที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ เป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร มีการเผยแพร่เป็นที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับโดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอปักธงชัย และประวัติความเป็นมาของจิตรกรรมลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัตถิลิงค์ คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของภาพนกหัตถิลิงค์ รวมถึงลักษณะทางกายภาพของนกหัตถิลิงค์จากเอกสารต่างๆ

1.2 องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง คณะผู้วิจัยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานจากเอกสารต่างๆ

2 การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่จะทำให้คณะผู้วิจัยได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่คณะผู้วิจัยให้ความสนใจ โดยข้อมูลที่จะได้รับจะมีความตรงต่อประเด็นที่ต้องการหาข้อมูลและข้อมูลจะมีความทันสมัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสรุปได้ ดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นตอนการเตรียมสัมภาษณ์ เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม และควรเตรียมงานขั้นต้นที่เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการทั้งรายชื่อ ที่อยู่ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทุกคน การขอมสัมภาษณ์บุคคลอื่น มีการเตรียมคำถามหลายคำถามเพื่อใช้สับเปลี่ยนตาม ความเหมาะสม จัดเตรียมอุปกรณ์ในการจดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และติดต่อนัดหมายเวลาล่วงหน้ากับผู้สัมภาษณ์

2.2 ขั้นเริ่มสัมภาษณ์ ควรมีการแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ สร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองและต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบเมื่อมีการจดบันทึกหรือใช้เครื่องบันทึกเสียง

2.3 ขั้นสัมภาษณ์เป็นนักฟังที่ดี ตั้งใจฟังและติดตามการเลือกใช้ภาษาในการซักถามควรเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย แต่ดำเนินการถามตามคำถามที่เตรียมมาล่วงหน้าให้เกิดความสับสนไม่สะดุด

2.4 ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องเรียนรู้การสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ หากเกิดปฏิกิริยาที่ไม่ดีควรเลิกจดบันทึกทันที และให้ใช้ความจำแทนการจดบันทึกควรบันทึกที่เป็นจริง บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์หลังจากการเสร็จการสัมภาษณ์ทันที ทั้งนี้การสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยฉบับนี้ได้เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1). ผู้เชี่ยวชาญ

การสัมภาษณ์ (Interview) คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1.1). ด้านประวัติศาสตร์

ผู้ให้ความรู้ บุคคลที่ 1 อาจารย์ดร.ยุทธพงศ์ มาตย์วิเศษ กรรมการมูลนิธิทางอีสาน ครูช่างเมรุภนทส์ดีลิ่งค์พระเทพวิทยาคม (หลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ) จังหวัดขอนแก่น

ผู้ให้ความรู้ บุคคลที่ 2 พระอาจารย์จ้อย จันทโช ตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ให้ความรู้ บุคคลที่ 3 พระสมุห์ประสิทธิ์ มหาวีโร ตำแหน่งเจ้า
อวาสวัดนกออก อำเภอปงอชชัย จังหวัดนครราชสีมา

1.2). ด้านการแต่งกาย

ผู้ให้ความรู้ บุคคลที่ 1 อาจารย์ก้องพิพัฒน์ กองคำ ตำแหน่ง
อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
จังหวัดขอนแก่น

ผู้ให้ความรู้ บุคคลที่ 2 อาจารย์อัศววิทย์ ทองใบ นักวิชาการอิสระ
ประจำภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตารางที่ 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ครั้งที่	วันที่ศึกษาข้อมูล	ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อมูลที่รวบรวม
1	20 ตุลาคม 2564	อาจารย์ดร.ยุทธพงศ์ มาตย์วิเศษ นักวิชาการอิสระ หัวหน้าสาขาการจัดการทาง วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	ประวัติความเป็นมาและ คติความเชื่อด้าน พิธีกรรมในภาคอีสานที่ เกี่ยวข้องกับงักหัตถ์สังข์
2	24 ตุลาคม 2564	พระอาจารย์จ้อย จันทโช เจ้าอวาสวัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) อำเภอปงอชชัย จังหวัดนครราชสีมา	คติความเชื่อของงักหัตถ์ สังข์ที่มีความเกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนา
		พระสมุห์ประสิทธิ์ มหาวีโร เจ้าอวาสวัดนกออก อำเภอปงอชชัย จังหวัดนครราชสีมา	ประวัติความเป็นมาและ คติความเชื่อของงักหัตถ์ สังข์
		คุณพ่อณรงค์ชัย พันสร่น้อย (ชาวบ้านบ้านสร่น้อย) วัดโคกศรีษะเกษ อำเภอปงอชชัย จังหวัดนครราชสีมา	ประวัติความเป็นมาและ คติความเชื่อของงักหัตถ์ สังข์
3	5 มกราคม 2565	อาจารย์ก้องพิพัฒน์ กองคำ ตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น	การแต่งกายโดยการ เลือกใช้ผ้าในภาคอีสาน ที่มีความสอดคล้องกับ วัฒนธรรมในจังหวัด นครราชสีมา

ตารางที่ 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่ศึกษาข้อมูล	ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อมูลที่รวบรวม
		อาจารย์อัศววิทย์ ทองใบ นักวิชาการอิสระ ประจำภาควิชา ศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	การออกแบบเครื่องแต่ง กายให้มีความสวยงาม และเหมาะสมกับชุด การแสดง

ที่มา : คณะผู้วิจัย

3. สื่อสารสนเทศและสื่อสารสนเทศอื่นๆ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สื่อที่มีความทันสมัย มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ ทั้งระบบการบันทึกแก้ไขจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบต่างๆ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเครือข่าย คณะผู้วิจัยได้ใช้สื่อสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาผลงานการสร้างสรรค์ ที่คณะผู้วิจัยเห็นว่ามีเกี่ยวข้องกับหัวข้อ งานวิจัยทั้งในยูทูป (Youtube) เฟซบุค (Facebook) และกูเกิ้ล (Google) ซึ่งสื่อสารสนเทศเหล่านี้จะ ช่วยอำนวยความสะดวก เพิ่มความรวดเร็วในการรวบรวมข้อมูลและได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายใน ประเด็นต่างๆ ของผู้วิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 สื่อออนไลน์

1). บันทึกพิธีพระราชทานเพลิงศพครูใหญ่ และครูใหญ่พระเทพวิทยาคม (หลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ) สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2564

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=zYp5s8AKApg>

2). บันทึกตำนานนกกหัสติลังคิในพิธีศพ สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2564

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=vXXEkfngaBU>

3.2 ประสบการณ์ของคณะผู้วิจัย ประสบการณ์ของคณะผู้วิจัยในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึง สิ่ง ที่คณะผู้วิจัยเคยประสบหรือมีกิจกรรมร่วม ทั้งในแง่ของการเรียนการสอน การเข้าร่วมแสดง การ สร้างสรรค์ และแบบประสบการณ์ คือ คณะผู้วิจัยได้พบเห็น สัมผัส ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบประสบการณ์ หมายถึงการเรียนรู้การได้รับถ่ายทอดจากบุคคลอื่น ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ว่าจะเป็น ประสบการณ์ทางตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อมผลงานการแสดงที่จะสะท้อนประสบการณ์ รสนิยม ทัศนคติและความเป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์ออกมาสู่ผลงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์ โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) และการวิจัยสร้างสรรค์ (Creative Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ ตลอดจนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับข้อกัณฑ์ภาพลายรดน้ำกหัสติลิ่งค์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปวัฒนธรรม หรือนักปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับภาพลายรดน้ำกหัสติลิ่งค์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. การนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในงานวิจัยการศึกษา เพื่อที่จะนำผลจากการวิเคราะห์มาสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์บทบาทการแสดง แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ชุด หัสติลิ่งค์

3.2 วัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นท่ารำและท่าทางองค์ประกอบของการแสดง

3.3 ด้านการแต่งหน้า ใช้เทคนิคการวาดเส้นลายไทยและโทนสี มาสร้างสรรค์ในรูปแบบการแต่งหน้าให้เกิดความสวยงามและมีความเหมาะสมกับชุดการแสดง

3.4 ด้านการแต่งกาย ศึกษาจากภาพลายรดน้ำกหัสติลิ่งค์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง

3.5 คำร้องประกอบการแสดง ได้นำภาษาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและภาษาโคราช มาร้อยเรียงและประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

3.6 ทำนองเพลง ได้นำเอกลักษณ์ดนตรีไทยและวงมโหรีมาผสมผสานให้เกิดความสร้างสรรค์และเหมาะสมกับการแสดง

3.7 อุปกรณ์การแสดง คณะผู้สร้างสรรค์ ใช้เทียน เพื่อสื่อถึงแสงสว่างของเทียนได้นำพาไปสู่สรรเสริญ

3.8 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ชุด หัสติลิ่งค์

3.9 การจัดการแสดงนำเสนอผลงานการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ชุด หัสติลิ่งค์ ต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

3.10 รวบรวมส่งเอกสารงานวิจัยฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะๆ

3.11 ตรวจสอบความถูกต้องและจัดพิมพ์เป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ในขั้นตอนการดำเนินงานนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้มีการกำหนดเวลาในการทำงาน เพื่อให้งานออกมามีแบบแผนในการดำเนินงานอย่างมีลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 3.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	มี.ค. ๖๕	เม.ย. ๖๕	พ.ค. ๖๕	มิ.ย. ๖๕	ก.ค. ๖๕	ส.ค. ๖๕	ก.ย. ๖๕
เสนอหัวข้อการสร้างงานวิจัย	←→						
ศึกษาประวัติและความเป็นมา		←→					
เก็บรวบรวมข้อมูล		←→			→		
ดำเนินการจัดทำรูปเล่มงานวิจัย					←→		→
นำเสนอบทความสร้างสรรค์						←→	→

ที่มา : คณะผู้วิจัย

สรุปบท

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง หัสดีลิงค์ คณะผู้วิจัยได้อธิบายในบทที่ 3 ถึงการศึกษากระบวนการและวิธีการในการดำเนินการวิจัยต่างๆ อันประกอบด้วย รูปแบบงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้การตั้งคำถามในงานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงตามองค์ประกอบการสร้างสรรค์ ได้แก่ รูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย และขั้นตอนการดำเนินงาน จะนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 อันจะประกอบด้วยหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังจะกล่าวในบทต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทที่ 3 กล่าวถึงการศึกษาระบบวิธีการในการดำเนินการวิจัยต่างๆ อันประกอบด้วยรูปแบบงานวิจัยที่คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคผลงานการแสดงตามองค์ประกอบการแสดงทั้ง 6 ประการ ได้แก่ แนวคิดการแสดง นักแสดง ลีลาท่ารำ การออกแบบเสียงเพลง เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง เครื่องมือต่างๆ ในการค้นหาข้อมูลทั้งจากการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง สื่อสารสนเทศ การสังเกตการณ์สำรวจข้อมูลภาคสนาม และประสบการณ์ของคณะผู้วิจัยซึ่งทำให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย บทที่ 4 ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อ แนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดง วิเคราะห์ลีลาท่ารำ รูปแบบการแปรแถว วิเคราะห์เครื่องดนตรี วิเคราะห์เครื่องแต่งกาย การคัดเลือกนักแสดง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

แนวคิดในการออกแบบการแสดง

จากการศึกษาภาพจิตรกรรมบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสติลิงค์ ตาบลดตะกั่ว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา โดยจากภาพมีเรื่องราวมาจากนิทานธรรมบทเรื่อง พระนางสามาวดี ตอน กำเนิดพระเจ้าอุเทน นกหัสติลิงค์เป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ตามความคติเชื่อของล้านนา ล้านช้างและภาคอีสาน กล่าวกันว่า นกหัสติลิงค์เป็นสัตว์ที่มีรูปร่างขนาดใหญ่ มีพลังกำลังมหาศาลเทียบได้กับช้าง 5 เชือก ทางด้านกายภาพของนกหัสติลิงค์ส่วนหัวเป็นคชสีห์ โดยประกอบไปด้วยสิงห์และคชสาร ส่วนลำตัวตลอดจนหางจะเป็นปักษี ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความงดงาม อันแฝงด้วยพลังกำลังมหาศาล คณะผู้วิจัยจึงได้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน จึงได้หยิบยกตัวนกหัสติลิงค์มาสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ โดยมีการนำเสนอรูปแบบแนวคิด 2 ครั้ง ดังนี้

1. การนำเสนอแนวคิดครั้งที่ 1

การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เปิดการแสดงด้วยตัวนกหัสติลิงค์ใช้นักแสดงทั้งหมด 9 คนรวมตัวกันเป็นนก 1 ตัว เป็นการตีบทตามคำร้อง โดยใช้ทำนองเพลงลำพืน กล่าวถึงลักษณะของนกหัสติลิงค์

ช่วงที่ 2 กล่าวถึงเมืองโกสัมพี พระเจ้าปรีตปะและพระราชเทวี ทรงนั่งผิงแดดอ่อนอยู่ท่ามกลางแจ้ง

ช่วงที่ 3 กล่าวถึงกระบวนการต่อสู้ระหว่างนกหัสติลิงค์กับพระราชเทวี

จากการนำเสนอในครั้งที่ 1 คณะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เนื่องจากการแสดงมีเวลาที่จำกัดประกอบกับเนื้อหาของการแสดงที่ออกแบบค่อนข้างจะมีความยาว จึงอาจจะทำให้การแสดงไม่สามารถแสดงอยู่ภายในเวลาที่กำหนดได้อย่างลงตัว หรือถ้าแสดงอาจจะทำให้ผู้ชม

เกิดความรู้สึกเหมือนชมละคร อาจารย์ที่ปรึกษาจึงได้ให้คำแนะนำให้ปรับเปลี่ยนเนื้อหาบางอย่างออกเพื่อให้การแสดงยังคงอยู่ในรูปแบบระบำและน่าสนใจมากขึ้น

2. การนำเสนอแนวคิดครั้งที่ 2

การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เป็นการรำตีบทตามคำร้องกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของนกหัสดีลิงค์

ช่วงที่ 2 เป็นการแสดงกิริยาของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด ที่มารวมตัวกันเป็นนกหัสดีลิงค์ ประกอบด้วย ราชสีห์ คือ ราชสีห์กับคชสาร และปักษี โดยเริ่มจากราชสีห์ ที่มีความรวดเร็ว คชสารที่มีความสง่างาม และปักษีที่มีความพริ้วไหวเปรียบกับสตรีที่มีความชดช้อย อ่อนหวาน

ช่วงที่ 3 เป็นการรวมตัวกันของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด คือ หัสดีลิงค์

เมื่อปรับเปลี่ยนการแสดงให้มีความเป็นระบำจึงทำให้การแสดงมีความราบรื่น ดูเข้าใจได้ง่าย โดยในการแสดงแต่ละช่วงจะสื่อถึงสัตว์แต่ละชนิด และจบด้วยการรวมตัวเป็นนกหัสดีลิงค์ คณะผู้วิจัยได้สรุปใช้แนวคิดนี้ในการสร้างสรรค์การแสดง

การออกแบบลีลาท่ารำในการแสดง

จากแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล การแสดง ชุด หัสดีลิงค์ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาภาพจิตรกรรมลายรดน้ำปิดทองภาพนกหัสดีลิงค์ จึงได้ออกแบบลีลาท่ารำโดยการศึกษานกหัสดีลิงค์ ซึ่งประกอบด้วย ราชสีห์ คชสารและปักษี ได้ศึกษาอากัปกิริยาของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด อีกทั้งยังได้ศึกษาท่ารำทางด้านนาฏศิลป์ไทยและท่ารำแม่บทอีสาน นำมาออกแบบลีลาท่ารำในงานนาฏศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานประยุกต์ โดยศึกษาจากเอกสาร บทความ และสื่อสารคดีสัตว์โลก ได้มีการเปรียบเทียบลักษณะท่าทางของสัตว์และท่าทางนาฏศิลป์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยและทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยผ่านการปรึกษาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและมีแนวคิดที่เป็นท่าเอกลักษณ์สำคัญดังต่อไปนี้

1. ประเภทกระบวนท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกิริยาของสัตว์

กระบวนท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกิริยาของสัตว์จะเน้นสื่อให้เห็นถึงพฤติกรรม อุปนิสัยและลักษณะท่าทางต่างๆ ของสัตว์แต่ละตัวโดยจะมีการดัดแปลงท่วงท่า ลีลา ดัดแปลงมาจากพฤติกรรมของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด ประกอบด้วย ราชสีห์ คชสาร และปักษี เช่น ลักษณะการเดิน การใช้ขน การนั่ง การนอน การบิน เป็นต้น ซึ่งเป็นการประยุกต์ท่ารำมาจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พื้นบ้าน สามารถแบ่งออกได้เป็นลักษณะลีลาท่าทางที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะดังต่อไปนี้

1.1 กระบวนท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกิริยาของราชสีห์

ท่าทางที่เป็นเอกลักษณ์ของราชสีห์ โดยดัดแปลงมือให้เหมือนลักษณะการจับล้อแก้วเพื่อให้เหมือนเท้าสิงห์ และลักษณะการเคลื่อนไหวตัวของราชสีห์นั้น ได้นำแนวคิดทางด้านนาฏศิลป์ไทย

โดยใช้การเคลื่อนไหวแบบนางยักษ ซึ่งมีความแข็งแรง และเพิ่มความกระฉับกระเฉงเพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับราชสีห์

ตารางที่ 4.1 ท่ารำประเภทกระบวนท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกริยาของราชสีห์

ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	ภาพลักษณะเปรียบเทียบ	ความหมายของท่ารำ
1			แทนอากัปกริยาการยืนของราชสีห์
2			แทนอากัปกริยาการนอนของราชสีห์

ลำดับที่	กระบวนท่าท่า	ภาพลักษณะเปรียบเทียบ	ความหมายของท่าท่า
3			<p>แทนอกกับกิริยาการเดินของราชสีห์</p>
4			<p>แทนอกกับกิริยาการนั่งของราชสีห์</p>

ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	ภาพลักษณะเปรียบเทียบ	ความหมายของท่ารำ
5			<p>แทนอากัปกิริยาการ คลอเคลีย หยอกล้อกัน ของราชสีห์</p>

ที่มา : คณะผู้วิจัย, lifeonwhite. ออนไลน์. 2556

1.2 กระทบท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกิริยาของคชสาร

ท่าทางที่เป็นเอกลักษณ์ของคชสาร ได้สร้างสรรค์การทำมือในลักษณะให้เหมือนงวงช้าง และหูช้าง ส่วนลักษณะการเคลื่อนตัวนั้น ได้นำแนวคิดทางด้านนาฏศิลป์ไทย โดยการใช้การเคลื่อนตัวแบบละครพระที่มีความสง่างาม และเพิ่มลีลาทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับคชสาร

ตารางที่ 4.2 ท่ารำประเภทกระทบท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกิริยาของคชสาร

ลำดับที่	กระทบท่ารำ	ภาพลักษณะเปรียบเทียบ	ความหมายของท่ารำ
1			แทนลักษณะหูของคชสาร
2			แทนลักษณะงวงของคชสาร

ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	ภาพลักษณะเปรียบเทียบ	ความหมายของท่ารำ
3			แทนลักษณะงาของคชสาร

ที่มา : คณะผู้วิจัย, JohanSwanepoel. ออนไลน์. 2553

1.3 กระบวนท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกิริยาของปักซี

ท่าทางที่เป็นเอกลักษณ์ของปักซี การตั้งวงกลาง แทนการบินหรือลักษณะการกางปีกของตัวนก ส่วนลักษณะการเคลื่อนไหวตัวนั้น ได้นำแนวคิดทางด้านนาฏศิลป์ไทย โดยใช้การเคลื่อนไหวแบบละครนาทที่มีมีความอ่อนช้อยงดงาม เพิ่มลีลาทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน ด้วยการก้าวเท้าให้มีความเนิบนาบสอดคล้องกับจังหวะดนตรี เพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดความสวยงามของปักซี ตารางที่ 4.3 ท่ารำประเภทกระบวนท่ารำที่สื่อความหมายแทนอากัปกิริยาของปักซี

ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	ภาพลักษณะเปรียบเทียบ	ความหมายของท่ารำ
1			อากัปกิริยาการกางปีกของปักซี

ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	ภาพลักษณะเปรียบเทียบ	ความหมายของท่ารำ
2			แทนลักษณะหัวของปีกซี
3			อากัปกิริยาการบินโฉบของปีกซี

ที่มา : คณะผู้วิจัย, LuaAr. ออนไลน์. 2557

2.2 ประเภทกระบวนท่ารำที่สื่อความหมาย

กระบวนท่ารำที่ใช้สื่อความหมาย คณะผู้วิจัยได้ออกแบบท่ารำและใช้ท่ารำในการสื่อความหมายแทนอารมณ์ ความรู้สึก ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ท่ารำประเภทกระบวนท่ารำที่สื่อความหมายแทนอารมณ์ ความรู้สึก

ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	การสื่อความหมายของท่ารำ
1		สื่อถึงพลังกำลังที่มากมายหาศาลของนกหัสดีลิงค์
2		สื่อถึงความยิ่งใหญ่

ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	การสื่อความหมายของท่ารำ
3		สื่อถึงการส่งไปยังสรวงสวรรค์
4		สื่อถึงความเศร้า ความตาย การสูญสลาย

2.3 ประเภทกระบวนท่ารำนานาชาติไทยและนานาชาติที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ผู้วิจัยได้นำความรู้จากนานาชาติการใช้ภาษาท่า นาฏศัพท์ และความรู้จากนานาชาติที่พื้นบ้านในการรำแม่บทอีสาน มาวิเคราะห์และสร้างสรรค์เป็นกระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ในการแสดง ชุด หัสดีลิงค์ โดยเน้นให้เกิดความพร้อมเพรียงสวยงามดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 ท่ารำประเภทกระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

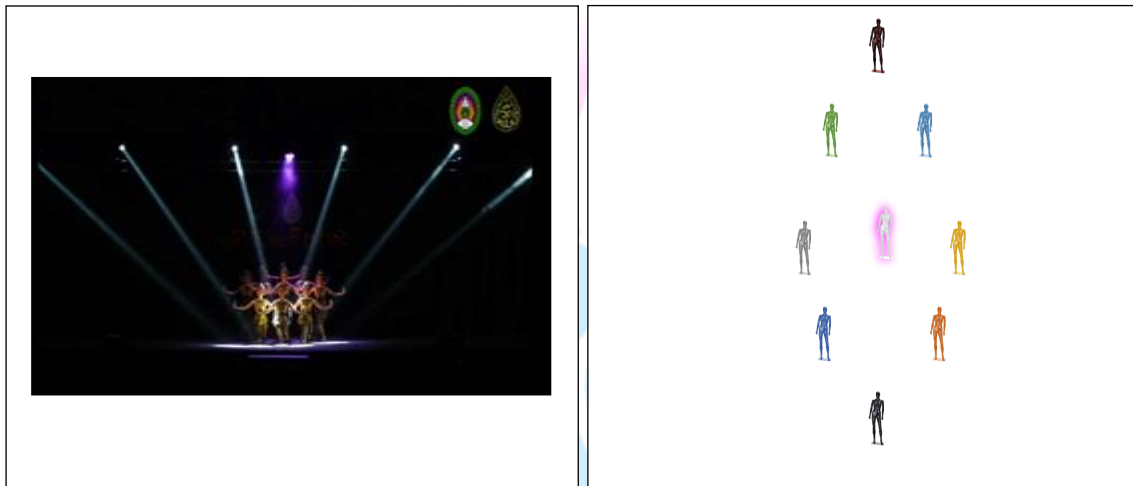
ลำดับที่	กระบวนท่ารำ	การสื่อความหมายของท่ารำ
1		สื่อถึงการอดทนและความมุ่งมั่นของนกหัสดีลิงค์
2		สื่อถึงความยิ่งใหญ่ของนกหัสดีลิงค์
3		สื่อถึงการส่งดวงวิญญาณของผู้วายชนม์ไปยังสรวงสวรรค์

ลำดับที่	กระบวนการท่ารำ	การสื่อความหมายของท่ารำ
4		<p>สื่อถึงการโอบนบของนกหัสดีลิงค์ โดยการสร้างสรรค์ การจับมือแบบใหม่ขึ้น เพื่อให้เกิดเอกลักษณ์ในตัวนก หัสดีลิงค์</p>
5		<p>สื่อถึงการไขว่ปีกความงดงามของลวดลายของนกหัสดี ลิงค์</p>

รูปแบบการแปรแถว

การสร้างสรรคการแสดงชุด หัสดีลิงค์ คณะผู้วิจัยได้มีแนวคิดในการแปรแถวโดยยึดหลักของการแสดงในรูปแบบระบำ จะใช้การแปรแถวเพื่อเพิ่มความสวยงามและสามารถสื่อความหมายของท่ารำได้คณะผู้วิจัยเสนอรูปแบบการแปรแถวเพื่อสื่อความหมายการแสดงต่อไปนี้

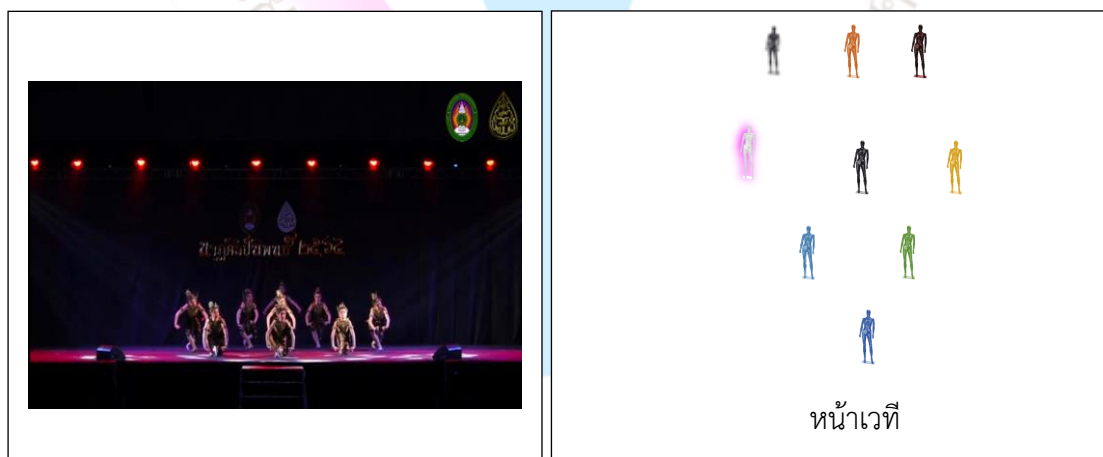
ช่วงที่ 1 เป็นการแสดง ที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของนกหัสดีลิงค์ตัวใหญ่ยักษ์ที่อยู่ในป่าหิมพานต์ จึงใช้แถวรวมกลุ่มเพื่อสื่อถึงความยิ่งใหญ่ของนกหัสดีลิงค์

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 1 แถวรวมกลุ่ม

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

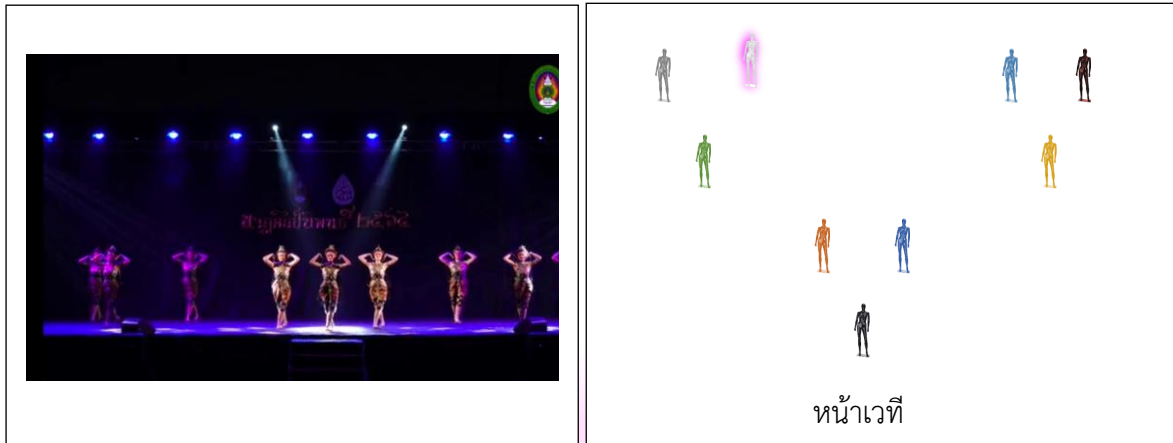
ช่วงที่ 2.1 เป็นการแสดงกิริยาของ ราชสีห์ โดยใช้แถวตั้งซุ้มหน้าสิงห์เพื่อสื่อถึงความแข็งแกร่งและว่องไวของราชสีห์

ภาพที่ 4.2 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 2.1 แถวตั้งซุ้มหน้าสิงห์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

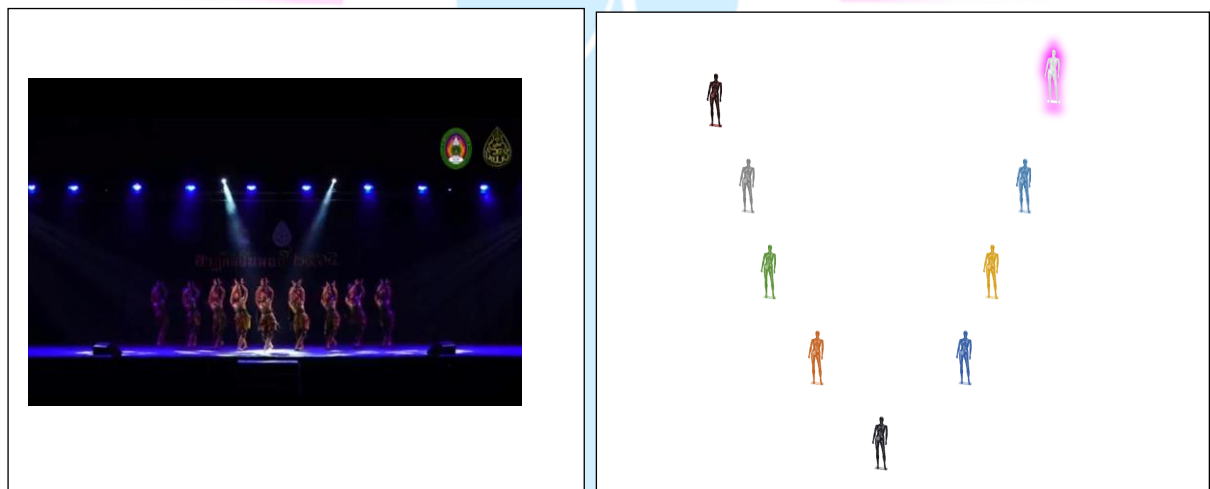
ช่วงที่ 2.2 เป็นการแสดงลักษณะท่าทางกิริยาของคชสาร โดยใช้แถว 3 เหลี่ยม 3 จุดเพื่อสื่อถึงความสง่างามของคชสาร

ภาพที่ 4.3 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 2.2 แถว 3 เหลี่ยม 3 จุด

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

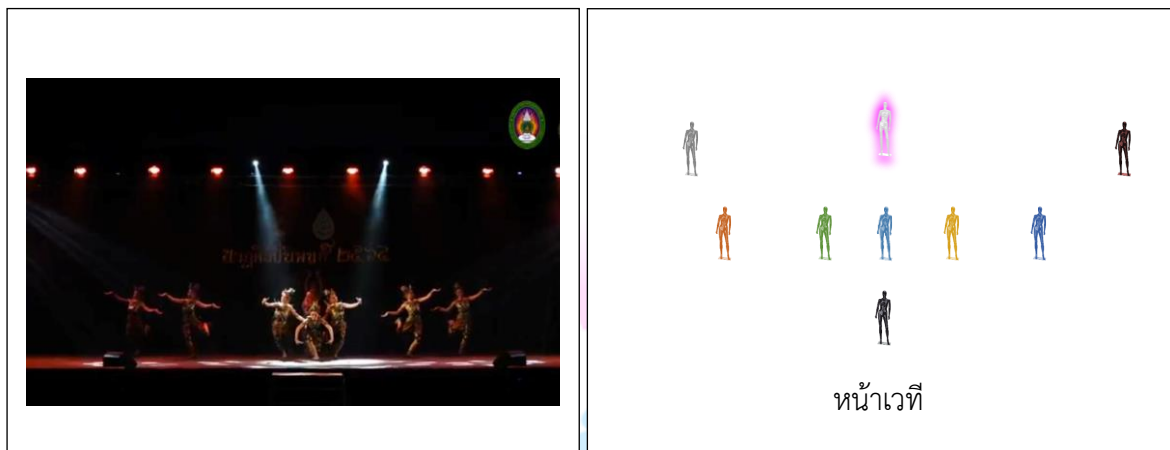
ช่วงที่ 2.3 เป็นการแสดงท่าทางกริยาของปักษีโดยใช้แถว วิกว่า เพื่อสื่อถึงความพริ้วไหว ความสวยงามของปักษี

ภาพที่ 4.4 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 2.3 แถววิกว่า

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ช่วงที่ 3 เป็นการรวมตัวของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด เรียกว่า นกหัสติลิงค์ โดยรูปแบบแถวรวมตัวกัน เป็นกลุ่มใหญ่ที่เป็นนกหัสติลิงค์ที่ทรงพลังและยิ่งใหญ่

ภาพที่ 4.5 รูปแบบการแปรแถวในช่วงที่ 3 แถว รวมตัวสู่การเป็นหัสติลิงค์
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

การออกแบบดนตรีและบทเพลงประกอบการแสดง

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการบรรเลงดนตรีแบบผสมผสานร่วมสมัยระหว่างเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และเครื่องดนตรีสากล โดยช่วงทำนองดนตรีจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์และรูปแบบการแสดงในแต่ละช่วง เพื่อให้สอดคล้องกับลีลาที่ผู้แสดงต้องการสื่อ โดยได้มีการออกแบบอารมณ์ของเพลงในแต่ละช่วง และการนำเสนอเพลงและเนื้อเพลงที่ใช้ ในการแสดง 2 ครั้ง ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบอารมณ์เพลง

การออกแบบอารมณ์เพลง คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาท่วงทำนองของดนตรี โดยได้ข้อสรุปในการออกแบบอารมณ์เพลงและการทำเพลง ดังนี้

ช่วงที่ 1 กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของนกหัสติลิงค์ โดยเป็นการตีบท สื่อถึงอารมณ์ที่น่ากลัว ความยิ่งใหญ่ ขลัง

ช่วงที่ 2 กล่าวถึงลักษณะทางกายภาพของนกหัสติลิงค์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 2.1 นำเสนอเกี่ยวกับราชสีห์ สื่ออารมณ์ว่องไวและความกระฉับกระเฉงของราชสีห์

ช่วงที่ 2.2 นำเสนอเกี่ยวกับคชสาร สื่ออารมณ์ความสง่างามของคชสาร

ช่วงที่ 2.3 นำเสนอเกี่ยวกับปักษี สื่ออารมณ์ความสวยงามและความพริ้วไหว

ช่วงที่ 3 กล่าวถึงการรวมตัวของนกหัสติลิงค์ สื่อให้เห็นถึงอารมณ์เพลงที่มีความยิ่งใหญ่ของนกหัสติลิงค์ และได้มีการนำเสนอเพลง 2 ครั้ง ดังนี้

2. การนำเสนอเพลงครั้งที่ 1

เนื้อเพลงเทศน์แหล่โคราชนกหัสติลิงค์

มา...จะกล่าว..ถึงนก..ตัวใหญ่จริง คือหัสติลิงค์ แห่งหิมพานต์
 มากมายพลัง เหมือนดั่งช้างสาร งวงเหมือนคชาธาร หน้าสิงห์หาง สกุนโณ
 โฉบมา โฉบไป ร่างกายใหญ่โต กินศพมนุษย์ ผู้วายชนม์
 โบราณเพิ่นกล่าว ถ้าคนตาย ถูกวางบน หลังนกคือ บุญล้น จิ๋นฟ้าสุราลัย
 โอ้วหัสเอ๋ย เจ้าหัสติลิงค์ เสียงน่ากลัวยิ่ง เจ้ามาพร้อมความตาย
 คาบศพให้ห่างอุตรแดนไกล กुरुทวีปสวยใส ยอนหัสติลิงค์
 เหมือนช้าง ปนบก มีหน้าเป็นสิงห์ นี่คือหัสติลิงค์จากหิมพานต์

จากการนำเสนอเพลงครั้งที่ 1 คณะผู้วิจัยได้พบปัญหาและได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ว่าเนื้อเพลงช่วงแรกยาวเกินไป ผู้วิจัยจึงได้นำมาแก้ไขให้มีเนื้อเพลงน้อยลง ดังนี้

3. การนำเสนอเพลงครั้งที่ 2

เนื้อเพลงเทศน์แหล่โคราชนกหัสติลิงค์

มาจะกล่าวถึงนกตัวใหญ่จริง คือ หัสติลิงค์ แห่งหิมพานต์
 มากมายพลังเหมือนดั่งช้างสาร งวงเหมือนคชาธาร หน้าสิงห์หาง สกุนโณ
 โฉบมา โฉบไป ร่างกายใหญ่โต กินศพมนุษย์ ผู้วายชนม์
 โบราณกล่าวถ้า คนตายถูกวางบน หลังนกคือ บุญล้น จิ๋นฟ้าสุราลัย
 เหมือนช้าง ปนบก หน้าสิงห์ ตัวใหญ่ มาพร้อมความตาย คือ หัสติลิงค์

เมื่อปรับเปลี่ยนเนื้อเพลงลดน้อยลงแล้ว ทำให้เพลงการแสดงช่วงแรกกระชับขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้สรุปใช้เนื้อเพลงนี้ในการสร้างสรรค์เพลงในการแสดง ซึ่งในการสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อใช้ในการแสดงคณะผู้วิจัยได้นำเครื่องดนตรีที่หลากหลายมาใช้ในการบรรเลงเพลงประกอบการแสดงในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์พื้นบ้านโดยเครื่องดนตรีหลักที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์บทเพลงประกอบไปด้วย

1. กลองโทน

เป็นชื่อของเครื่องหนัง ที่ซึงหนังหน้าเดียว มีสายโยงแรงเสียงจากขอบหนังถึงคอ มีหางยื่นออกไปและบานปลาย มีชื่อเรียกคู่กันว่า โทนทับ

ภาพที่ 4.6 กลองโทน
ที่มา : ระพีไทย. ออนไลน์. 2563.

2. ซอ

ภาพที่ 4.7 ซอ
ที่มา : musicarms. ออนไลน์. 2561.

3. ปี่

เป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่งที่กำลังเสียงจากการสั่นสะเทือนของลิ้นปี่

ภาพที่ 4.8 ปี่

ที่มา : เครื่องดนตรีพื้นบ้าน. ออนไลน์. 2555.

4. แคน

เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งโดยใช้ไม้ซางขนาดต่างๆ ประกอบเข้ากับเป็นตัวแคน มีลิ้นโลหะทำให้เกิดเสียงจากการที่ลมผ่านลิ้นโลหะไปตามลำไม้ที่เป็นลูกแคน

ภาพที่ 4.9 แคน

ที่มา : musicarms. ออนไลน์. 2561.

สามารถแบ่งช่วงการแสดงผ่านการบรรเลงดนตรี ดังนี้

ช่วงที่ 1

เริ่มต้นด้วยการเทศน์แหล่สำเนียงโคราชบรรยายลักษณะของนกหัสดีลิงค์แล้วนำเข้าดนตรี ซึ่งมีเนื้อเพลง ดังนี้

มาจะกล่าวถึงนกตัวใหญ่จริง คือ หัสดีลิงค์ แห่งหิมพานต์
 มากมายพลั่งเหมือนดังข้างสาร งวงเหมือนคชาธาร หน้าสิงห์หาง สกุนไฉ
 โฉบมา โฉบไป ร่างกายใหญ่โต กินศพมนุษย์ ผู้วายชนม์
 โบราณกล่าวถ้า คนตายถูกวางบน หลังนกคือ บุญล้ำ จิ๋นฟ้าสุราลัย
 เหมือนข้าง ปนบก หน้าสิงห์ ตัวใหญ่ มาพร้อมความตาย คือ หัสดีลิงค์

ช่วงที่ 2

สิ่ง 1 บรรเลงในบันไดเสียง Em บันทึกลงโน้ตในบันไดเสียง Am

กลองตีนำ 8 ห้องเพลง

- - - ล	- ล ช ม	- - ช ล	- - ช ท	- - ช ล	- - ช ม	- - ช ล	- ร - ท
ล ท ช ล	- - ช ม	- - ช ล	- - ช ท	- - ช ล	- - ช ม	- ช - ม	- ร - ม
- ช - ล	ท ล ช ม	- - ช ล	- - ช ท	- - ช ล	- - ช ม	- - ช ล	- ร - ท
ล ท ช ล	- - ช ม	- - ช ล	- - ช ท	- - ช ล	- - ช ม	- ช - ม	- ร - ม
- ช - ด	- - ท ด	- ร - ม	- ร - ด	- ท - ล	- - - ช	- - - ล	- - - ท
- - - ด	- - ท ด	- ร - ม	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	- ร - ม	- ร - ด
- ท - ด	- - ท ด	- ร - ม	- ร - ด	- ท - ล	- - - ช	- - - ล	- ท - ด
- ท - ด	- ร - ด	- ร - ม	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	- ร - ด	- ท - ด
- ท - ล	กลองบรรเลง ๘ ห้องเพลงเพื่อแสดงท่าทางของสิ่ง 1 แล้วส่งเข้าท่อนต่อไป						

สิ่ง 2 บรรเลงในบันไดเสียง Dm บันทึกลงโน้ตในบันไดเสียง Am

- - - ด	- - ท ด	- ร - ม	- ร - ด	- ท - ล	- - - ช	- - - ล	- - - ท
- - - ด	- - ท ด	- ร - ม	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	- ร - ม	- ร - ด
- ท - ด	- - ท ด	- ร - ม	- ร - ด	- ท - ล	- - - ช	- - - ล	- ท - ด
- ท - ด	- ร - ด	- ร - ม	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	- ร - ด	- ท - ด
- ท - ล							

ข้าง บรรเลงในบันไดเสียง Em บันทึกลงโน้ตในบันไดเสียง Am

- - - ช	- ล ด ช	- ล ด ช	- ล ด ร	ด ล ด ช	- ล ด ช	- ล ด ช	- ล ด ร
ม ร ด ช	- ล ด ช	- ล ด ช	- ล ด ร	ด ล ด ช	- ล ด ช	- ล ด ช	- ล ด ร
ม ร ด ช	- ช - ล	- ด - ร	ม ร ด ล	- ช ม ล	- ร - ด	ล ช ด ล	ขอเดี่ยว - - - ด
ร ด - ล	- ล - ด	- ร - ม	ร ด ช ล	- ช ม ล	- ร - ด	ล ช ม ล	- - - -
แคนเดี่ยว บรรเลงในบันไดเสียง Bm บันทึกลงโน้ตในบันไดเสียง Am							

ช ม ร ด	- ร - ม	- ช ลํ ํ ดํ	- ลํ ํ ดํ ช	- ม ลํ ช	- ม ช ม	ร ด - ร	- ม - ช
ม ร ม ด	- ร - ม	ช ลํ ํ ดํ	ดํ ลํ ํ ดํ ช	ดํ ลํ ํ ช	- ม ช ม	ร ด ล ด	- - - ช

ข้างเล่น บรรเลงและบันทึกโน้ตในบันไดเสียง Am

- - - ช	- ช ล ช	- ม - ช	- ล - ด	- ล - ช	- ช ล ช	- ด - ล	- ช - ม
- ร - ช	- ช ล ช	- ม - ช	- ม - ร	- ด - ร	- - - -	- - - ร	- - - ด
- - - ช	- ช ล ช	- ม - ช	- ล - ด	- ล - ช	- ช ล ช	- ด - ล	- ช - ม
- ร - ช	- ช ล ช	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ด	- - - -	- - - ล	- - - ด
- - - ร	- ด - ล	- ร - ด	- ล - ร	- ด - ล	- ร - ด	- ล - ร	- ด - ร
- ม - ร	- ด - ล	- ร - ด	- ล - ร	- ด - ล	- ร - ด	- ล - ร	- ด - ร
- ด - ม	- ร - ด	- ม - ร	- ด - ม	- ร - ด	- ม - ร	- ด - ม	- ร - ม
- ช - ม	- ร - ด	- ม - ร	- ด - ม	- ร - ด	- ม - ร	- ด - ม	- ร - ด
- ช - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - ฟ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

นก บรรเลงและบันทึกโน้ตในบันไดเสียง Am

แคน - - - ม	- ม ร ม	- ช - ล	ช ม ร ม	- ม ร ด	- ล ร ด	- ล ด ช	ปี่ ช ล ด ร
ด ล ช ด	แคน - - ร ม	- ช - ล	ด ล ช ม	ร ด ม ร	ม ร ด ร	ด ล ช ด	- - - -
ซอ - - - ฟ	ช ฟ ร ฟ	- ช ล ฟ	ช ฟ ร ฟ	ปี่ - ร ฟ ด	ร ด ฟ ร	ด ล ช ด	- - - -
แคน - ร ม ฟ	ช ฟ ร ฟ	- ช ล ฟ	ช ฟ ร ฟ	- ร ฟ ช	ล ช ฟ ช	ฟ ร ฟ ช	ล ช ฟ ร
ฟ ร ด ร	ซอ - ฟ ร ล	- ดํ - รํ	ฟํ รํ ดํ รํ	- ดํ ลํ ดํ	รํ ดํ ลํ ช	ลํ ช ฟ ลํ	- - ช ฟ

- ม - ร	- ร ฟ ล	- ตี - รี่	ฟี่ รี่ ตี ลี่	- ตี ลี่ ซ	ลี่ ซ ฟ ซ	ฟ ร ด ร	- - - -
แคน - - - ฟ	ซ ฟ ร ฟ	- ซ ล ฟ	ซ ฟ ร ฟ	- ร ฟ ซ	ลี่ ซ ฟ ซ	ฟ ร ด ฟ	- - - -
ปี่ - ร ม ฟ	ซ ฟ ร ฟ	- ซ ล ฟ	ซ ฟ ร ฟ	- ร ฟ ซ	ลี่ ซ ฟ ร	- ด - ฟ	- - - ท ^b

ช่วงที่ 3 รวมสูตรทั้ง 3

แคน บรรเลงในบันไดเสียง Cm บันทึกโน้ตในบันไดเสียง Am

- - - ด	- - ร ม	ร ม ซ ม	ร ด ล ด	ร ม ด ร	- - ม ร	ด ล ซ ล	ด ร ม ร
ด ล ซ ล							

ซอ บรรเลงและบันทึกโน้ตในบันไดเสียง Am

- - - -	ร ด ร ม	ร ม ซ ล	ซ ล ด ร	- - - -	- - - -	- ม - ร	ด ล - ด
---------	------------	------------	------------	---------	---------	------------	------------

ปี่ บรรเลงและบันทึกโน้ตในบันไดเสียง Am

- - ล ซ	- - ล ด	- - ล ร	- - ล ด	- ร - ม	ร ด ล ด	- - - -	- - - ด
- - ล ซ	- - ล ด	- - ล ร	- - ล ด	- ร - ม	ร ด ล ซลื้อ....	ปี่ - ล ด ร
ซอ - ล ด ร	ปี่ - ม ด ร	ซอ - ม ด ร	พร้อมกัน - ล ด ร	ด ร ม ซ	- - ม ร	- - - ล	- - ม ซ
- - - ด	- - ล ซ	- - - ม	- - ซ ร	- - - ด	- - ล ร	- - - ม	- ร - ด
- - - -	- - - ล	- ด - ซ	- ล - ด	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -

พยานก..

บรรเลงในบันไดเสียง Dm บันทึกโน้ตในบันไดเสียง Am

- - - ล	- - - ม	- - - ลี่	- - - ซ	- ฟ - ม	- - ฟ ม	- ร - ม	- - - ฟ
- ม - ร	- ม - ร	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ม	- ฟ - ม	- ร - ม	- ฟ - ซ
- ซ [#] - ล	- - - ม	- - - ลี่	- - - ซ	- ฟ - ม	- - ฟ ม	- ร - ม	- - - ฟ

- ม - ร	- ม - ร	- ฟ - ม	- ร - ด	- ร - ม	- ฟ - ม	- ลี - ซ [#]	- ฟ - ม
- ด - ล							

Finale บรรณเลขและบันทึกลงโน้ตในบันไดเสียง Am

- - - ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	ด ร ซ ม
ร ม ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	ด ร ซ ม
ร ม ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	ด ร ซ ม
ร ม ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ซ	ล ด ร ล	ด ร ม ด	ร ม ซ ร
ม ร ด ฟ	ซอ- ซ - ฟ	- ร - ฟ	- ซ - ฟ	- ร - ฟ	- ร - ด	- ร - ท ^b	- - - -
- - - -	ปี่- ฟ - ซ	- ท ^b - ด	- ร - ด	- ท ^b - ด	- ร - ฟ	- ร - ด	- - - -
จบ...พร้อมกัน							
- - - ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	ด ร ซ ม
ร ม ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร	- ร - -	ซ ล ด ร			

หมายเหตุ ล หมายถึง ให้บรรณเลขโน้ตเสียงต่ำ/ ลี หมายถึง ให้บรรณเลขโน้ตเสียงสูง
ซ[#] หมายถึง โน้ตติด ชาร์ป/ ท^b หมายถึง โน้ตติด แฟลท

การออกแบบเครื่องแต่งกาย

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่า เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการแสดงที่จะช่วยเสริมการแสดงให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมเข้าใจถึงแนวคิด ความหมายในการสร้างสรรค์ผลงาน คณะผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูล เพื่อสนับสนุนการออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงซึ่งรูปแบบของเครื่องแต่งกายนั้น คณะผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องแต่งกายตามหลักเหตุผลและให้สอดคล้องกับแนวคิดการแสดงชุด หัสดีลิงค์ ได้ออกแบบเครื่องแต่งกายและนำเสนอเครื่องแต่งกาย 4 ครั้งดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 1

ภาพที่ 4.10 นำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 1

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2564 ณ อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

จากการนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 1 ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการเลือกโทนสี การเลือกชนิดของผ้า และการเลือกเครื่องประดับว่าจะใช้เป็นดอกไม้หรือเครื่องประดับเพื่อให้เกิดความเข้ากันในองค์ประกอบของชุด

2. การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 2

ภาพที่ 4.11 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 2

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2565 ณ อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

จากการนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 2 ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้ปรับในเรื่องของการนุ่งผ้าและหาโทนสีเป็นผ้าสีพื้นเพื่อความสบายตาเนื่องจากกางเกงที่สวมใส่นั้นมีลวดลายอยู่แล้วลดเครื่องประดับบางชิ้นออกไปเนื่องจากว่าใส่เข้าไปมันทำให้ดูรกไม่สวยงามเท่าที่ควรจะเป็น และได้คำแนะนำในเรื่องการเปลี่ยนจากสวมเกะอกเป็นการสวมเสื้อแขนกุด

3. การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 3

ภาพที่ 4.12 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 3
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2565 ณ อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

จากการนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 3 ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้เต็มลวดลายของเสื้อหรือให้ทำเป็นหม่สไบสองชาย ที่ยังคงความเป็นผู้หญิงของนกหัสดีลิงค์

4. การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 4

ภาพที่ 4.13 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 4
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2565 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

เมื่อปรับเปลี่ยนการแต่งกายตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว คณะผู้วิจัยจึงได้สรุปแนวทางการแต่งกายตามแบบการนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 4 นี้ในการแต่งกาย ชุด หัสดีลิงค์

การแต่งกายชุด หัสดีลิงค์

ภาพที่ 4.14 การแต่งกายชุด หัสดีลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2565 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

รายละเอียดการแต่งกาย ชุด หัสดีลิงค์

ผมเกล้ามวยสูง สวมเกี้ยวแบบพิเศษ สวมกระบังหน้าหน้าข้างมิงวงและงา 4 งา อันเป็นเอกลักษณ์ของช่างโคราช สวมเกาะอกสีดำ ห่มสไบสีปักสีทอง 2 ชาย พาดทับคล้ายการห่มตะเบงมาน ปล่อยชายด้านหลังมีผ้าชีฟองรองทับด้านในบริเวณชายด้านหลัง สวมกางเกงสีดำลายขดคล้ายลายเส้นตามภาพจิตรกรรมและสวมถุงน่องด้านในวาดลายขาปีกผี นุ่งโจงกระเบนแบบสั้น ใส่หางและสวมเครื่องประดับ ดังนี้ รัตตันแขน กำไลข้อมือ สังกวาล ห้อยหน้า การแต่งกายและการออกแบบโทนสีได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาพจิตรกรรมลายรดน้ำปิดทองภาพนกหัสดีลิงค์ โดยยึดโทนสีเป็นสีดำและสีทอง

จากการกล่าวถึงการแต่งกายในข้างต้น เป็นการนำลักษณะความสอดคล้องของสีที่นำมาจากภาพจิตรกรรม ลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสดีลิงค์ โดยใช้สีดำและสีทองเป็นหลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.15 โทนสีการแต่งกายภาพจิตรกรรมนทหัตถ์ศิลป์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2565 ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดนครราชสีมา.

การคัดเลือกนักแสดง

การคัดเลือกนักแสดงในการแสดงชุด หัตถ์ศิลป์ ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสามารถของผู้แสดงที่มีทักษะพื้นฐานทางการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน การคัดเลือกนักแสดงนั้นจะต้องคำนึงถึงการมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ฝึกฝน มีความตั้งใจ มีเวลาในการมาซ้อม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความพร้อมในด้านรูปร่างและความพร้อมในทางร่างกายและจิตใจ มีเกณฑ์การคัดเลือกนักแสดงดังนี้ เป็นนักแสดงหญิงที่มีความสูงมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งมีความสูงตั้งแต่ 160 เซนติเมตรและไม่เกิน 165 เซนติเมตร มีรูปร่างสมส่วน เพื่อให้เกิดความสวยงามของการแสดงในรูปแบบระบำและง่ายต่อกระบวนการแปรแถว คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงหญิงทั้งหมด 9 คน

ภาพที่ 4.16 นักแสดงชุด หัสติลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 Korat.

อุปกรณ์ประกอบการแสดง

ภาพที่ 4.17 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

ที่มา : tunsystem. ออนไลน์. 2560.

จากการศึกษาคติความเชื่อของนกกหัสติลิงค์กับความตาย ที่เป็นสัญลักษณ์ของการนำพาดวงวิญญาณขึ้นสู่สรวงสวรรค์ คณะผู้วิจัยจึงเกิดแนวความคิดในการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อที่จะต้องการสื่อความหมายและทำให้การแสดงมีความสวยงาม จึงเลือกเทียนมาเป็นอุปกรณ์ในการประกอบการแสดง ซึ่งเทียนนั้นเป็นเครื่องบูชาแห่งพระพุทธศาสนา เมื่อศึกษาภาพจิตรกรรม ในเขตพุทธาวาส ซึ่งมีความสำคัญเกี่ยวกับชาดกที่กล่าวถึงความตายนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้คตินำเทียนมาเปรียบดั่งชีวิตของผู้คนที่นับถือพระพุทธศาสนาและใช้เทียนเป็นเครื่องบูชาแห่งชีวิต โดยเทียนจะเป็นตัวที่สื่อถึงแสงสว่างของชีวิต สื่อถึงความตาย และการนำพาขึ้นสู่สรวงสวรรค์

สรุปบท

การออกแบบการแสดงชุด หัสติลิงค์ ได้รับแรงบันดาลใจมาจาก ภาพจิตรกรรมลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกกหัสติลิงค์ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอบึงกุ่ม จังหวัดนครราชสีมา นำมาสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยการแสดงจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ซึ่งท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจะเป็นแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านประยุกต์ การออกแบบลีลาท่ารำจะเป็นการเลียนแบบอากัปกริยาของสัตว์ การใช้เครื่องดนตรีจะเป็นการผสมผสานเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเครื่องดนตรีสากล การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบการแต่งกายที่สื่อถึงนกกหัสติลิงค์และยึดสีตามโทนสีของภาพจิตรกรรมนำมาสร้างสรรค์และประยุกต์ขึ้นมาใหม่ อีกทั้งการคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะทางนาฏศิลป์พื้นบ้านมีไหวพริบทางการแสดงนาฏศิลป์

บทที่ 5 ผลงานการแสดง ชุด หัสดีลิงค์

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อ แนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดง วิเคราะห์ลีลาท่ารำ วิเคราะห์เครื่องดนตรี วิเคราะห์เครื่องแต่งกาย วิเคราะห์การแปรแถว วิเคราะห์นักแสดง นำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงที่จะปรากฏในบทที่ 5 ซึ่งจะประกอบไปด้วยการอธิบายกระบวนการท่ารำและการแปรแถวการแสดงชุด หัสดีลิงค์

อธิบายท่ารำและรูปแบบการแปรแถว

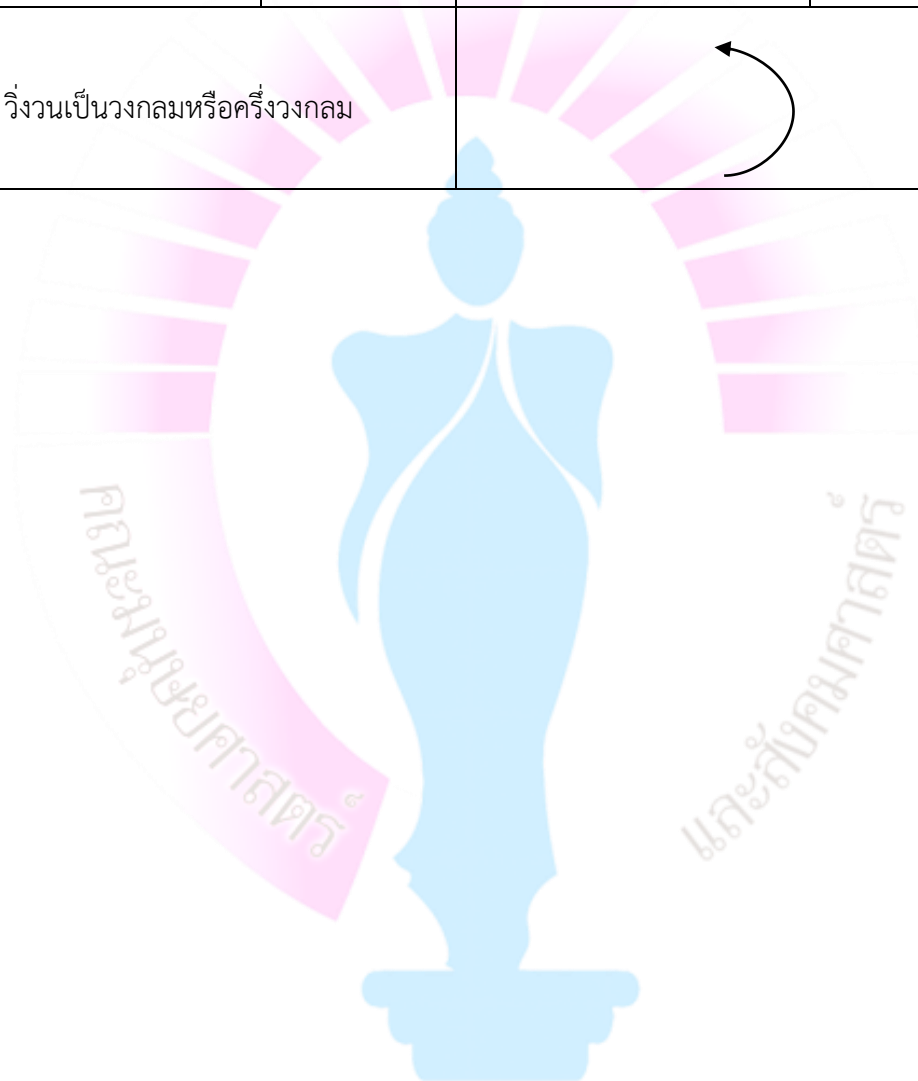
คณะผู้วิจัยได้จัดทำการนำเสนอผลงานการสร้างสรรค์ตามกระบวนการทางนาฏศิลป์ซึ่งมีขั้นตอนในการนำเสนอผลงานในการออกแบบผลงาน โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการคิดสร้างสรรค์ผลงานการแสดงที่มีลักษณะลีลาท่ารำและการแปรแถวดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 สัญลักษณ์แทนนักแสดงในการแปรแถวการแสดงชุด หัสดีลิงค์

นักแสดง	สัญลักษณ์	นักแสดง	สัญลักษณ์
นักแสดงคนที่ 1		นักแสดงคนที่ 2	
นักแสดงคนที่ 3		นักแสดงคนที่ 4	
นักแสดงคนที่ 5		นักแสดงคนที่ 6	
นักแสดงคนที่ 7		นักแสดงคนที่ 8	
นักแสดงคนที่ 9			

ตารางที่ 5.2 สัญลักษณ์ในการแปรแถว

ความหมาย	สัญลักษณ์	ความหมาย	สัญลักษณ์
วิ่งออกทางด้านซ้ายหรือขวา	← →	วิ่งออกทางด้านซ้ายหรือขวา	→ ←
วิ่งลงด้านหลัง	↑	วิ่งขึ้นด้านหน้า	↓
วิ่งวนเป็นวงกลมหรือครึ่งวงกลม			↻

กระบวนท่ารำและการแปรแถวการแสดงชุด ทัศนศิลป์

ลำดับที่ 1

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรีเทศน์แหล่

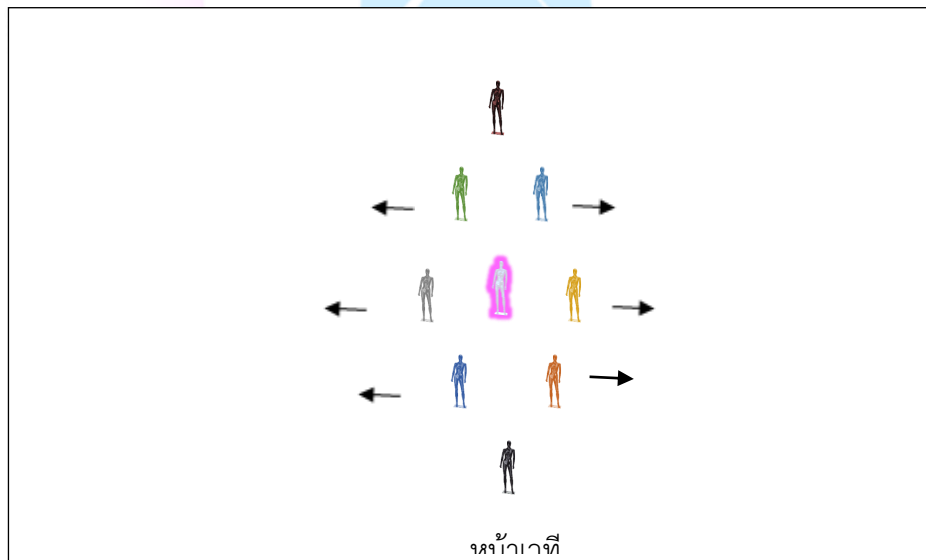
ทิศ : ทิศหน้า

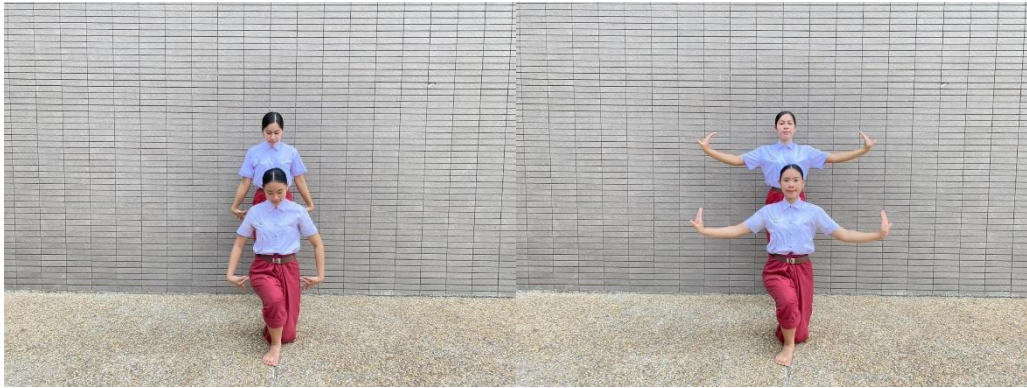
ศีรษะ : ก้มหน้า มองตรง

มือ : มือทั้งสองไขว้กันไว้ที่ระดับอก จากนั้นเปิดมือออกตั้งวงกลาง

เท้า : ฝั่งด้านหน้า นั่งลงพร้อมตั้งเข่าขวาขึ้น ฝั่งด้านหลัง ก้าวหน้าเท้าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 2

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : มาจะกล่าว ถึงนกตัวใหญ่จริง

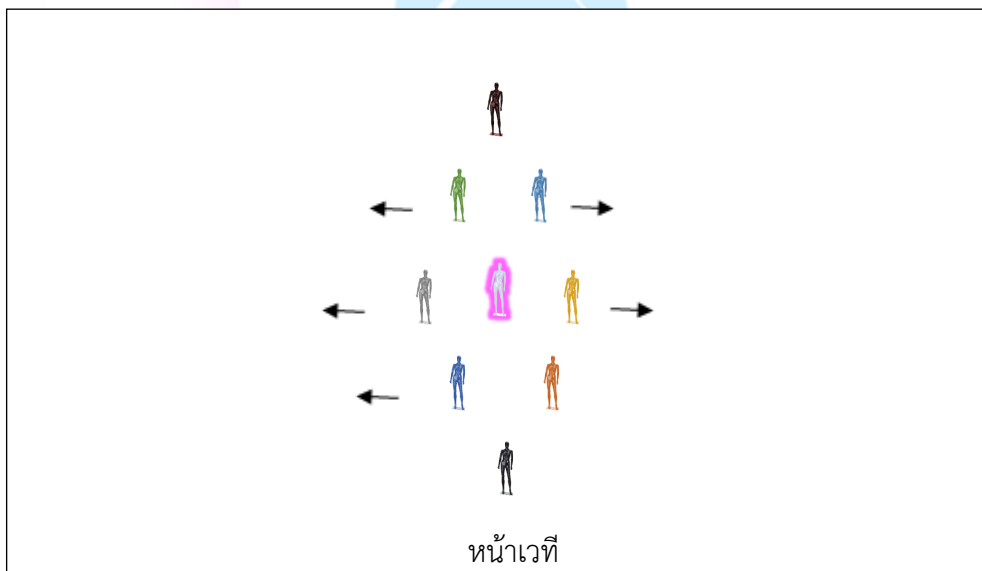
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : ก้มหน้า มองตรง

มือ : มือทั้งสองจับไว้ที่ระดับข้างสะโพก จากนั้นค่อยๆคลายมือจับออกมามุ่งวงกลางปฏิบัติสลับกันไป มาตามเนื้อร้อง

เท้า : อยู่ในลักษณะท่าเดิม

การแปรแถว

ลำดับที่ 3

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : คีอหส์ตลีงค์ แห่งหิมพานต์

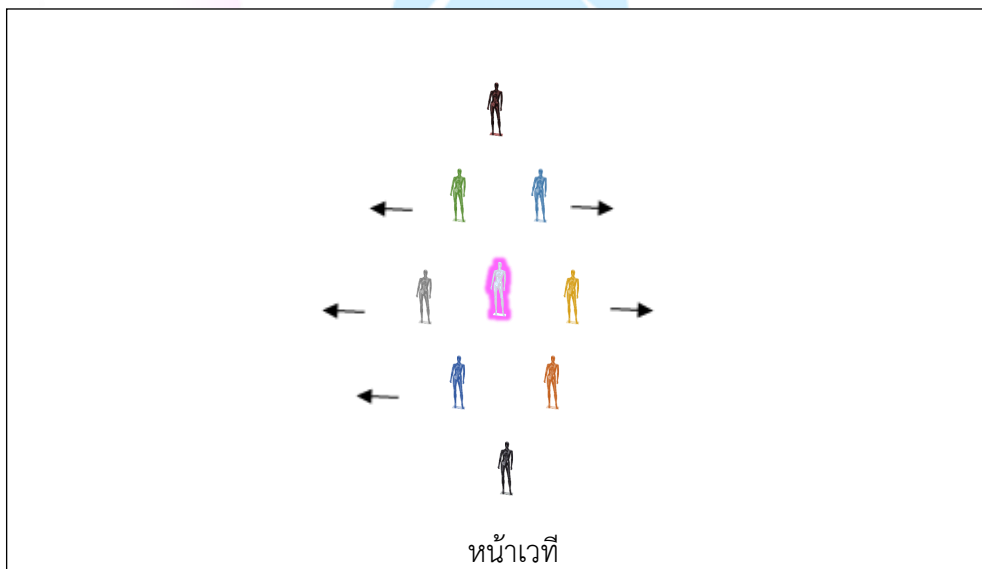
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : ก้มหน้า เชิดหน้าขึ้น

มือ : มือทั้งสองจับที่ระดับสะโพก จากนั้นค่อยๆเดินมือจับขึ้นข้อมือชิดกันระดับเหนือหัวศีรษะ

เท้า : ฝั่งด้านหน้า ค่อยๆลุกขึ้นพร้อมยกขาซ้ายและกดปลายเท้าลง ฝั่งด้านหลัง อยู่ในลักษณะเดิม ยกเท้าซ้ายขึ้นพร้อมกดปลายเท้าซ้ายลง

การแปรแถว

ลำดับที่ 4

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : มากมายพลั่ง

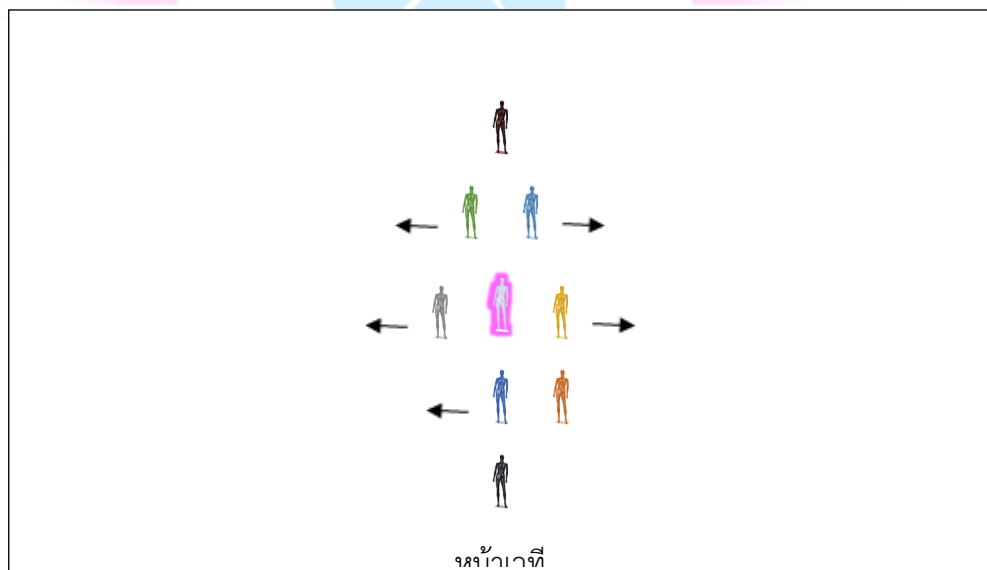
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : ลักคอ

มือ : มือทั้งสองจับไว้ที่ระดับอก จากนั้นค่อยๆคลายมือจับออกมามาตั้งวงกลาง

เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้ายไปด้านหน้า จากนั้นเปลี่ยนก้าวหน้าเท้าขวาไปด้านหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 5

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : เหมือนดั่งช้างสาร

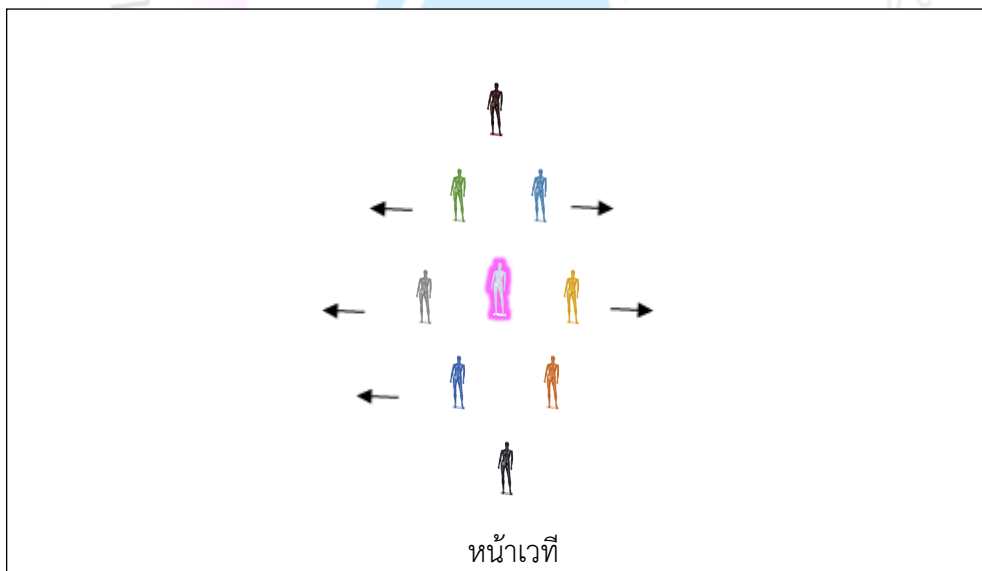
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองตั้งวงซ้อนมือขึ้นไขว้กันพร้อมเปลี่ยนเป็นท่าช้างสาร ฝั่งด้านหน้ามือทั้งสองข้างชี้นิ้วชี้ จากนั้นกำมือหลวมๆ ระดับหน้า ฝั่งด้านหลัง มือทั้งสองตั้งวงซ้อนมือขึ้นไขว้กัน พร้อมเปลี่ยนเป็นมือมือขวายื่นออกมาระดับศัรณะเป็นวงข้าง มือซ้ายตั้งวงใต้แขนมือขวา

เท้า : ฝั่งด้านหน้า ก้าวซ้ายเท้าซ้ายนั่งลงตั้งเข่าซ้ายขึ้น ฝั่งด้านหลัง ก้าวซ้ายเท้าเดิมยืนขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 6

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : วงเหมือนคชาธาร

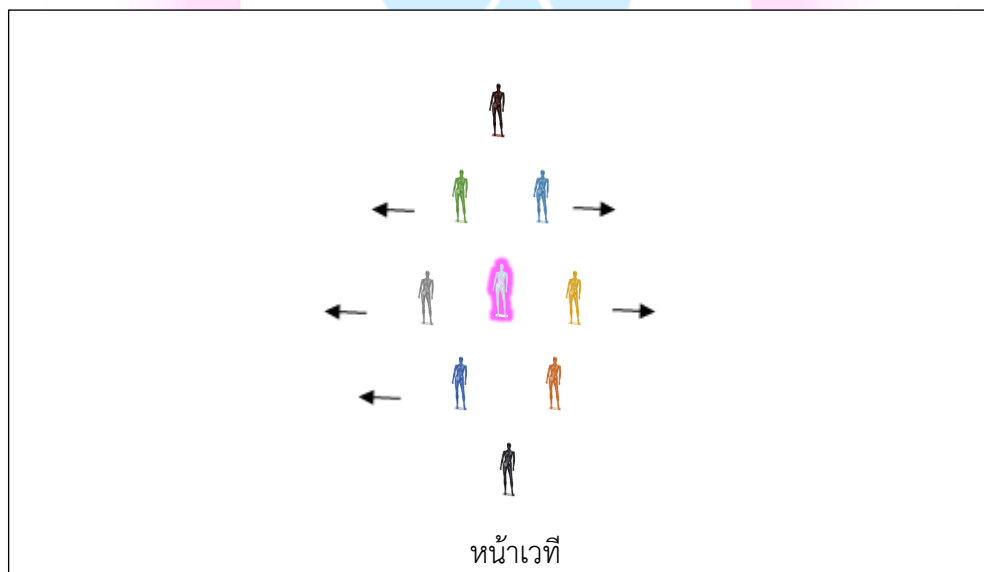
ทิว : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงซ้าย เอียงขวา

มือ : มืออยู่ในลักษณะท่าเดิมพร้อมโยกตัวไปฝั่งซ้ายฝั่งขวาตามจังหวะ

เท้า : อยู่ในลักษณะท่าเดิม พร้อมย่อชิด

การแปรแถว

ลำดับที่ 7

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : หน้าสิงห์หาง

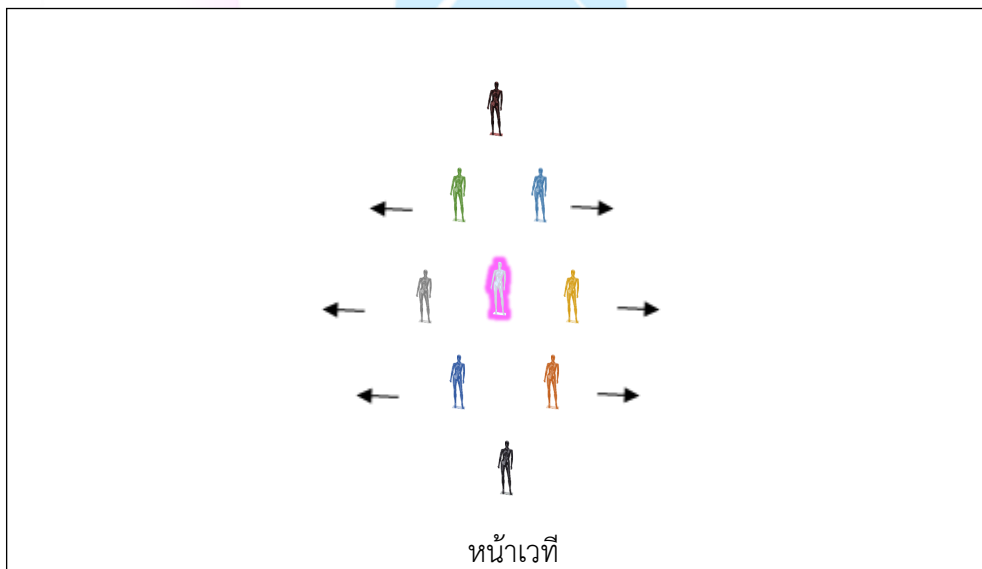
ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปทิศขวา 45 องศา

ศัรณะ : กดศัรณะลงแล้วเขิดหน้าขึ้นตามจังหวะ สลับฝั่งขวาซ้าย คนที่ยืนทำสลับฝั่งกับคนที่นั่ง

มือ : มือขวาแขนตึง มือซ้ายอแขนเข้าหาตัว พร้อมกับกดข้อมือลง ตามจังหวะสลับฝั่งขวาซ้ายคนที่ยืนทำสลับฝั่งกับคนที่นั่ง

เท้า : นั่งทับส้น หรือวางเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 8

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : สกุณ

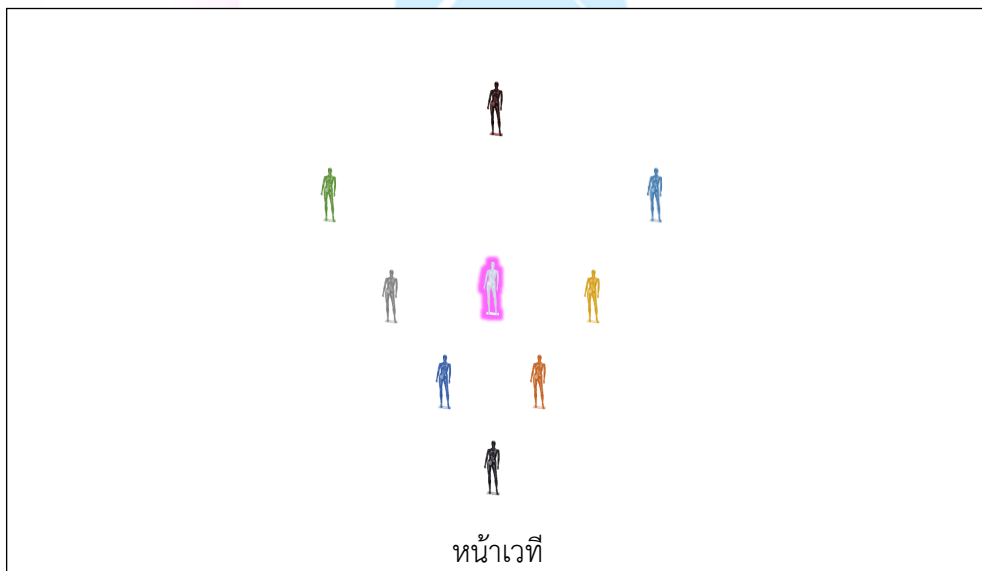
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : มองตรง

มือ : มือทั้งสองเดินมือลงมาเปลี่ยนเป็นตั้งวงกลม ปฏิบัติเหมือนกันฝั่งซ้ายฝั่งขวา ฝั่งด้านหลังเดินมือ
จับขึ้นข้อมือชิดกันระดับเหนือหัวศีรษะ

เท้า : ฝั่งด้านซ้าย กระดกเท้าขวาขาขึ้น ฝั่งด้านขวา กระดกเท้าซ้ายขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 9

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : โฉบมาโฉบไป ร่างกายใหญ่โต

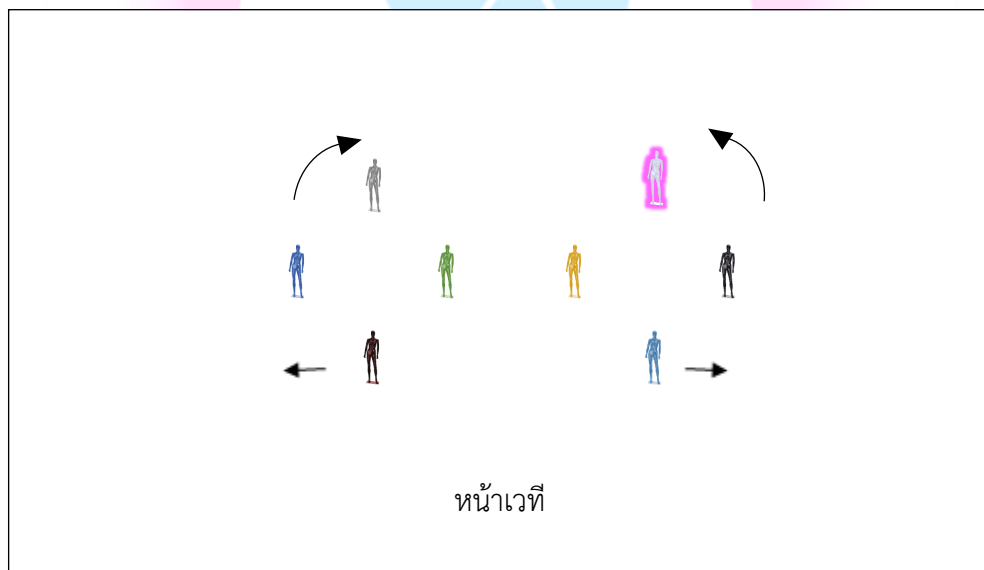
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองจีบระดับข้างสะโพก จากนั้นเดินมือจีบขึ้นมาตั้งวงกลางปฏิบัติสลับกันตามเนื้อเพลง

เท้า : วิ่งสับเท้าตามจังหวะเพลง

การแปรแถว

ลำดับที่ 10

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : กิณศพนุชโสผู้วายชนม์

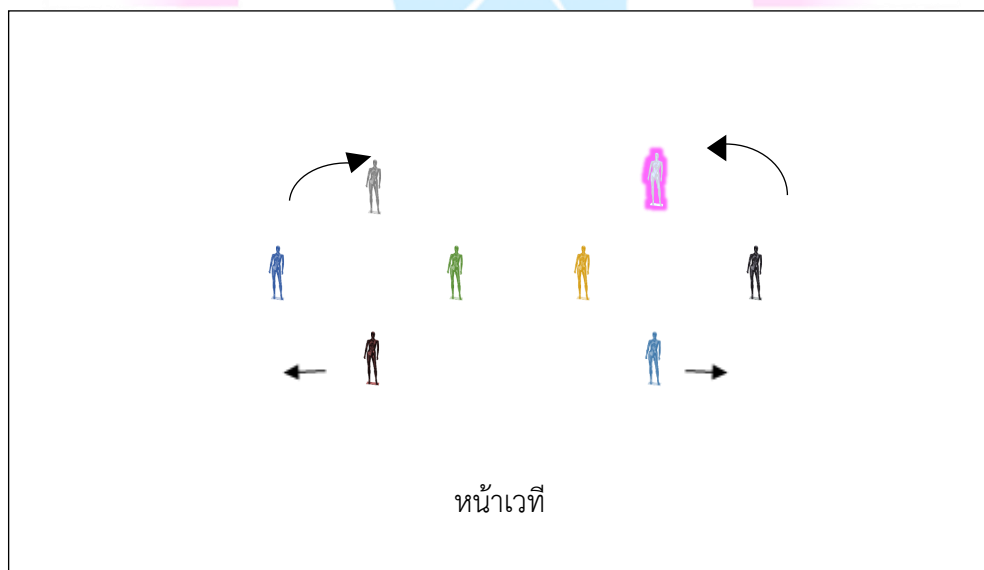
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : เอียงเข้าหากัน

มือ : มือเปลี่ยนเป็นป้องมือทั้งสองข้างระดับไหล่กตเอดไหล่

เท้า : วิ่งสลับเท้าตามจังหวะเพลง

การแปรแถว

ลำดับที่ 11

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : โบราณกล่าวถ้า คนตายถูกวางบน

ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : มือขวากำมือหลวมๆถือเทียนมือซ้ายป้องเทียน

เท้า : วิ่งสับเท้าตามจังหวะเพลง

การแปรแถว

หน้าเวที

ลำดับที่ 12

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : หลั่งนาคคือบุญล้น จิ๋นฟ้าสุลาถัย

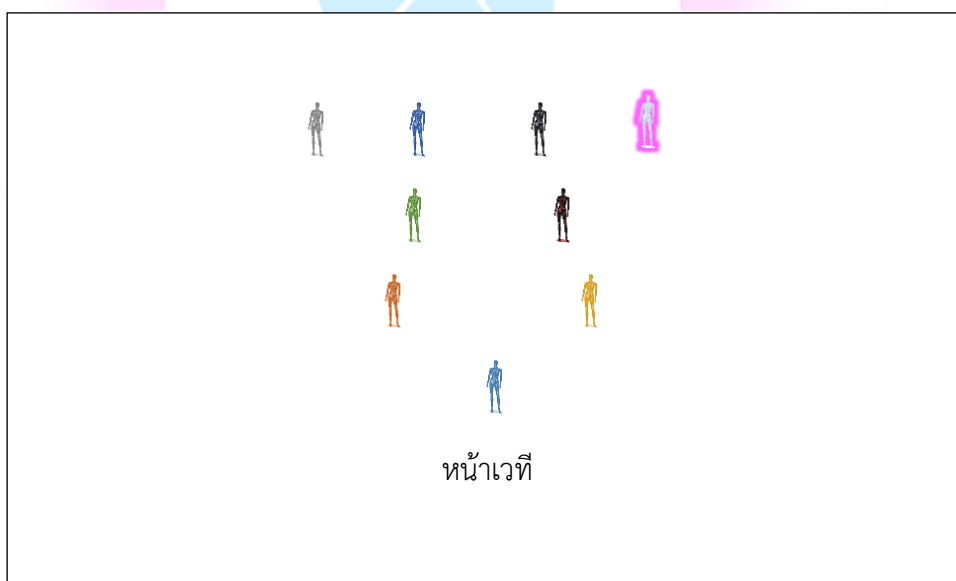
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงมองนอก

มือ : มือขวากำมือหลวมๆถือเทียนด้านหน้า มือซ้ายแบมือระดับอก

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวากระดกเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 13

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : เหมือนช้างปนนก

ทิวศ : ทิวศหน้า

คีรุษะ : เอียงเข้าหากัน

มือ : มือเปลี่ยนเป็นป้องมือทั้งสองข้างระดับไหล่กดเอวกดไหล่

เท้า : วิ่งสับเท้าตามจังหวะเพลง

การแปรแถว

ลำดับที่ 14

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : หน้าสิงห์ตัวใหญ่

ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : เอียงมองนอก

มือ : มือทั้งสองจีบระดับสะเอวพร้อมเดินมือขึ้นเหนือศิระษะและปล่อยจีบออกเป็นตั้งวงแขนตั้ง

เท้า : ฝั่งขวา ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้าพร้อมหมุนรอบตัวเอง ฝั่งซ้าย ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้าพร้อมหมุนรอบตัวเอง

การแปรแถว

ลำดับที่ 15

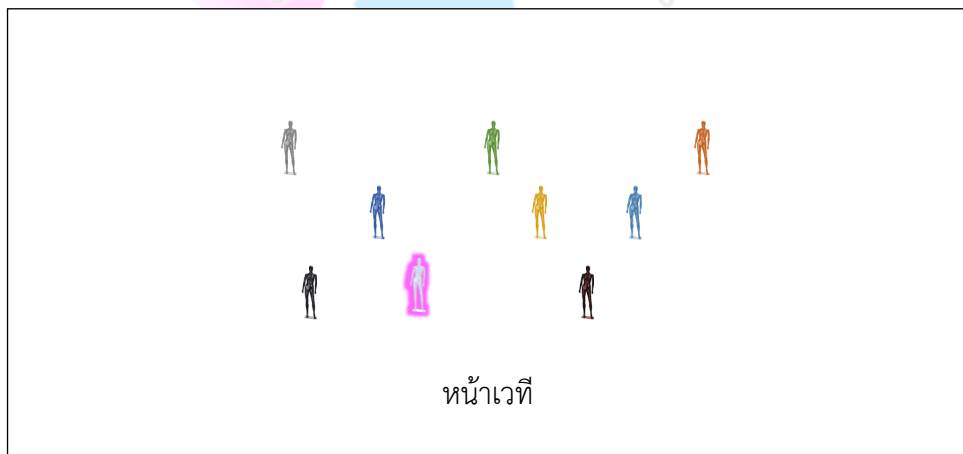
เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : มาพร้อมความตาย คือหัสดีลิงค์

ทิว : ทิศหน้า

คีระษะ : ก้มลง และเอียงขวา

มือ : มือทั้งสองวางมือไขว้กันระดับชายพก จากนั้นเปลี่ยนเป็นท่าเหาะ มือขวาตั้งวงแขนตึงมือซ้าย
 แขนงอ จากนั้นแขนงอทั้งสองป้องมือระดับไหล่กดเอวกดไหล่ ปฏิบัติเหมือนกันทั้งสองฝั่ง
 เท้า : ฝั่งขวา ก้าวข้างเท้าขวากระดกเท้าซ้ายขึ้นพร้อมยืดยุบ ฝั่งซ้าย นั่งลงกระดกเลี้ยงเท้าขวาขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 16

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปทิศขวา 45 องศา

ศีรษะ : กดศีรษะลงเล็กน้อย

มือ : มือทั้งสองข้างไว้ระดับชายพก ยื่นมือไปข้างหน้า พร้อมกับกดข้อมือลง

เท้า : นั่งทับส้น หรือวางเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 17

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปทิศขวา 45 องศา

ศัรษะ : กดศีรษะลงแล้วเข็ดหน้าขึ้นตามจังหวะ สลับฝั่งขวาซ้าย คนที่ยืนทำสลับฝั่งกับคนที่นั่ง

มือ : มือขวาแขนตึง มือซ้ายงอแขนเข้าหาตัวพร้อมกับกดข้อมือลง ตามจังหวะสลับฝั่งขวาซ้ายคนที่ยืนทำสลับฝั่งกับคนที่นั่ง

เท้า : นั่งทับส้น หรือวางเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 18

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปทิศขวา 45 องศา

ศีรษะ : เข็ดหน้าขึ้นตามจังหวะ

มือ : มือทั้งสองข้างไว้ระดับชายพก ยื่นมือไปข้างหน้า พร้อมกับตั้งมือขึ้น

เท้า : นั่งทับส้น หรือวางเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 19

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

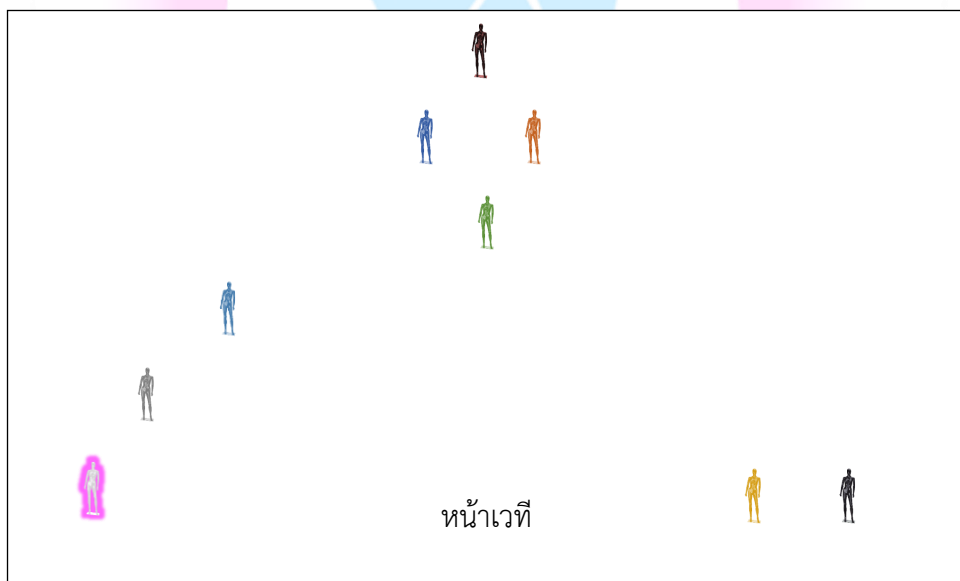
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : กดศีรษะลงเล็กน้อย พร้อมกับเชิดหน้าขึ้นตามจังหวะ

มือ : มือทั้งสองข้างไว้ระดับชายพก ยื่นมือไปข้างหน้า พร้อมกับตั้งมือขึ้น แล้วกันศอกออกจากลำตัว

เท้า : ย่ำเท้าแล้ววิ่งเข้าซุ่ม พร้อมกับก้าวเท้าขวา ตามจังหวะ

การแปรแถว

ลำดับที่ 20

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ชும்ด้านซ้าย

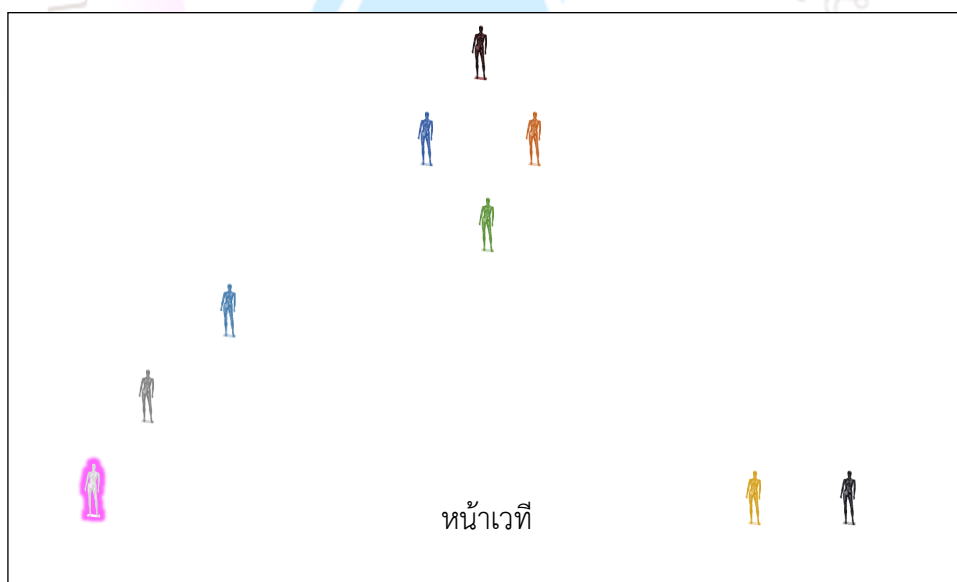
ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : เอียงขวาแล้วกลับเอียงซ้าย สลับฝั่งซ้ายขวา

มือ : มือขวาจดข้อมือลงไปด้านข้างลำตัวแล้วตั้งข้อมือขึ้นพร้อมกับยกแขนอยู่ในระดับวงสูง มือซ้ายกดข้อมือลงระดับชายพกแล้วตั้งข้อมือขึ้นตามจังหวะ ปฏิบัติสลับกันฝั่งซ้ายขวา

เท้า : ก้าวเท้าขวาแล้วกระดกเท้าซ้าย ตามจังหวะ สลับฝั่งซ้ายขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 21

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

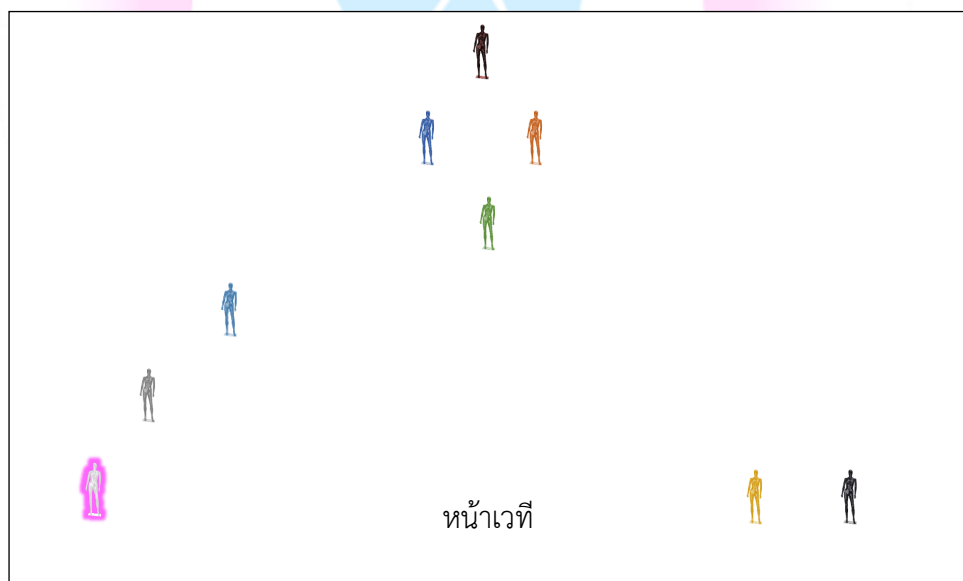
ทิศ : หมุนรอบตัวแล้วหันทิศหน้า

ศีรษะ : เอียงขวากลับเอียงซ้าย สลับฝั่งซ้ายขวา

มือ : มือขวากดข้อมือลงไว้ระดับอก มือซ้ายกดข้อมือลงไว้ระดับแก้มศีรษะ สลับฝั่งซ้ายขวา

เท้า : ก้าวข้างเท้าซ้าย หรือถอนเท้าขวาแล้วตั้งเข้าซ้ายขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 22

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ผู้มด้านขวา

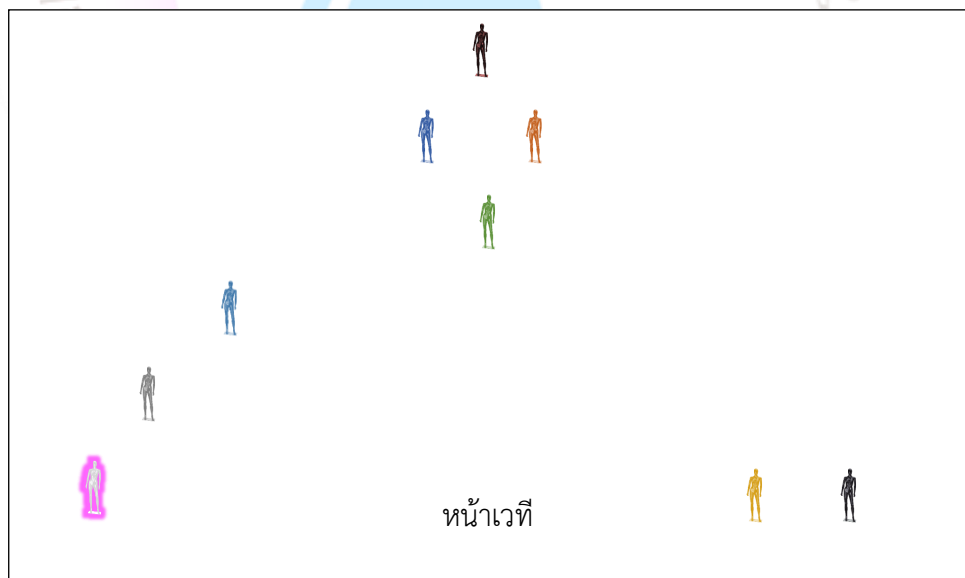
ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปทิศขวา 45 องศา

ศัรณะ : เอียงขวากลับเอียงซ้าย แล้วกลับเอียงขวาอีกครั้ง

มือ : มือขวากดข้อลงข้างลำตัวแล้วตั้งข้อมือขึ้น พร้อมกับยกแขนระดับแกศัรณะ มือซ้ายกดข้อมือลงระดับชายพก แล้วหยายแขนข้างลำตัว พร้อมกับพลิกแขนตั้งขึ้นข้างลำตัว

เท้า : ก้าวเท้าขวา เตี้ยวเท้าซ้าย พร้อมกับกระโดดตัวขึ้นแล้วก้าวเท้าซ้ายและหลบเข้าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 23

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ผู้มตรงกลาง

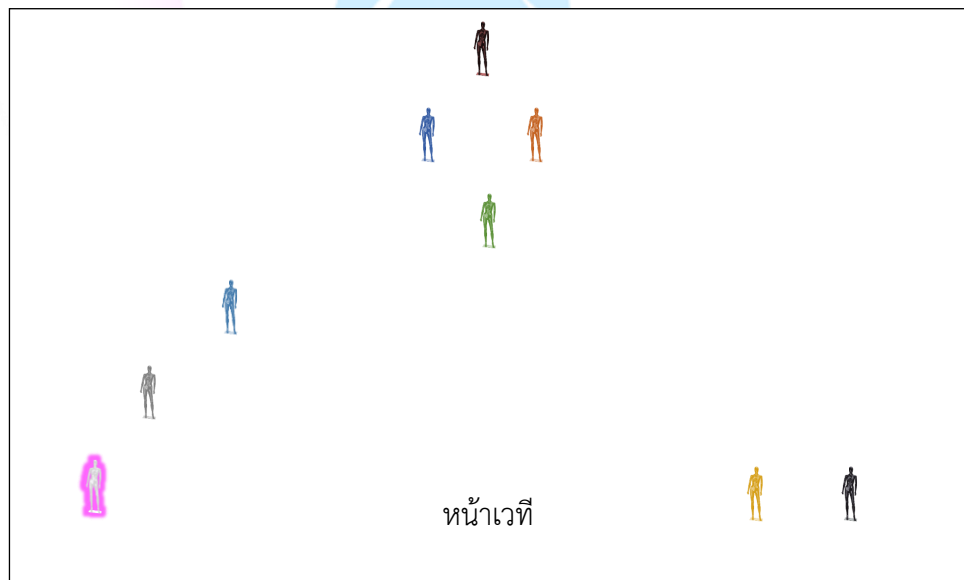
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรษะ : กดศีรษะลงแล้วเข็ดหน้าขึ้นตามจังหวะ ทางขวาซ้าย

มือ : มือทั้งสองยื่นไปข้างหน้า พร้อมกับตั้งมือขึ้น แล้วกันศอกออกจากลำตัว

เท้า : ก้าวเท้าขวา หรือถอนเท้าซ้ายแล้วตั้งเข้าขวาขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 24

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

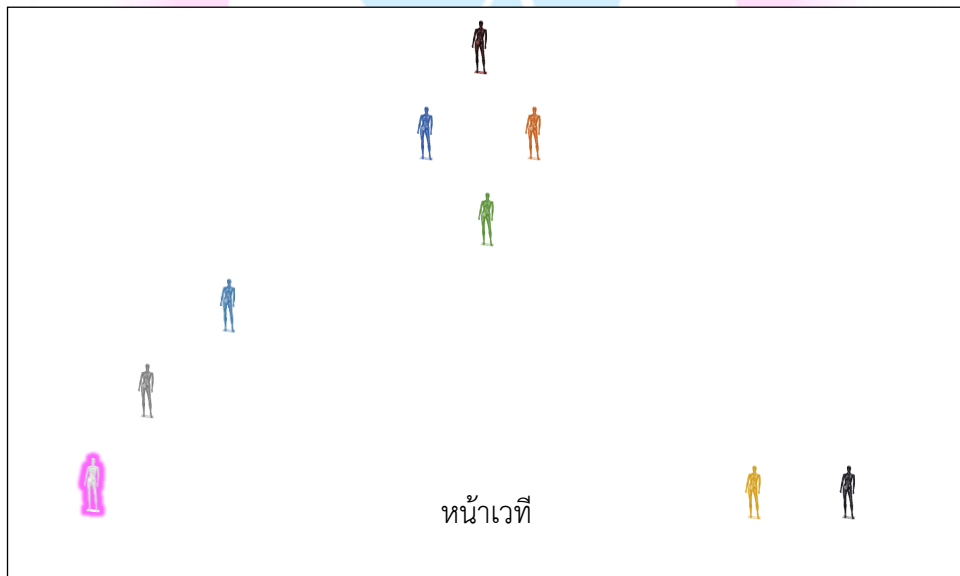
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : ทำพรหมสี่หน้า หรือมือขวาไว้ที่ข้างอก มือซ้ายหงายแขนแล้วชิดกับหัวเข่า

เท้า : นั่งพับส้นแล้วตั้งเข่าซ้ายขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 25

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ซุ้มข้างตรงกลาง

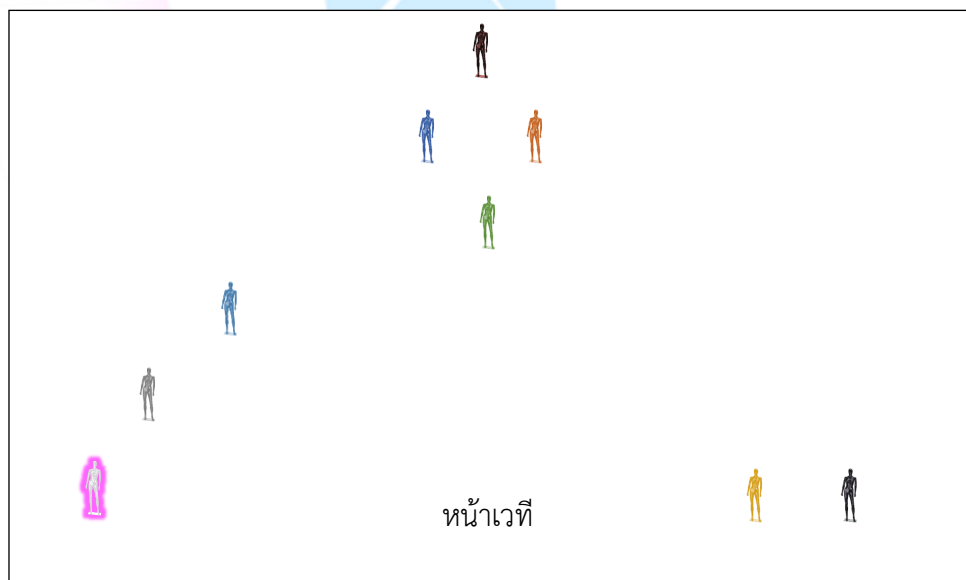
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรษะ : กดศีรษะลงแล้วเข็ดหน้าขึ้นตามจังหวะ ทางขวาซ้าย

มือ : มือทั้งสองยื่นไปข้างหน้า พร้อมกับตั้งมือขึ้น แล้วกันศอกออกจากลำตัว

เท้า : ก้าวเท้าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 26

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

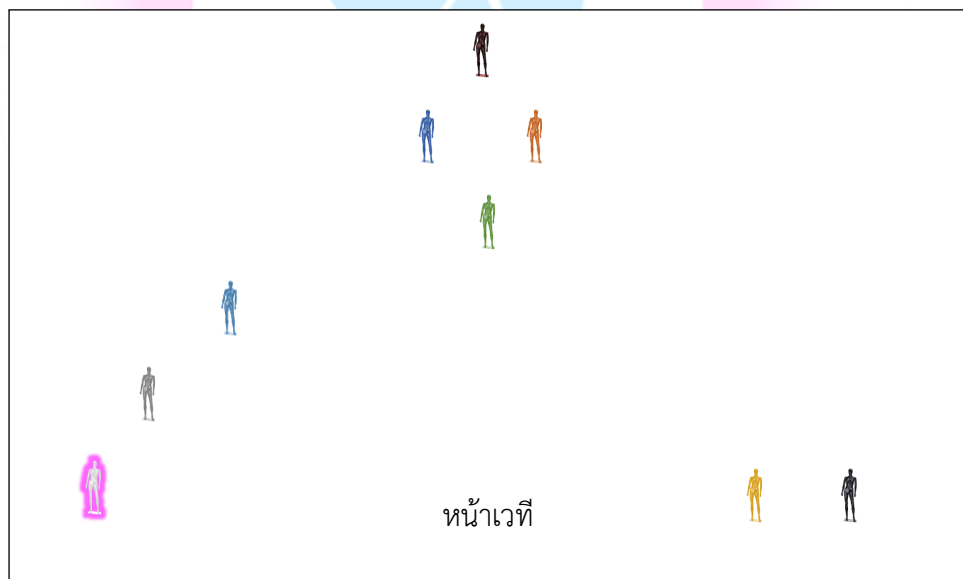
ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปด้านซ้ายและด้านขวา

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : มือขวาตั้งแงศัรณะ มือซ้ายไว้ที่หน้าขา ตั้งข้อมือขึ้น สลับฝั่งซ้ายขวา

เท้า : เดี่ยวเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 27

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

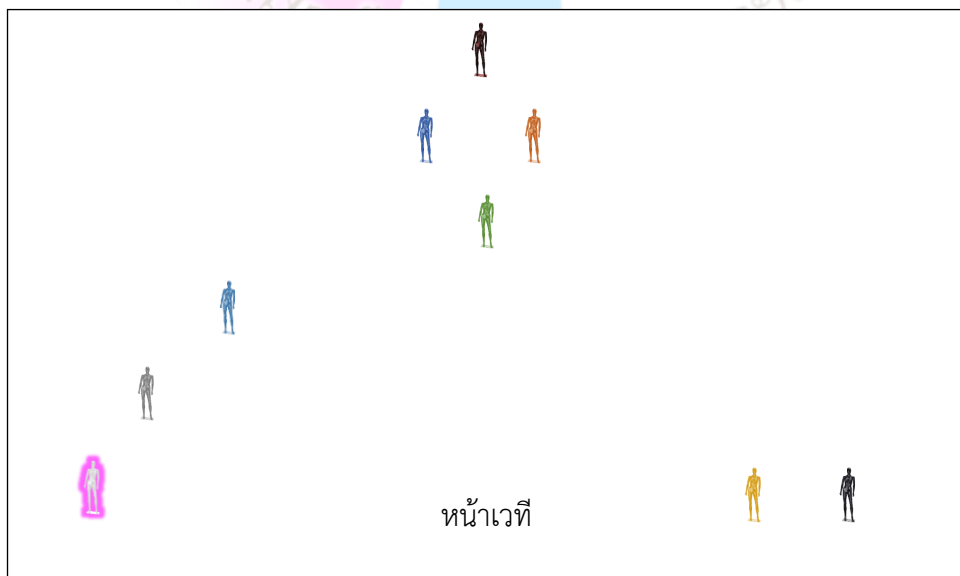
ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : ลักคองแล้วเซิดหน้าขึ้นตามจังหวะ

มือ : มือซ้ายแขนตึง มือขวางอแขนเข้าหาตัว สลับซ้ายขวา พร้อมกับกดข้อมือลง

เท้า : ก้าวเท้าขวาแล้วถอนเท้าซ้ายเท้าขวา และยืดตัว แล้วกระโดดตัวขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 28

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : กดศีรษะลงเล็กน้อย พร้อมกับเชิดหน้าขึ้นตามจังหวะ

มือ : มือทั้งสองข้างไว้ระดับชายพก ยื่นมือไปข้างหน้า พร้อมกับกดข้อมือลง

เท้า : ย่ำเท้าแล้วยืดตัวขึ้นยุบหมุนรอบตัวเอง

การแปรแถว

ลำดับที่ 29

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : ลักคองมองตามมือล่าง

มือ : จีบแล้วม้วนออกเป็นทำนองนอนด้านขวา และจีบแล้วม้วนออกเป็นท่าผลาเพียงไหล่

เท้า : ก้าวเท้าขวาแล้ววางหลังเท้าซ้าย ก้าวเท้าซ้ายแล้ววางหลังเท้าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 30

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้าและทิศหลัง

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : ทำผาลาเพียงไหล่

เท้า : เดี่ยวเท้าแล้วกระโดดตัวขึ้นและก้าวหน้าเท้าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 31

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปทางทิศซ้ายและทิศขวา

ศิระษะ : ก้มลงเล็กน้อย พร้อมกับเชิดหน้าขึ้น

มือ : มือทั้งสองกดข้อมือลงไปตามข้างลำตัวแล้วตั้งข้อมือขึ้นพร้อมกับยกแขนอยู่ในระดับวงสูง

มือซ้ายอยู่ในระดับชายพก ตามจังหวะสลับฝั่งซ้ายขวา

เท้า : ก้าวเท้าซ้ายแล้วกระดก สลับฝั่งซ้ายขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 32

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

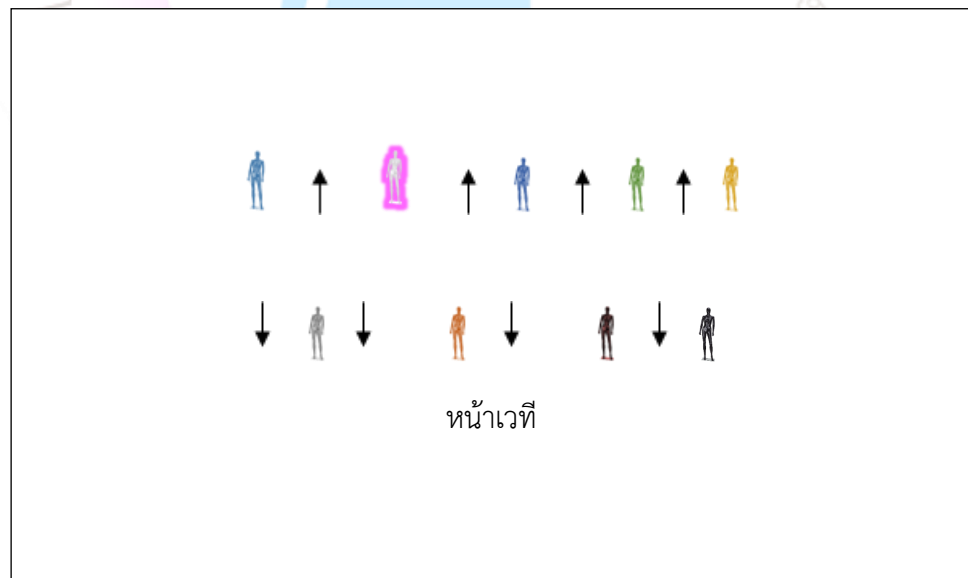
ทิศ : ทิศซ้ายและทิศขวา

ศัรณะ : เอียงขวาและเอียงซ้าย

มือ : มือซ้ายแขนตึง มือขวาระดับชายพก สลับซ้ายขวา

เท้า : ก้าวเท้าแล้วชิด ตามจังหวะ

การแปรแถว

ลำดับที่ 33

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

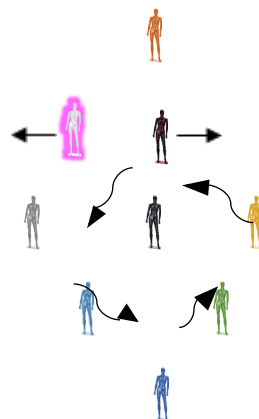
ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : หน้าตรง

มือ : มือขวาไว้ที่ชายพก มือซ้ายไว้หน้าอก

เท้า : ย่ำเท้า

การแปรแถว

หน้าเวที

ลำดับที่ 34

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ผู้มสังห้

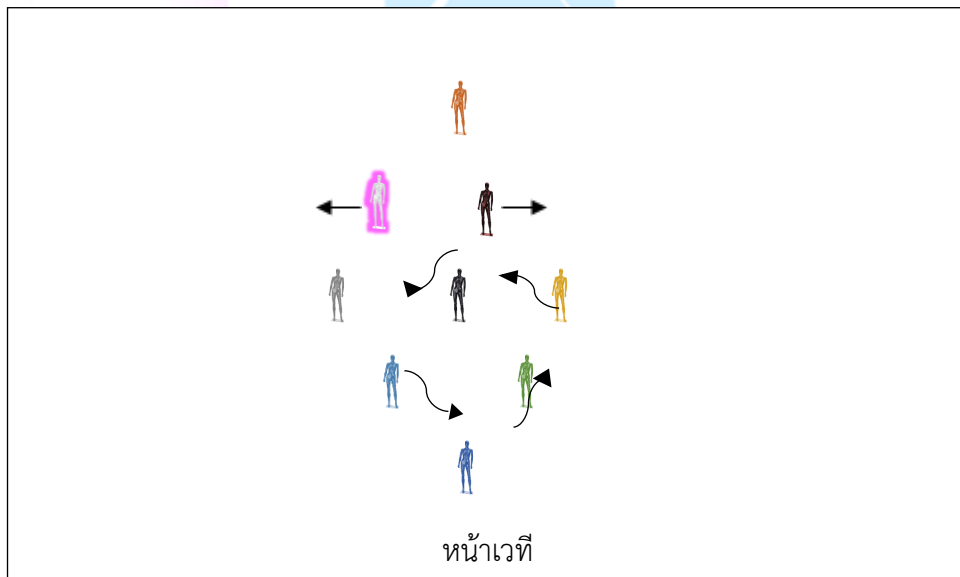
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรงแล้วกดศัรณะลงและเข็ดหน้าขึ้นตามจ้งหะขวาซ้าย

มือ : มือทั้งสองยื่นไปข้างหน้า พร้อมกับตั้งมือขึ้น แล้วกันศอกออกจากลำตัว

เท้า : กระโดดตัวขึ้นและก้าวเท้าขวา หรือถอนเท้าซ้ายแล้วตั้งเข้าขวาขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 35

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ผู้มรอบ

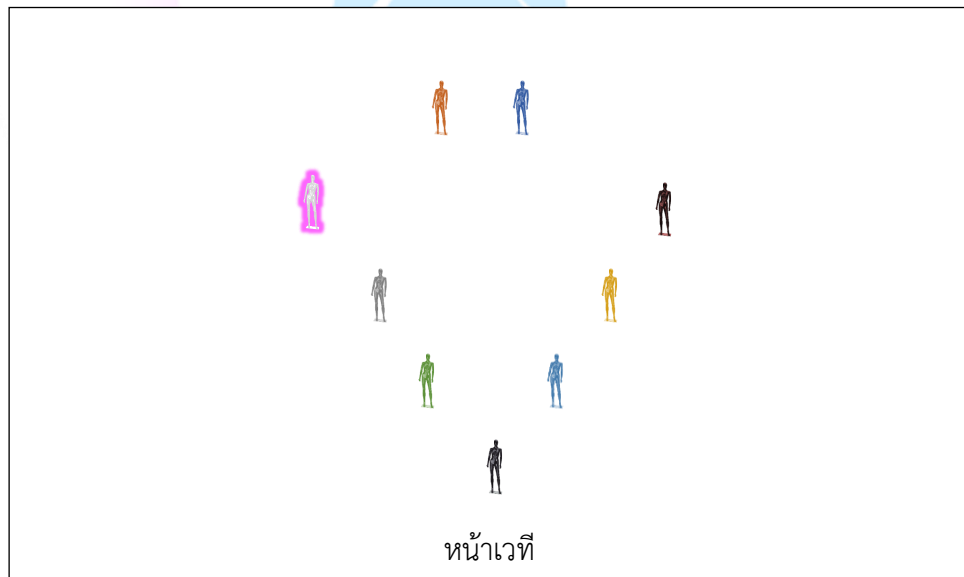
ทิศ : ทิศหน้าเฉียงตัวไปทิศขวาและทิศซ้าย 45 องศา

ศัรณะ : มองซ้ายและขวา

มือ : มือทั้งสองยื่นไปข้างหน้า พร้อมกับตั้งมือขึ้น แล้วกันศอกออกจากลำตัว

เท้า : กระโดดตัวขึ้นและก้าวเท้าขวาและถอนเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 36

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ชুমตรงกลาง

ทิศ : ทิศหน้า

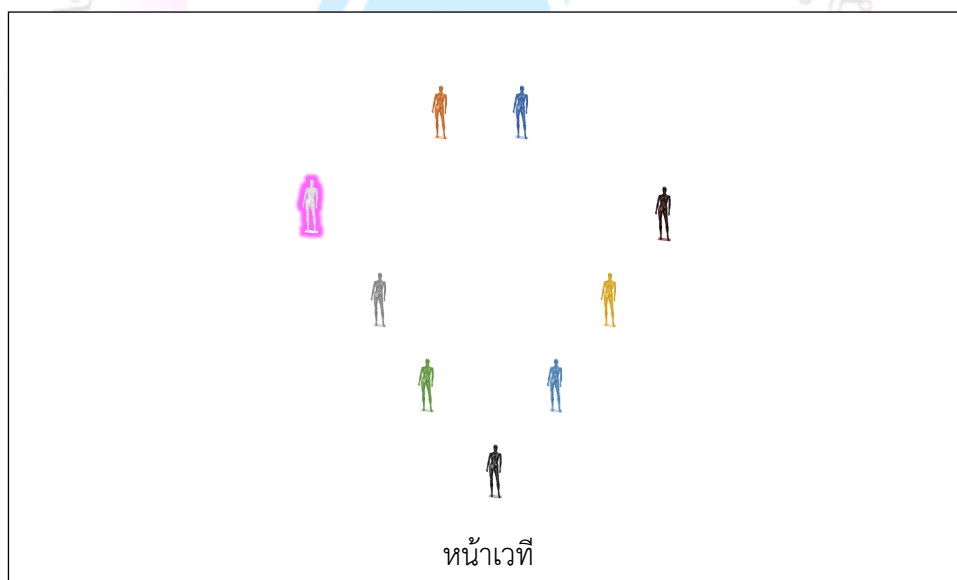
ศิระษะ : เอียงขวาแล้วกลับเอียงซ้าย สลับฝั่งซ้ายขวา

มือ : มือขวาจดข้อมือลงไปตามข้างลำตัวแล้วตั้งข้อมือขึ้นพร้อมกับยกแขนอยู่ในระดับวงสูงมือซ้ายกด

ข้อมือลงระดับชายพกแล้วตั้งข้อมือขึ้น ตามจังหวะ สลับฝั่งซ้ายขวา

เท้า : ก้าวเท้าขวาแล้วกระดกเท้าซ้าย ตามจังหวะ สลับฝั่งซ้ายขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 37

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

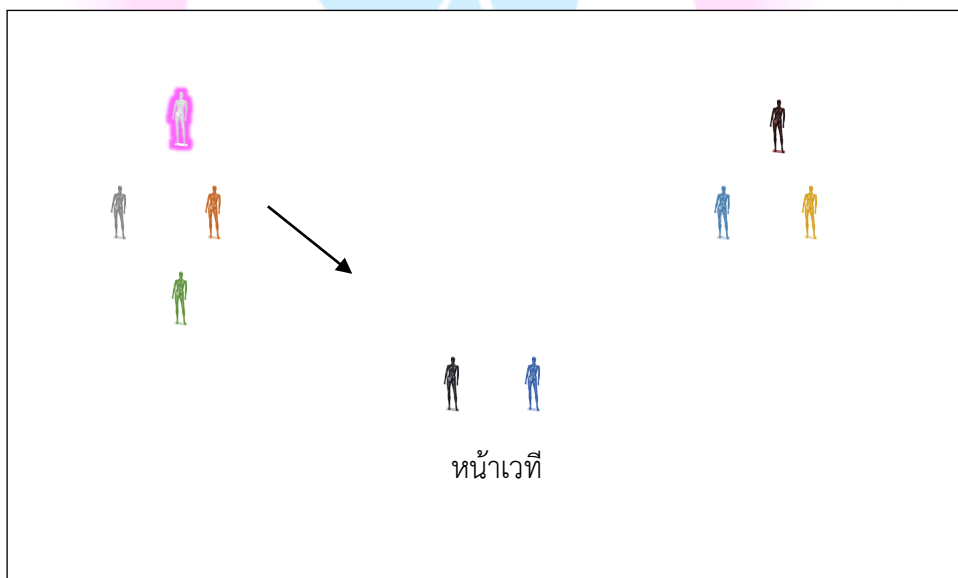
ทิศ : คนหน้าทิศขวา คนหลังทิศหลัง

ศัรณะ : เอียงตามมือ

มือ : คนหน้า มือซ้ายแขนตึงยกขึ้น 45 องศา ทำเป็นวงช้าง มือขวาทิ้งวางอยู่ใต้แขนซ้าย

คนหลัง มือซ้ายอยู่ระดับหู มือขวาแขนตึงทำเป็นวงช้าง

การแปรแถว

ลำดับที่ 38

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

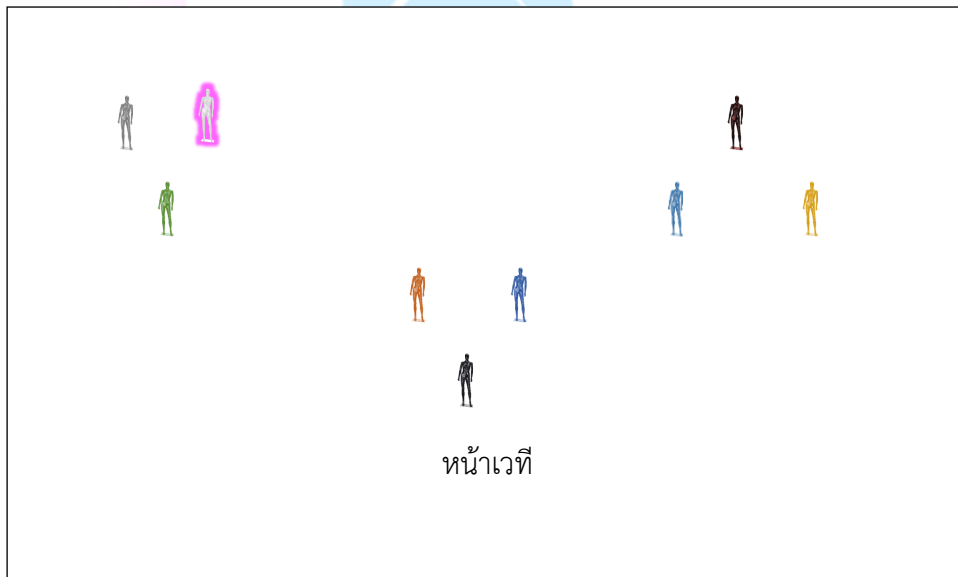
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างอยู่ระดับหู โดยทำมือเป็นหูช้าง

เท้า : ขยับเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 39

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

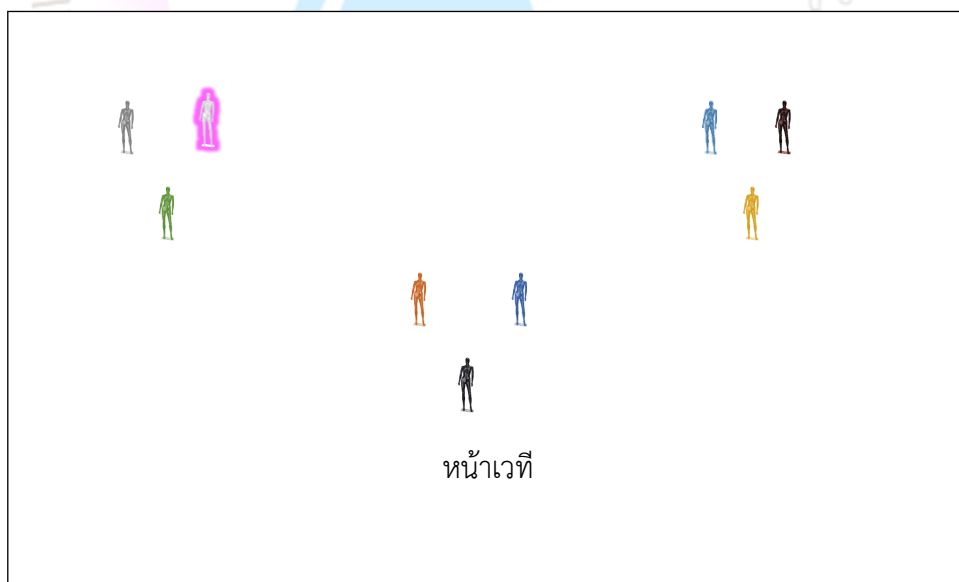
ศีรษะ : ก้มหน้า

มือ : มือทั้งสองข้างจับม้วนมือออกอยู่ระดับเอวแล้ววาดมือขึ้นผ่านหน้าแล้วมือทั้งสองข้างไปอยู่ระดับ

หู ปฏิบัติทำท่าลักษณะเป็นหูช้าง

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา แล้วก้าวต่อเท้าซ้ายยืดตัวขึ้น

การแปรแถว

ลำดับที่ 40

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้าแล้วหมุนรอบตัวเอง

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างแทงไปข้างหน้าแขนตึงแล้วปล่อยลงมาเป็นท่ายุ่งพ้อนหาง

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวาแล้วยืดตัวขึ้นหมุนรอบตัวกลับมาเก็บเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 41

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าเอียงตามมือ

มือ : มือขวาแกงมือไปข้างลำตัวขนานกับพื้น มือซ้ายวางไว้ที่สะโพกโดยการแกงมือลงเปลี่ยนสลับทำอีกข้างแบบเดิม

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวาแล้วเปลี่ยนเป็นก้าวเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 42

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : เอียงซ้ายแล้วกลับเอียงขวา

มือ : มือขวาตั้งวงระดับหู(วงหูข้าง) มือซ้ายแขนตึงแทงมือไปข้างหน้าแล้วเปลี่ยนแทงไปด้านหลัง แล้วแทงไปด้านหน้าอีกครั้งพร้อมหมุนตัว

เท้า : จิกเท้าแล้วเปลี่ยนจิกเท้าขวา แล้วหมุนรอบตัวเอง

การแปรแถว

ลำดับที่ 43

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

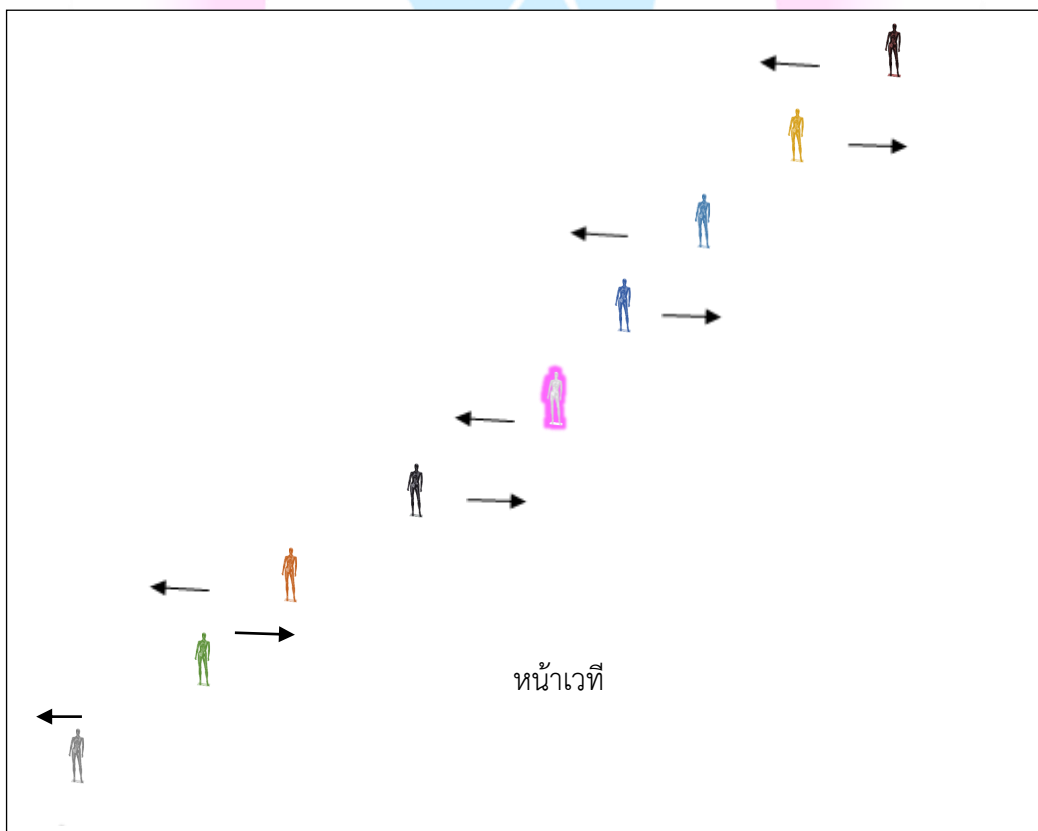
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงมองมือยาว

มือ : มือขวาตั้งวงแขนตั้งเดินมือขึ้นลงตามจังหวะ มือซ้ายตั้งวงอยู่ระดับหูทำเป็นหูช้าง

เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะเดินมือ

การแปรแถว

ลำดับที่ 44

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศขวาแล้วเปลี่ยนเป็นทิศซ้าย

ศีรษะ : เอียงตามมือ

มือ : มือทั้งสองข้างตั้งวงเป็นวงข้าง โดยแขนซ้ายแขนตั้งทำเป็นวงมือขวาองเป็นฐาน วาดแขนตาม
จังหวะฟาดวง แล้วมือขวาเปลี่ยนไปอยู่ระดับหูทำเป็นหูข้าง

เท้า : นั่งลงตั้งเข้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 45

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : คนหน้าทิศขวา คนหลังทิศซ้าย

ศัรณะ : เอียงตามมือ

มือ : คนหน้า มือซ้ายแขนตึงยกขึ้น 45 องศา ทำเป็นวงช้าง มือขวาตั้งวงอยู่ใต้แขนซ้าย

คนหลัง มือซ้ายแขนตึงยกขึ้น 45 องศา ทำเป็นวงช้าง มือขวาตั้งวงอยู่ใต้แขนซ้าย

เท้า : คนหน้า นั่งลงตั้งเข่าซ้ายคนหลัง ก้าวหน้าเท้าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 46

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

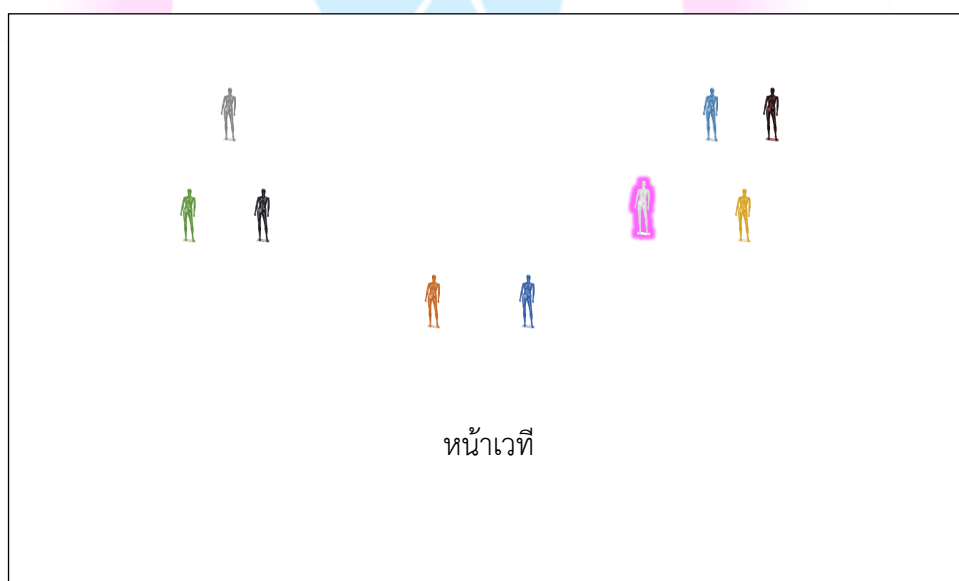
ทิศ : วงกลม (หันหน้าตามทิศตนเอง)

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างตั้งวงกลาง

เท้า : เก็บเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 47

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศซ้ายและทิศขวา

ศัรณะ : เอียงขวาแล้วเปลี่ยนกลับเอียงซ้าย

มือ : มือขวาจิบหงายแขนตึงไปข้างหน้ามือซ้ายจิบส่งหลังแล้วเปลี่ยนขึ้นมาจิบหงายเหมือนมือขวา

เท้า : ก้าวเท้าขวาแล้วก้าวเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 48

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

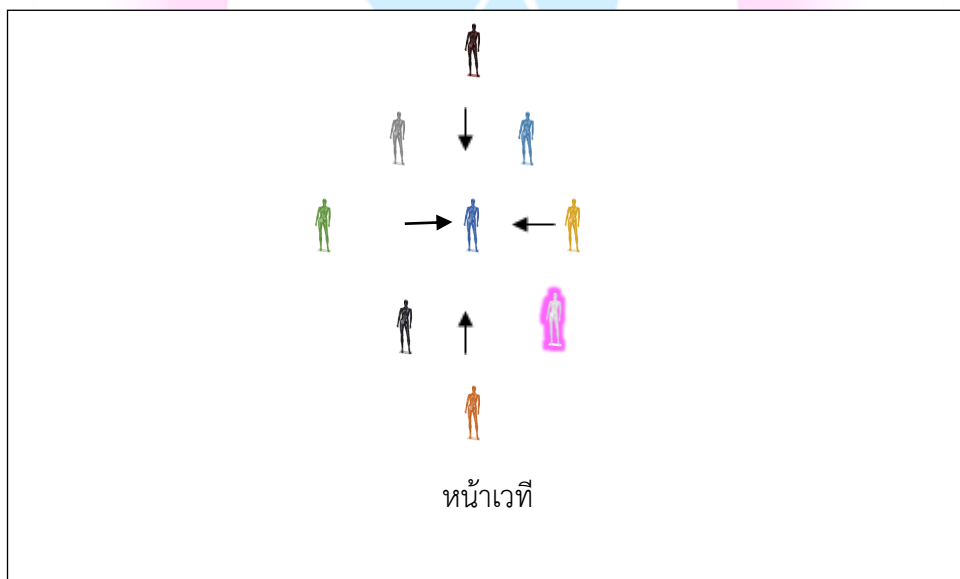
ทิศ : หันหน้าตามวง

ศิระษะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างตั้งวงอยู่ระดับไหล่

เท้า : เก็บเท้า ขยับเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 49

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

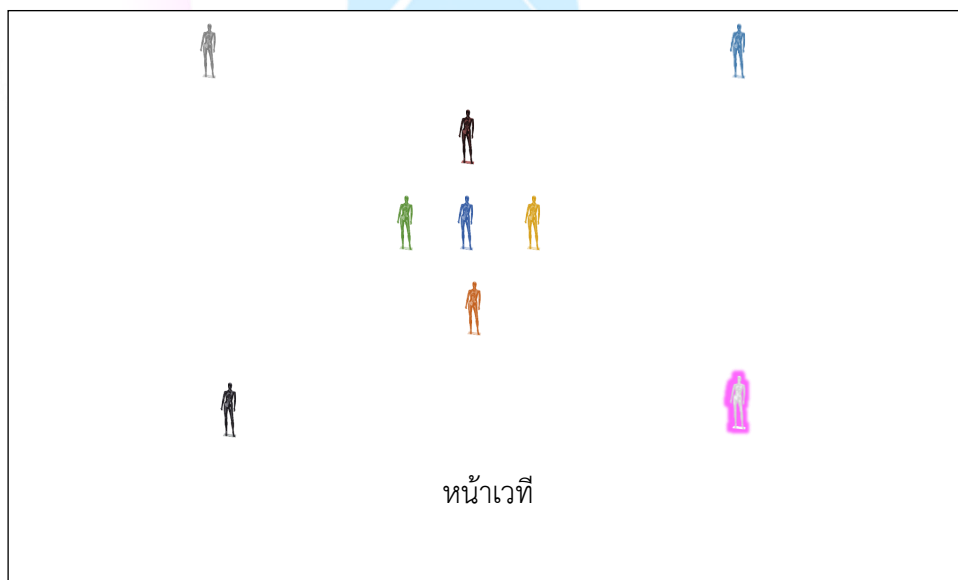
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างชูขึ้นแขนตึงแล้วหมุนมืออยู่เหนือศีรษะแล้วมือซ้ายตั้งวงอยู่ติดกับหน้าอก มือขวาจิบหงายอยู่ข้างหน้าระดับเอว

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวายืดตัวขึ้นแล้วหมุนตัวนั่งลงตั้งเข่าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 50

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

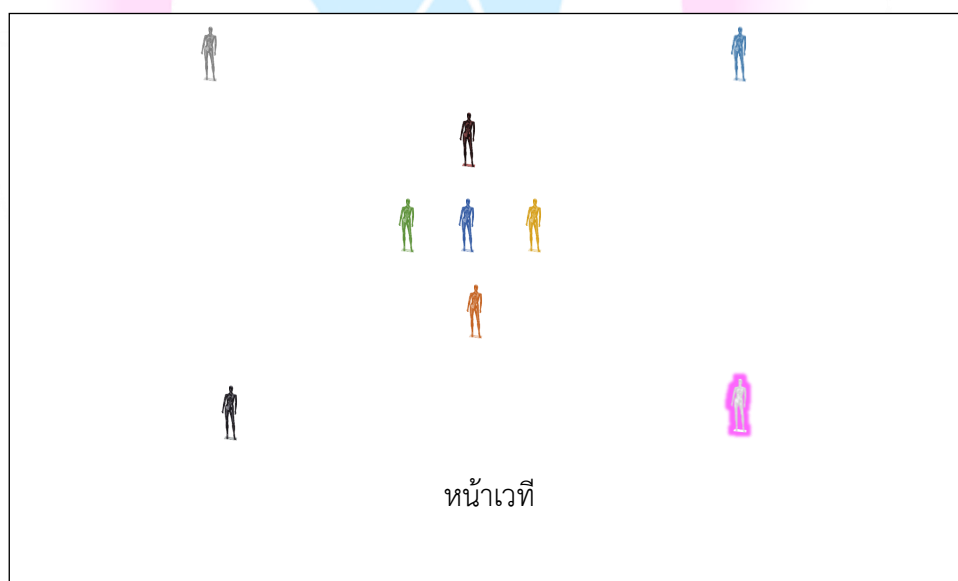
ทิศ : ทิศหลัง

ศิระษะ : เอียงศิระษะมองมือสูง

มือ : มือซ้ายอยู่ระดับหัวตั้งวงหูข้าง มือขวาแขนตั้งชี้ขึ้น 45 องศาเป็นวงข้าง วาดแขนตามจังหวะ

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เปิดส้นเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 51

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

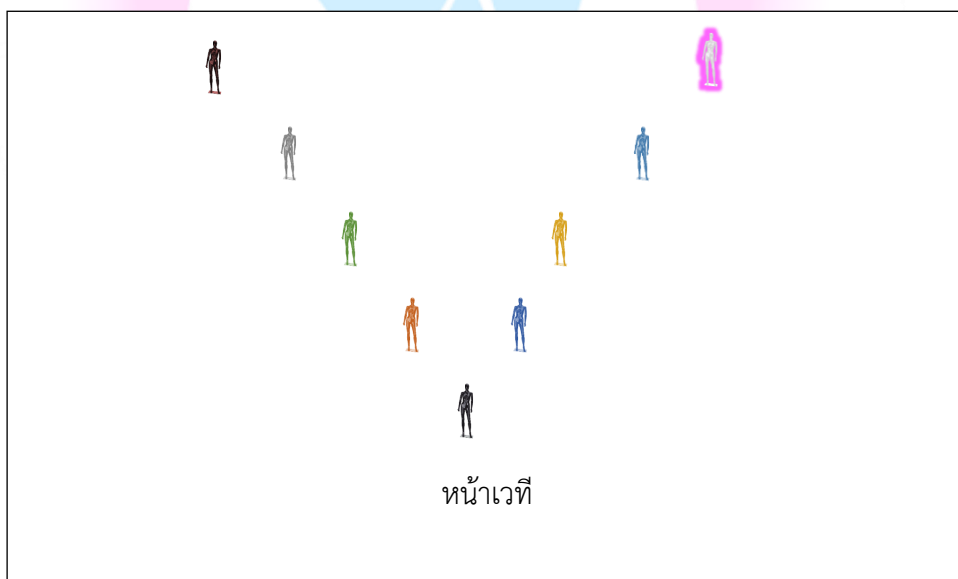
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้ามองด้านบน

มือ : มือทั้งสองข้างอยู่ระดับไหล่ ทำท่า นก

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เปิดส้นเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 52

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

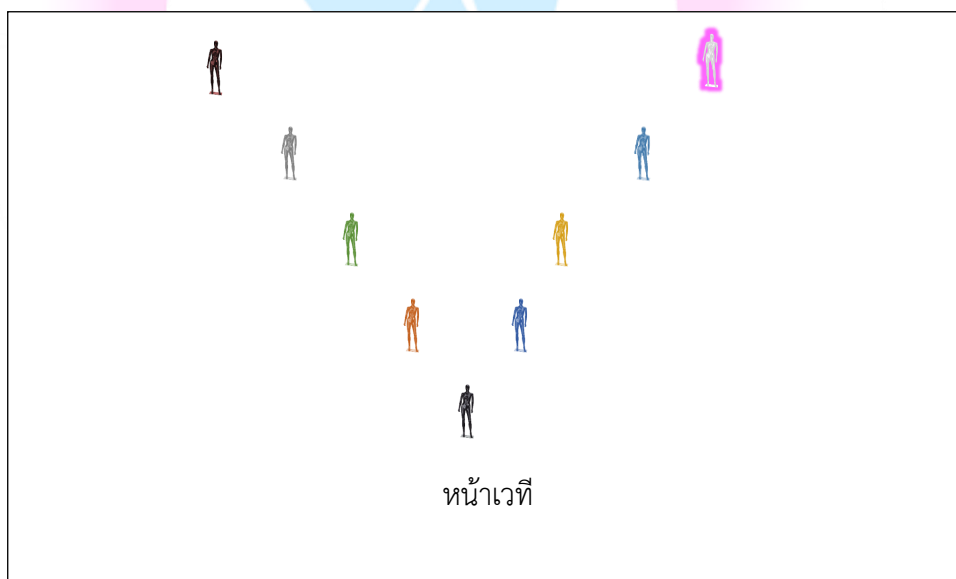
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : ลักคอ

มือ : มือทั้งสองข้างจับคว่ำอยู่ระดับเหนือศีรษะ

เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย เปิดส้นเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 53

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

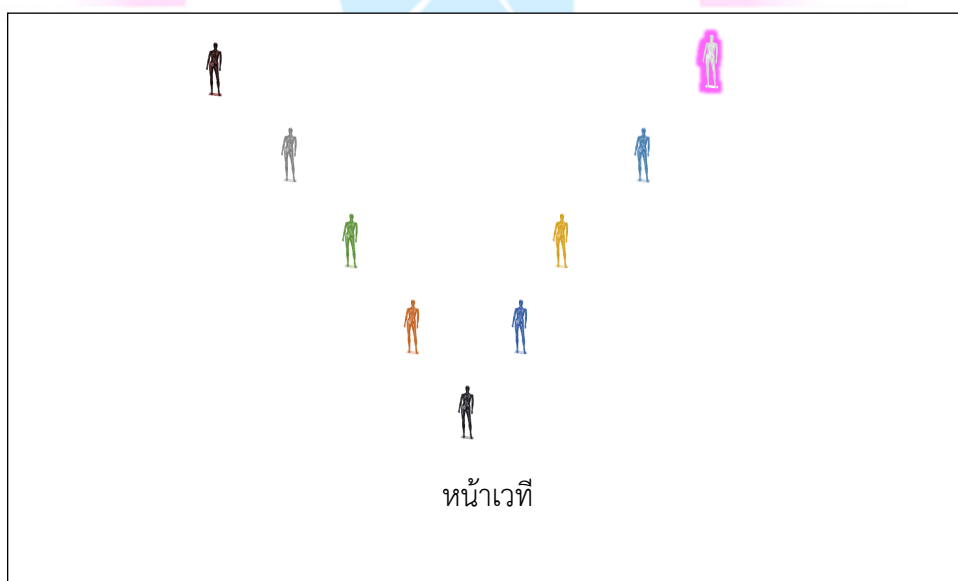
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : ลักคอง

มือ : มือทั้งสองข้างตั้งวงอยู่ระดับไหล่

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา เปิดส้นเท้าหลัง

การแปรแถว

ลำดับที่ 54

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

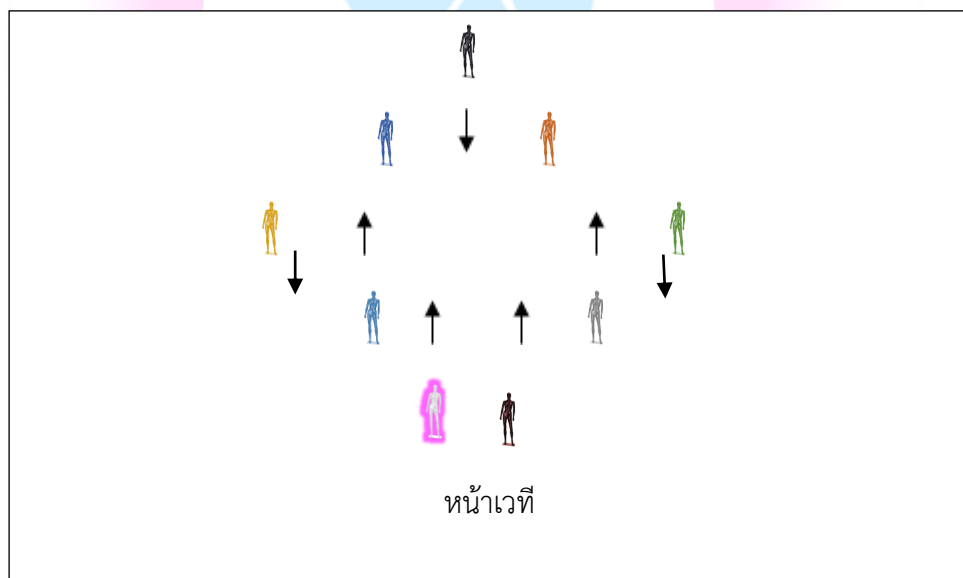
ทิศ : วงกลม

ศิระษะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างจับคว่ำอยู่ระดับสะโพก จากนั้น ปล่อยมือทั้งสองข้างเป็นตั้งวงตามจังหวะ

เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ

การแปรแถว

ลำดับที่ 55

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

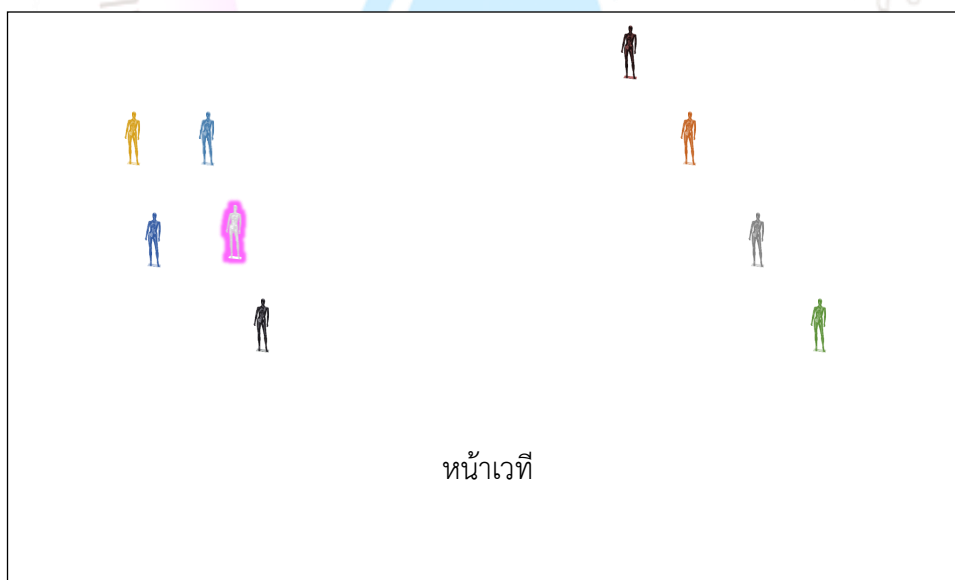
ทิว : หมุนรอบตัวเอง

ศัรษะ : เอียงซ้ายแล้วกลับเอียงขวา

มือ : มือทั้งสองข้างจับหงายระดับหน้าอก จากนั้น ปล่อยมือทั้งสองข้างเปลี่ยนเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงบนมือขวาตั้งวงระดับไหล่หลังจากหมุนรอบตัวแล้ว มือทั้งสองข้างจับหงายระดับหน้าอก จากนั้น ปล่อยมือ ทั้งสองข้างเปลี่ยนเป็นตั้งวง มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งวงระดับไหล่

เท้า : เข่งเท้า พร้อมกับ ซอยเท้าตามจังหวะ จากนั้น ถอนเท้าขวาแล้วนั่งตั้งเข่าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 56

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

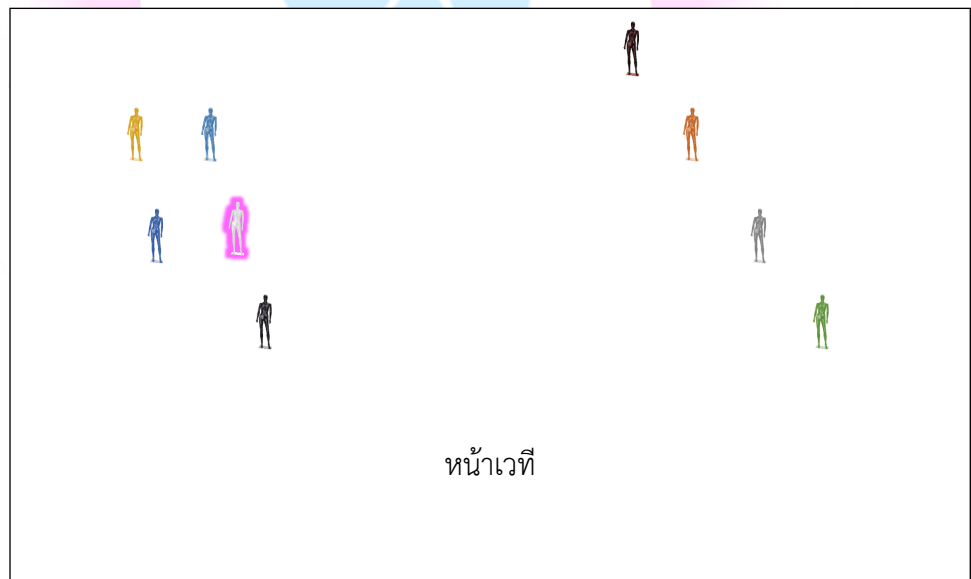
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : มือขวาตั้งล่าง มือซ้ายจับหงายแขนตึงระดับศีรษะ

เท้า : ตั้งเข่าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 57

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

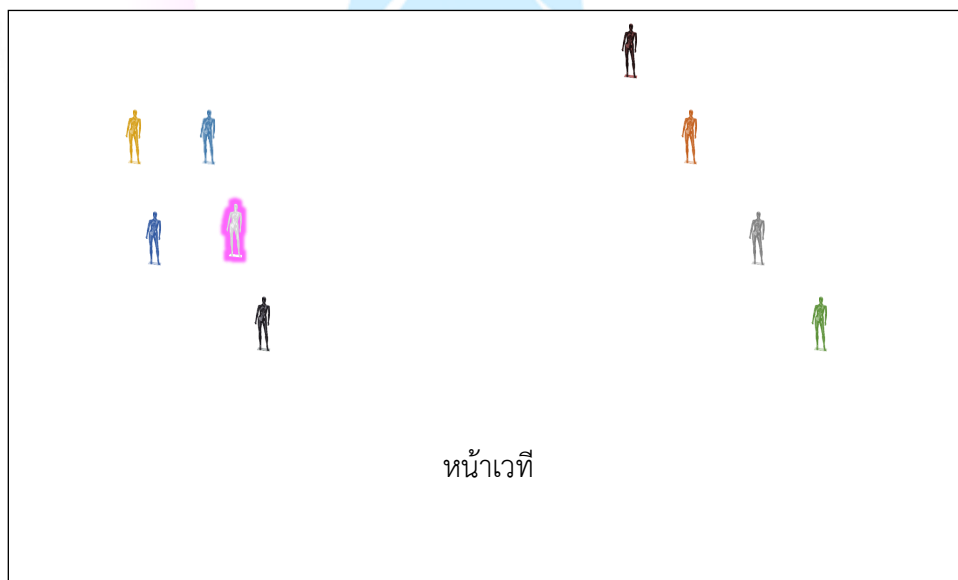
ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : เอียงซ้ายแล้วกลับเอียงขวา

มือ : มือขวาตั้งวงระดับชายพก มือซ้ายจับส่งหลังแขนตั้ง จากนั้นเปลี่ยนเป็น มือซ้ายตั้งวงระดับชายพก มือขวาจับส่งหลังแขนตั้ง

เท้า : ก้าวเท้าซ้ายแล้วก้าวเท้าขวาตามจังหวะ

การแปรแถว

ลำดับที่ 58

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

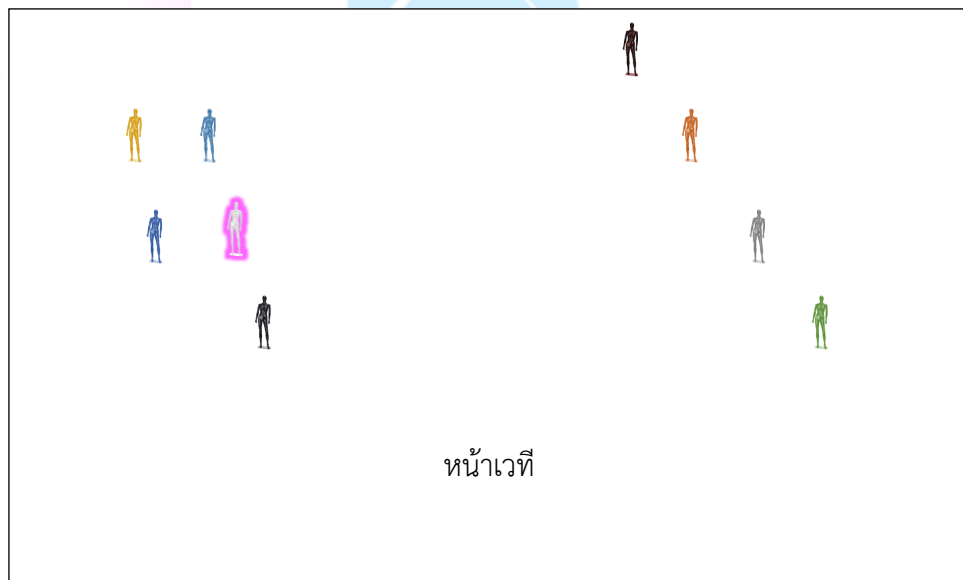
ทิว : ทิศหน้า

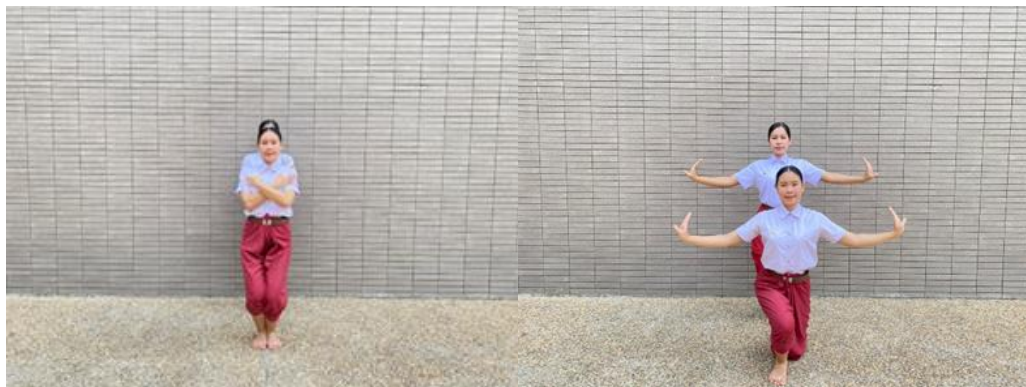
ศัรษะ : ก้มหน้ามองล่างแล้วกลับเอียงขวา

มือ : มือขวาตั้งวงระดับชายพก มือซ้ายจับหงายระดับหน้าอก จากนั้นเปลี่ยนเป็น มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับส่งหลังแขนตั้ง

เท้า : ซอยเท้าพร้อมกับเขย่งเท้าตามจังหวะ

การแปรแถว

ลำดับที่ 59

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างจีบระดับหน้าอก จากนั้น ปล่อยมือทั้งสองข้างเป็นตั้งวงกลาง

เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ จากนั้น ตั้งเข่าขวา คนที่อยู่ด้านหลัง กระดกเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 60

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

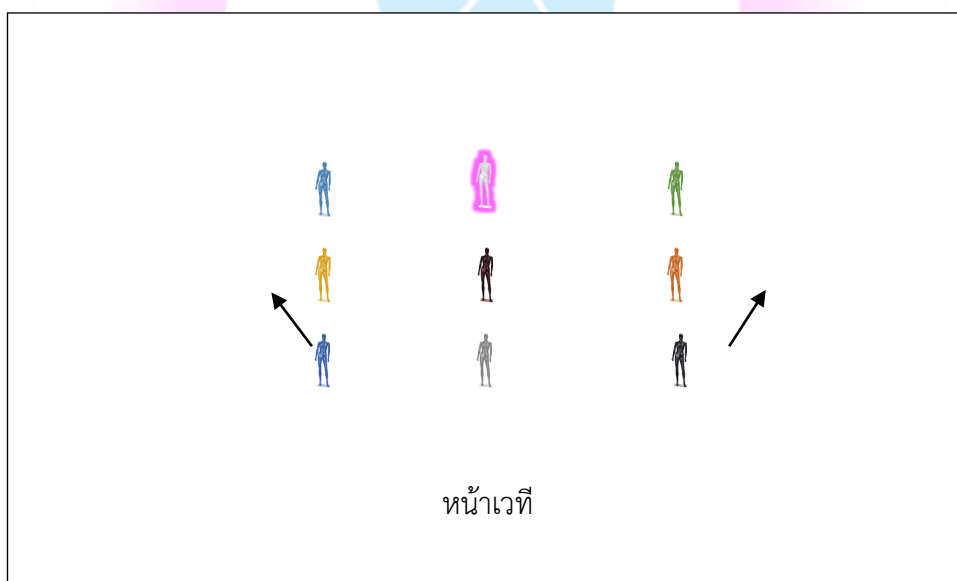
ทิศ : วงกลม (หันหน้าตามทิศตนเอง)

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างจีบระดับสะโพกแล้วปล่อยมือทั้งสองข้างเป็นตั้งวงกลางตามจังหวะ

เท้า : ย่ำเท้าตามจังหวะ

การแปรแถว

ลำดับที่ 61

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงซ้ายแล้วลักคอ

มือ : มือไขว้ประสานกันระดับชายพก แล้วเปิดมือออกผ่านหน้าตั้งวงระดับวงกลาง

เท้า : วางเท้าซ้ายไปด้านหลัง แล้วยืดตัวไขว้เท้าขวาหมุนรอบตัวผ่านทางด้านทิศซ้ายกลับมาทิศหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 62

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

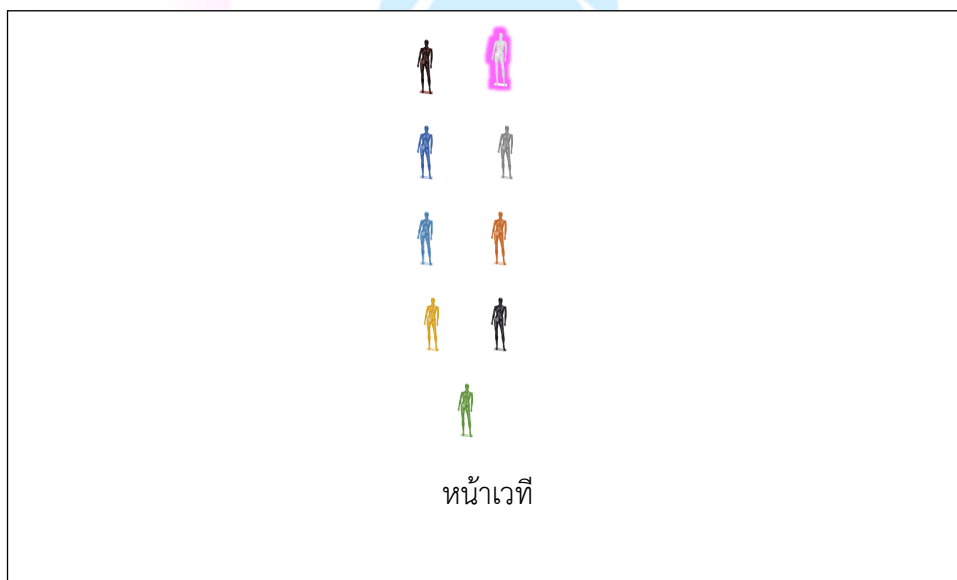
ทิศ : ทิศหน้าและทิศหลัง

ศัรณะ : เอียงขวาแล้วหน้าตรง

มือ : มือทั้งสองข้างวางที่สะโพกด้านซ้าย จากนั้นแทงหลังเป็นยูงฟ่อนหาง

เท้า : ย่อแล้วยืดตัวหมุนไปทางด้านขวา คนฝั่งซ้ายหมุนไปทิศหลัง ส่วนคนฝั่งขวาหมุนรอบตัวกลับมาทิศหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 63

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

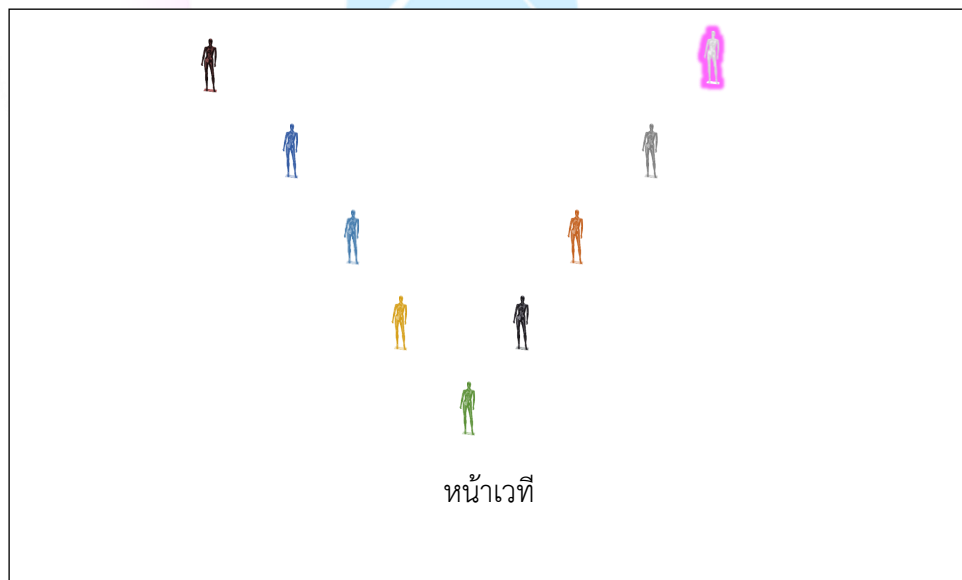
ทิศ : ทิศหน้าและทิศหลัง

ศัรณะ : เอียงขวาและเอียงขวาสลับไปมา

มือ : มือซ้ายจับที่สะโพก มือขวาดั้งวงกลาง จากนั้นสลับทำอีกด้าน

เท้า : คู่ที่ 1 เดิน 1 จังหวะแล้วหยุด คู่ที่ 2 เดินสลับเท้าเร็ว แล้วหยุด คู่ที่ 3 เดิน 3 จังหวะแล้วหยุด คู่ที่ 4 เดิน 3 จังหวะ เดินสลับเท้าเร็ว 1 จังหวะแล้วหยุด

การแปรแถว

ลำดับที่ 64

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ตัวกลาง

ทิศ : ทิศหน้า ทิศเฉียงขวาและทิศเฉียงซ้าย

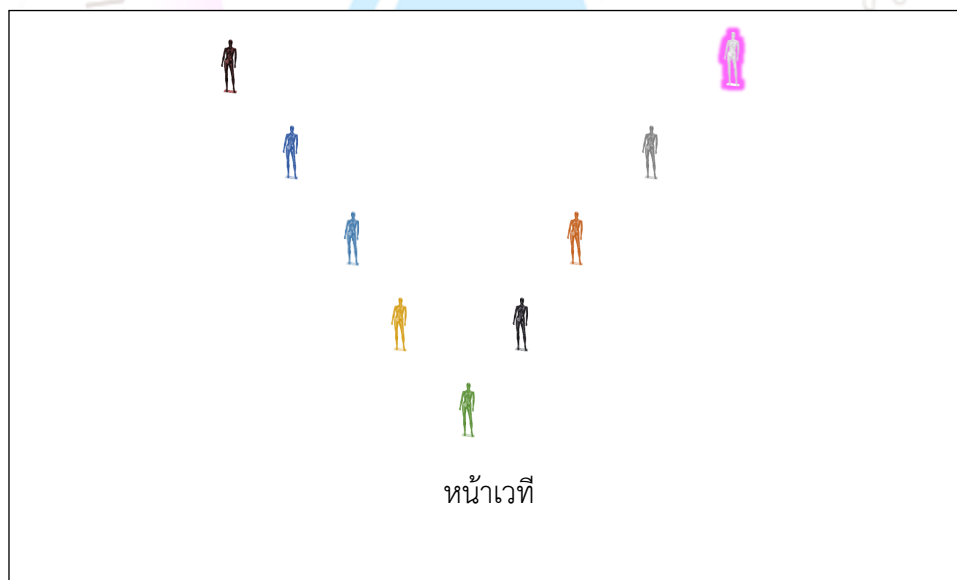
ศิระษะ : เอียงขวาและเอียงขวาสลับไปมา

มือ : จับไหล่มือด้านหน้าระดับสะโพก จากนั้นม้วนมือขวาคลายจับแล้วตั้งวงบนระดับแ่งศิระษะ

เท้า : เดินหน้าด้วยเท้าซ้าย 2 จังหวะ จากนั้นหมุนตัวไปทิศเฉียงซ้าย ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้ายืนด้วย

เท้าซ้าย จากนั้นยกหน้าเท้าขวา กดปลายเท้าลง

การแปรแถว

ลำดับที่ 65

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

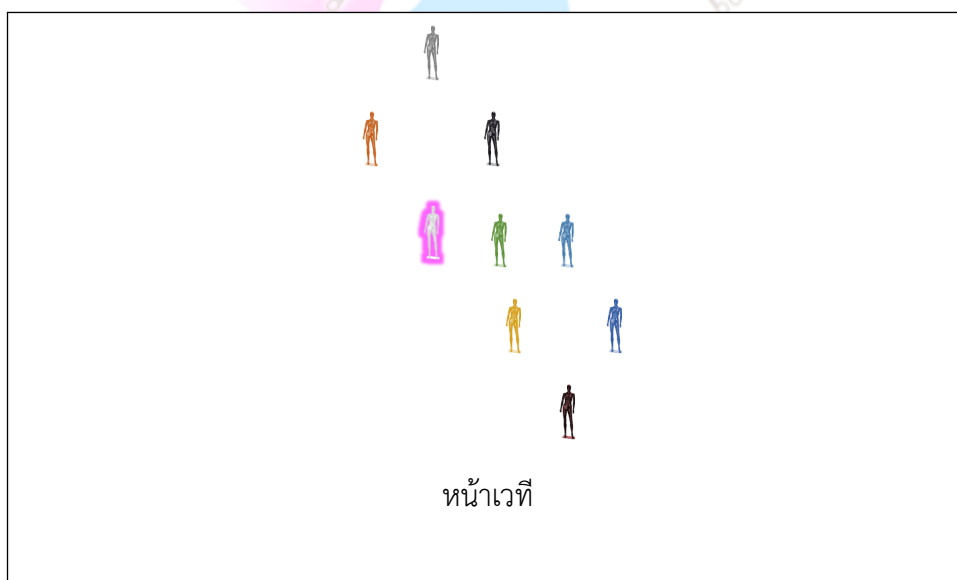
ทิศ : ทิศหน้าและทิศหลัง

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : แขนตั้ง 2 ข้างคล้ายท่ารำสาย ปฏิบัติ 1 ครั้ง ครั้งที่ 2 รวมมือเข้าระดับอก แล้ววาดลง ทำขึง
พ่อนาง

เท้า : ย่ำเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 66

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

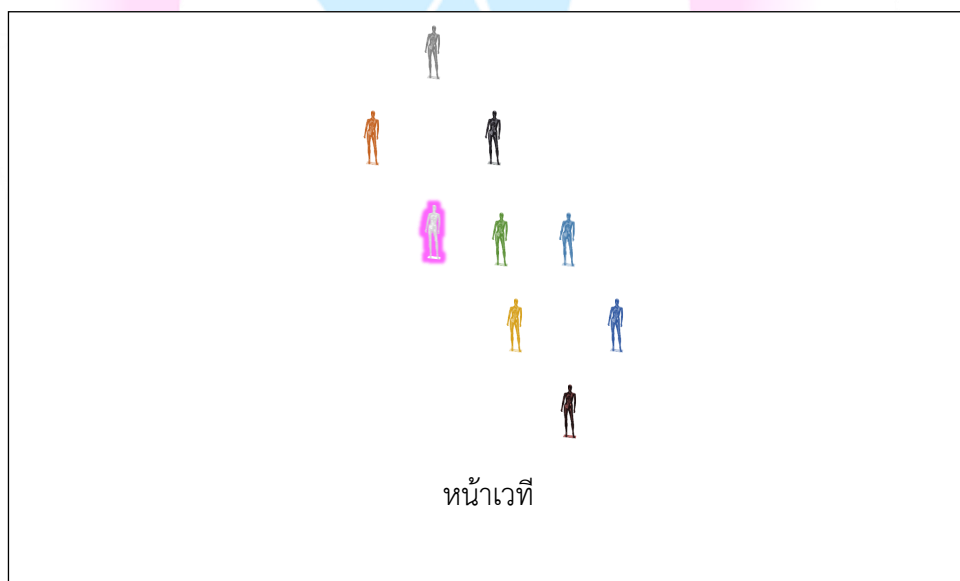
ทิศ : ทิศซ้ายเฉียงมาทิศหน้า 45 องศา

ศีรษะ : หน้าตรงแล้วหมุนศีรษะกลับไปด้านหลัง

มือ : ทำยูงพ็อนหาง

เท้า : ย่ำเท้าวิ่งไปด้านหน้าแล้วหมุนตัวผ่านทิศหลังกลับมาทิศหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 67

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

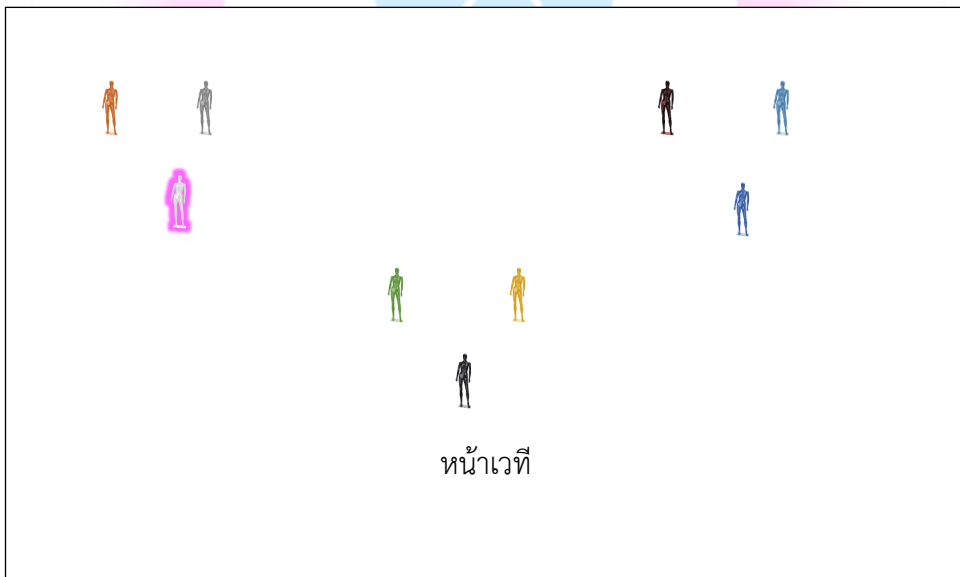
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : จับมือจากฐานไหล่เคลื่อนลงแล้วปล่อยเป็นวงกลาง

เท้า : ถอนเท้าขวาไปยืนแล้วเตะเท้าซ้ายด้วยปลายนิ้ว

การแปรแถว

ลำดับที่ 68

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ตัวข้าง

ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา

มือ : คว่ำมือให้ปลายนิ้วอยู่ใต้ตึงหู ยกคอกขึ้น

เท้า : เดินไปด้านหน้า 4 จังหวะด้วยเริ่มจากเท้าซ้าย

ตัวกลาง

เนื้อร้อง : ดนตรี

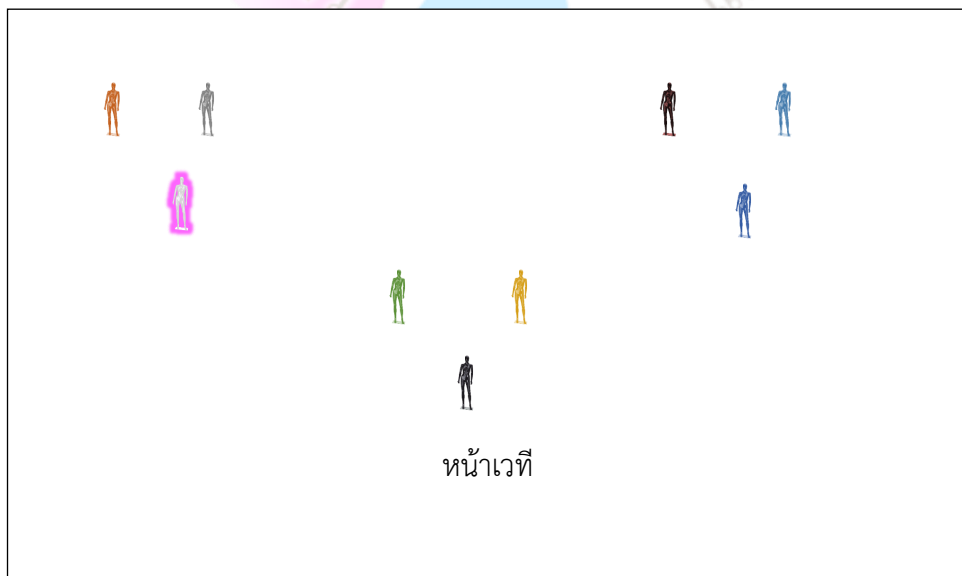
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา

มือ : มือซ้ายชูขึ้นเป็นวง ปล่อยมือให้วาดไปตามจังหวะ มือขวาตั้งข้อมือบริเวณคอกซ้าย

เท้า : เดินไปด้านหน้า 4 จังหวะด้วยเริ่มจากเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 69

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ตัวนก

ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา

มือ : ตั้งวงกลางระดับไหล่

เท้า : เดินไปด้านหน้า 4 จังหวะด้วยเริ่มจากเท้าซ้าย

ตัวกลาง

เนื้อร้อง : ดนตรี

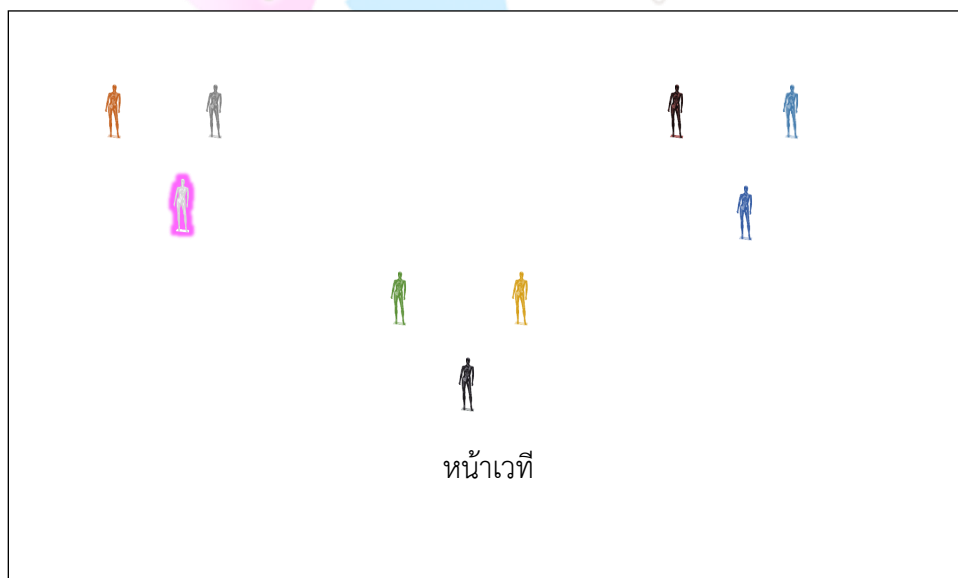
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา

มือ : จับระดับเหนือศีรษะ โดยให้ข้อมือชนกัน แล้วหันจับออกด้านข้าง

เท้า : เดินไปด้านหน้า 4 จังหวะด้วยเริ่มจากเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 70

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ตัวลีงห์

ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรง

มือ : จับมือแบบพิเศษมือสิงห์ ตั้งวงกลางในจังหวะแรก แล้วพลิกจับลง หงายท้องแขน จากนั้นจับขึ้นในท่าพรหมสี่หน้า

เท้า : เดินไปด้านหน้า 4 จังหวะด้วยเริ่มจากเท้าซ้าย

ตัวกลาง

เนื้อร้อง : ดนตรี

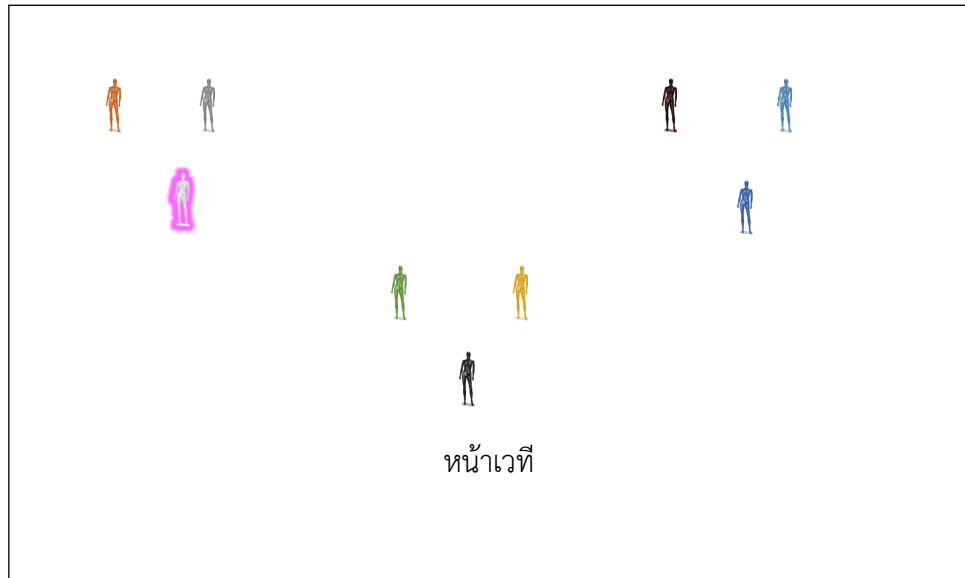
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : หน้าตรงแล้วเซิดหน้า

มือ : จับมือแบบพิเศษมือสิงห์ วางมือลงด้านหน้า กั้นศอก ก้มตัวลง

เท้า : เดินไปด้านหน้า 4 จังหวะด้วยเริ่มจากเท้าซ้าย

การแปรแถวลำดับท่าที่ 70

ลำดับที่ 71

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

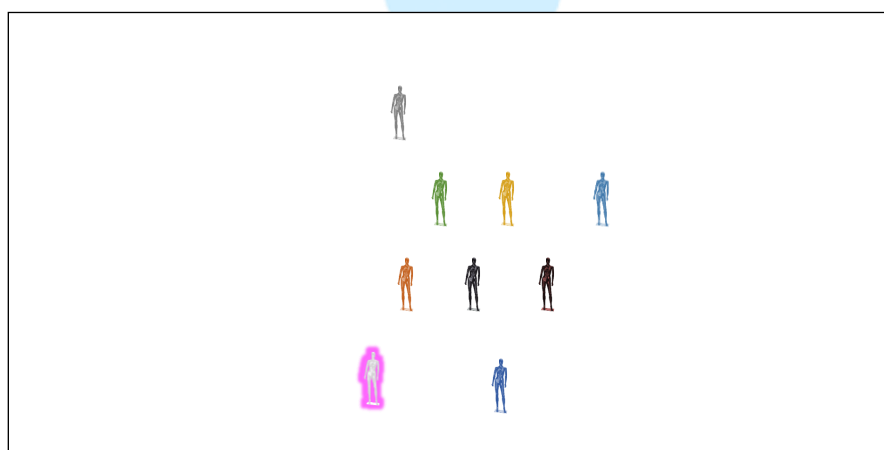
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : วาดมือผ่านหน้า แล้วแขนตึงลงข้างลำตัว ตั้งข้อมือ ให้ปลายนิ้วมือชี้ออกด้านข้างลำตัว

เท้า : ย่ำเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 72

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

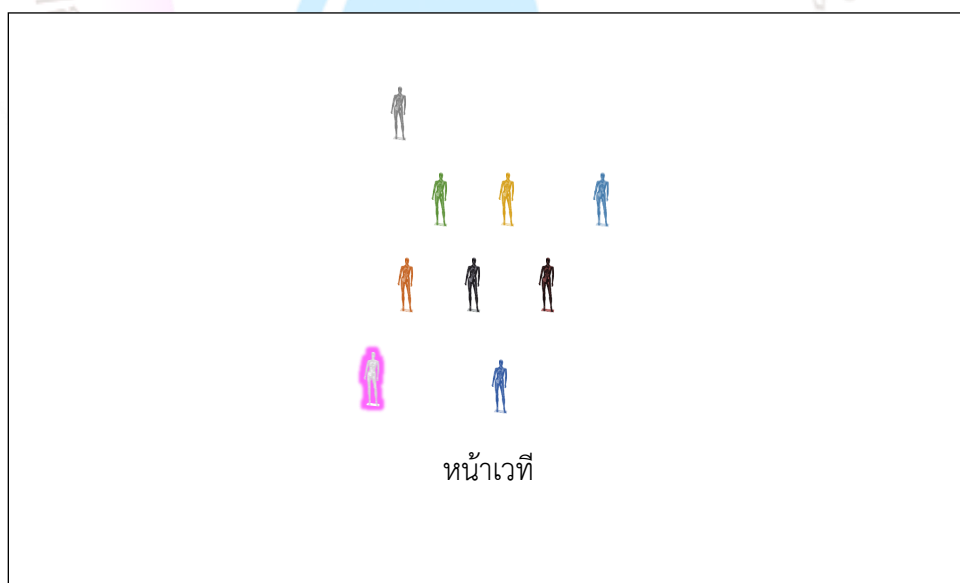
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา

มือ : มือซ้ายผาลาसनแล้วพลิกจับคว่ำแขนตั้งขึ้น 45 องศา มือขวาจับคว่ำที่ชายพกแล้วเคลื่อนมาที่ตั้งง
หู

เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้างแล้วก้าวเท้าขวาไปนั่ง หรือแตะด้วยปลายนิ้วเท้าขวา

การแปรแถว

ลำดับที่ 73

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

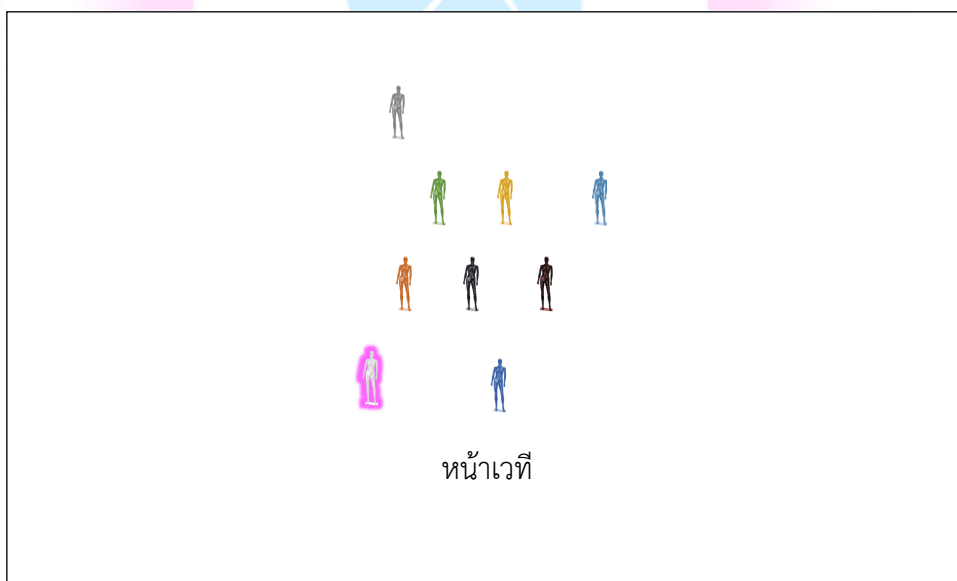
ทิศ : ทิศหน้า เยื้องไปทิศขวา 45 องศา

ศิระษะ : ก้มหน้าแล้วเงยหน้าตรง

มือ : มือซ้ายจับคว่ำแขนตึงออกด้านข้างลำตัว มือขวาวาดมือจับแล้ววางที่ระดับหน้าผาก

เท้า : ทิ้งน้ำหนักไปที่เท้าขวาก้าวหน้า แล้วยืนด้วยเท้าซ้าย ยกหน้าเท้าขวา กดปลายเท้าลง

การแปรแถว

ลำดับที่ 74

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

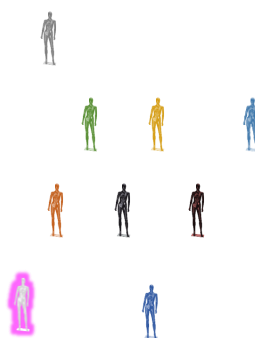
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรงแล้วเซิดหน้า

มือ : จับมือแบบพิเศษมือสิงห์ วางมือลงด้านหน้า กั้นศอก ก้มตัวลง

เท้า : วางเท้าซ้ายลงในท่าก้าวหน้า

การแปรแถว

หน้าเวที

ลำดับที่ 75

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

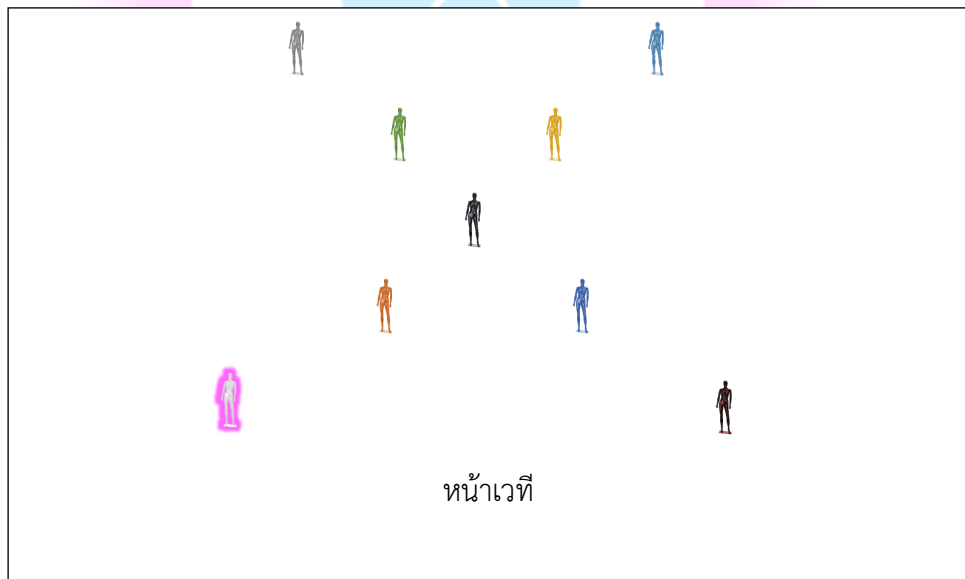
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : ตั้งวงกลางระดับไหล่

เท้า : ย่ำเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 76

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

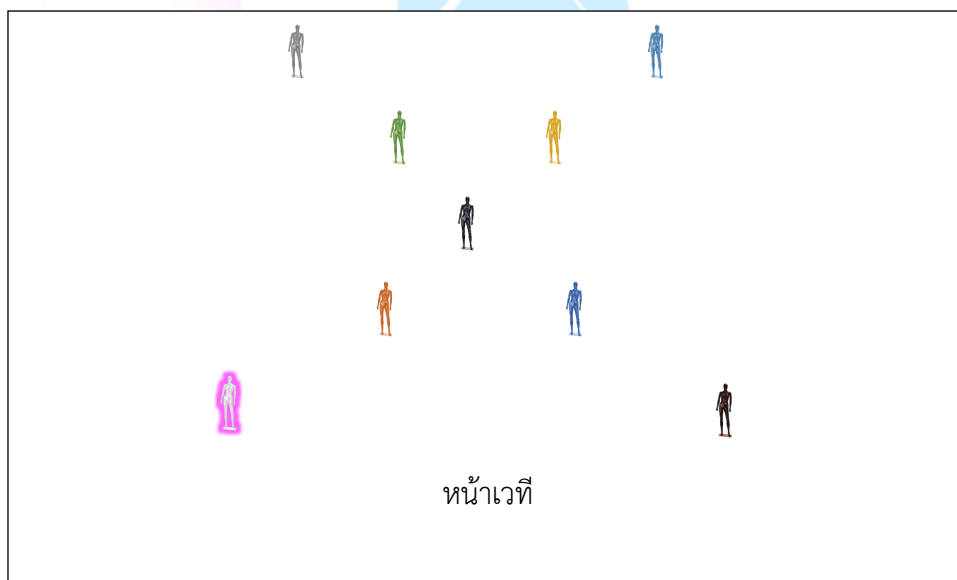
ทิศ : ทิศหน้า เเฉียงตัวไปทิศซ้าย 45 องศา แล้วทิศหน้า

ศีรษะ : เเฉียงขวา แล้วเอียงซ้าย

มือ : จับจากฐานไหล่แล้วปล่อยจับแขนตั้ง ทั้งปลายนิ้วลง จากนั้นพลิกตั้งวงกลางระดับไหล่

เท้า : กระโดดเล็กน้อยวางเท้าขวาไปด้านหน้าในท่าก้าวหน้า จากนั้นก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้าในท่าก้าวหน้าหมุนตัวไปทิศหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 77

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงซ้าย

มือ : จับม้วนพลิกมือลงให้ปลายนิ้วชี้ลงพื้น

เท้า : เท้าซ้ายอยู่ด้านหน้าในท่าก้าวหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 78

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

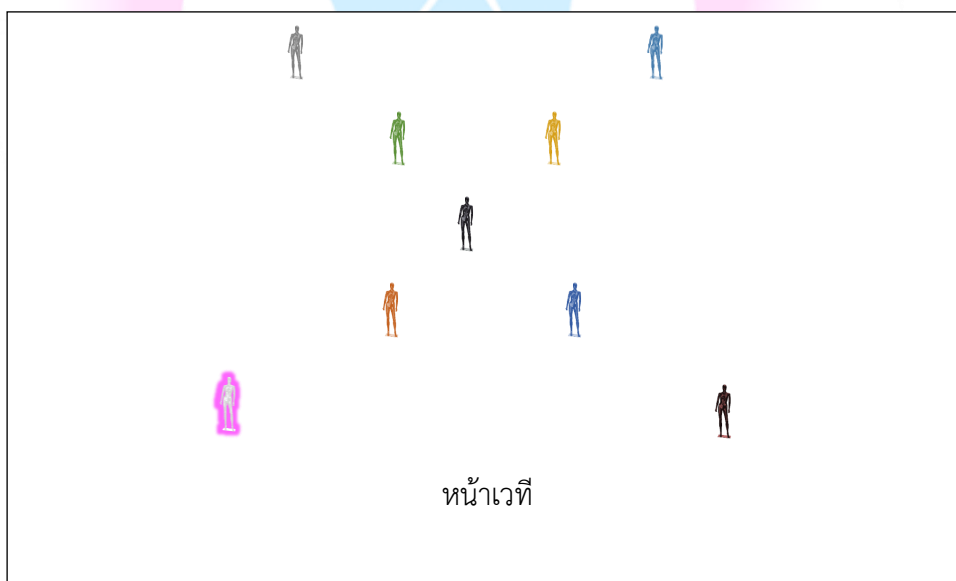
ทิว : ทิศหน้า

ศิวะ : เอียงขวา

มือ : จับที่ฐานไหล่แล้วขึ้นวงพิเศษ ระดับเหนือศิวะ

เท้า : เท้าซ้ายอยู่ด้านหน้าในท่าก้าวหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 79

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

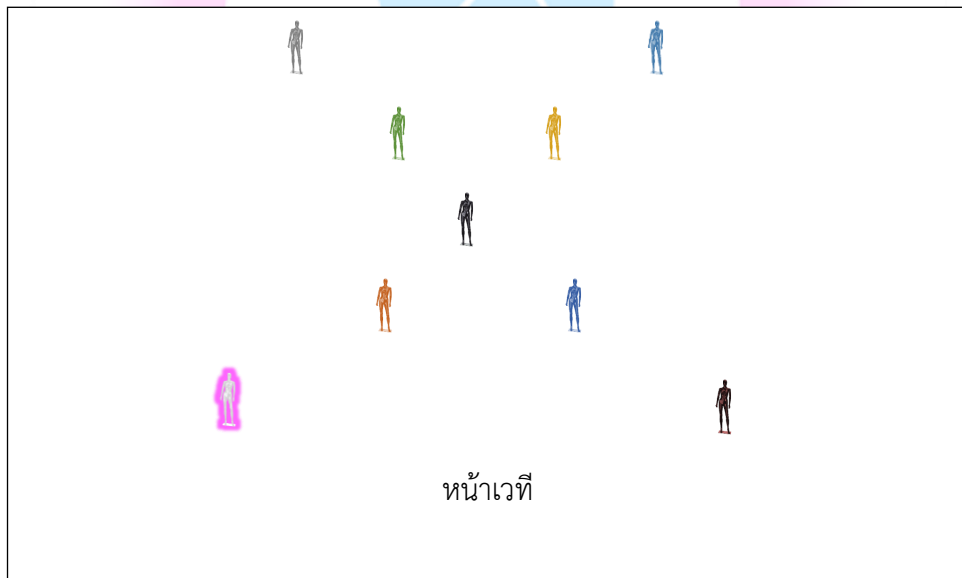
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงซ้าย

มือ : จับผ่านตัวแล้ว มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงกลาง

เท้า : หมุนตัวด้านขวา แล้วก้าวเท้าขวาลงในท่าก้าวหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 80

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

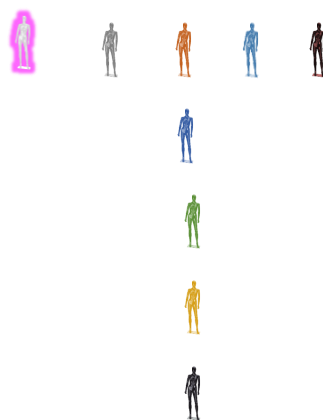
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

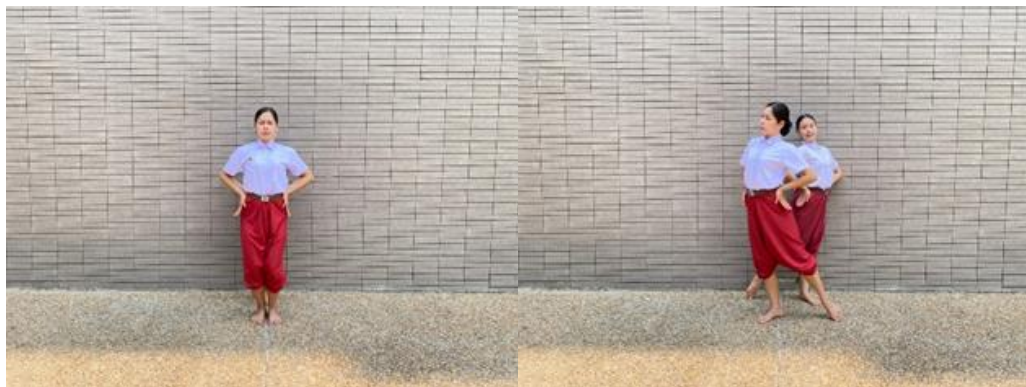
มือ : บิดข้อมือระดับเหนือศีรษะ แล้วจับโดยให้ข้อมือชนกันแล้วหันจับออกด้านข้าง

เท้า : ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้าในท่าก้าวหน้า

การแปรแถว

หน้าเวที

ลำดับที่ 81

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

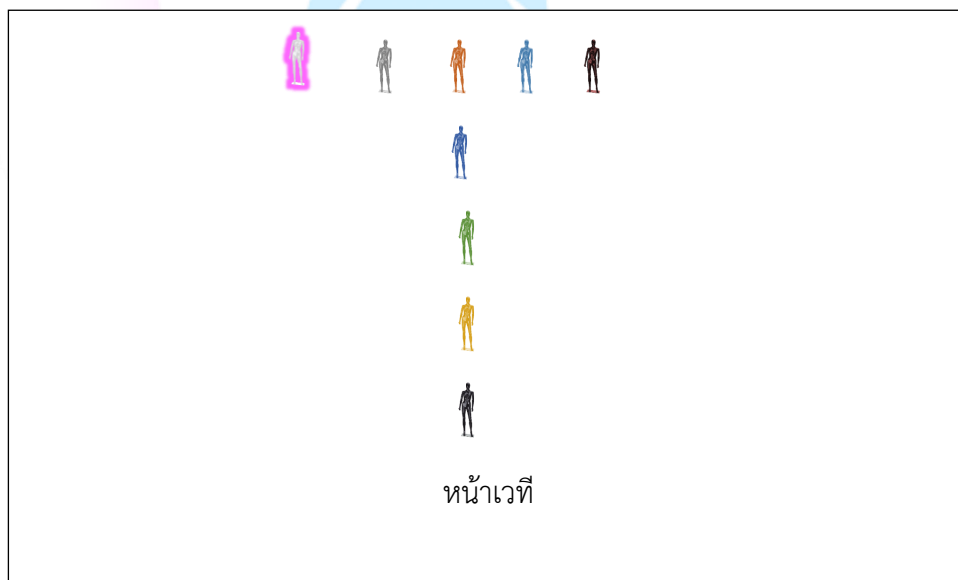
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง แล้วเอียงด้านเท้าแตะ จากนั้นเอียงนอกเพื่อมองคู่

มือ : ปล่อยมือจับ วางมือที่สะโพกทั้งสองข้าง ตั้งข้อศอก ไส่มือออกเป็นตั้งวงกลางระดับไหล่

เท้า : ย่ำเท้า จากนั้นใช้ปลายเท้าแตะคนละฝั่งสลับไปมาแล้วหมุนตัวไปด้านเท้าที่แตะ แล้วแตะเท้าในยืนด้วยเท้านอก

การแปรแถว

ลำดับที่ 82

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

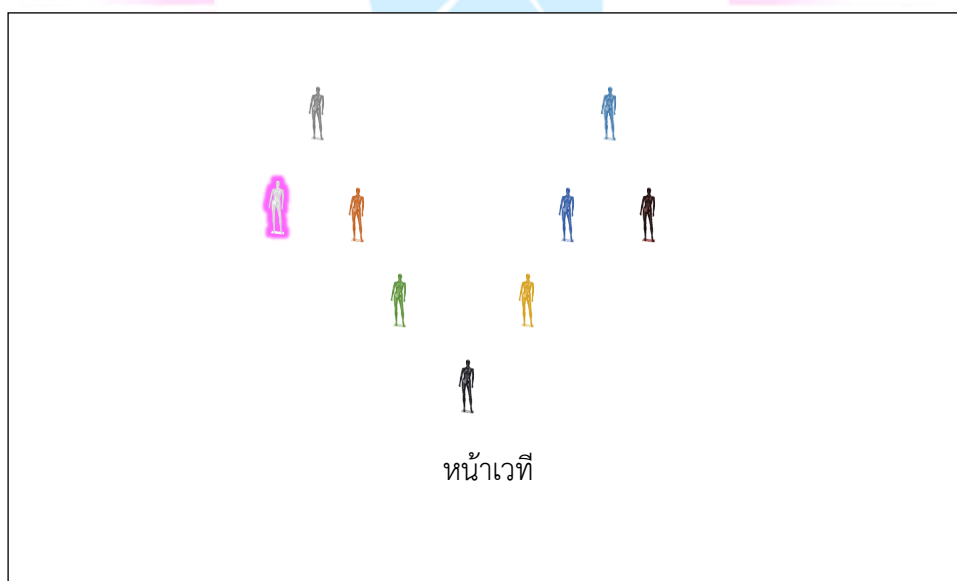
ทิศ : ทิศหน้า

ศัรณะ : เอียงนอก

มือ : มีนอกจิบที่ฐานไหล่ มือตั้งไล่มือขึ้น โดยตั้งข้อมือ ตั้งแขนตั้ง 45 องศา

เท้า : ก้าวเท้าในที่แตะอยู่ลดด้านหน้าในท่าก้าวหน้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 83

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ตัวกลาง

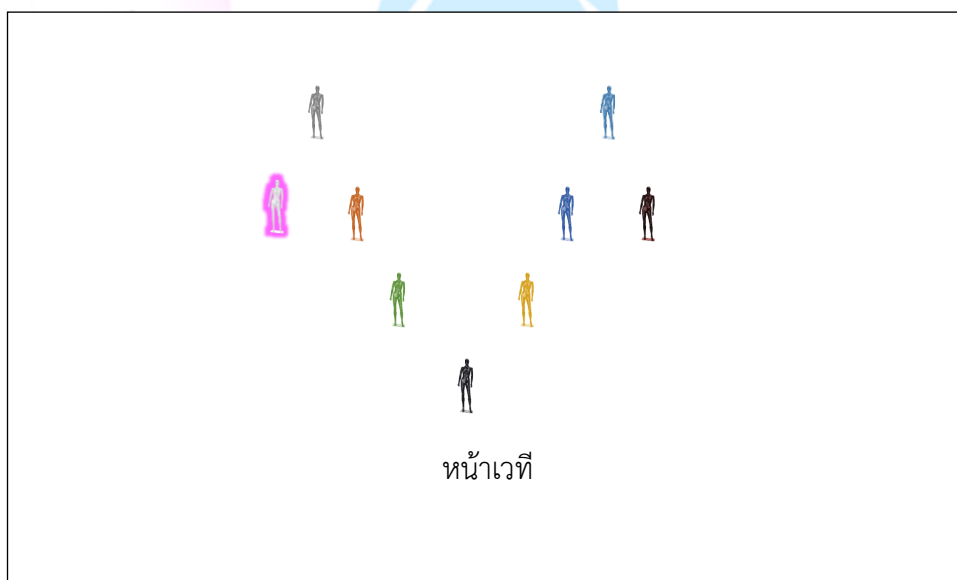
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : มือตั้งไสมือทั้งสองข้างขึ้น โดยตั้งข้อมือ ตั้งแขนตั้ง 45 องศา

เท้า : เลื่อนเท้าขวามาแตะข้างเท้าซ้าย

การแปรแถว

ลำดับที่ 84

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

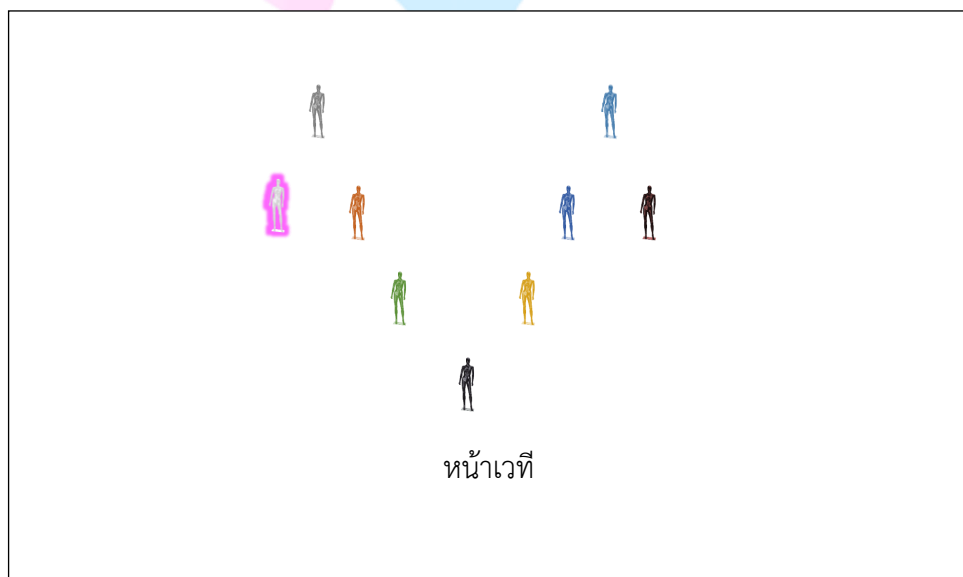
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : ตั้งวงบนระดับแก้มศีรษะ แล้วม้วนมือออกเป็นท่าพาลาสั้น จากนั้นเลื่อนมือเข้ามาไขว้ระดับบอก

เท้า : ก้าวเท้าออกไปด้านหน้าแล้วเตะเท้าในออกด้านข้าง จากนั้นก้าวเท้าในซ้ำเตะด้วยเท้านอกออกด้านข้างแล้วเลื่อนเข้ามาเตะด้วยปลายเท้าข้างเท้าใน

การแปรแถว

ลำดับที่ 85

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

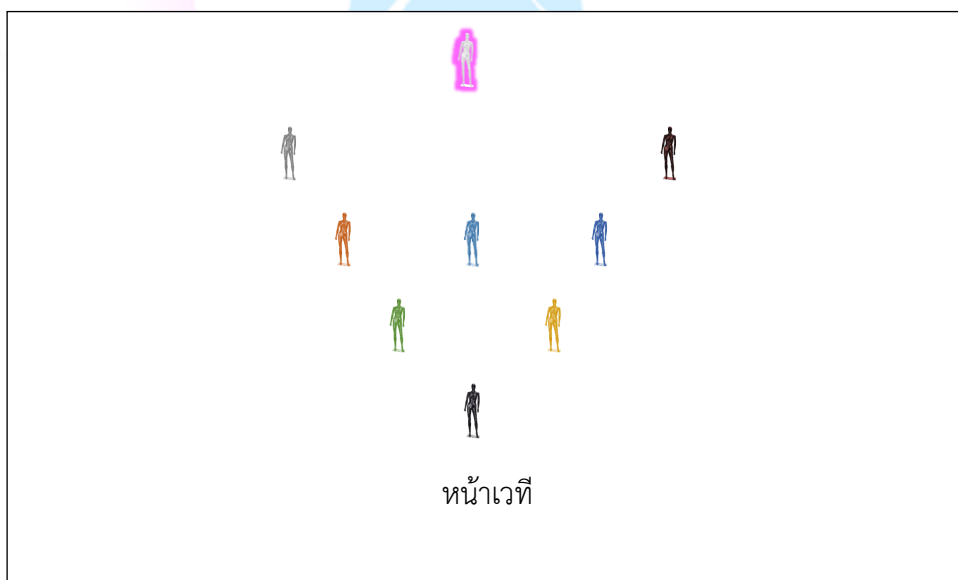
ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : หน้าตรง

มือ : จับมือพิเศษ ใช้นิ้วหัวมือนิ้ววางที่ข้อที่ 2 ของนิ้วกลาง แล้วกดมือลงระดับไหล่ แขนงอเล็กน้อย จากนั้นรวมมือไขว้กันที่ระดับอก

เท้า : กระโดดไปด้านหน้าด้วยเท้านอก เท้าในกระดกหลัง จากนั้นย่อเท้า

การแปรแถว

ลำดับที่ 86

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ท่าซุ่มจบ

ตัวกลางหน้า

ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : นิ้วชี้ตั้งขึ้น หักข้อมือเข้าหาลำตัว แขนงอส่งออกไปด้านหน้า

เท้า : นั่งตั่งเข้าขวายกกัน

ตัวกลางโชนกลาง

ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : มือซ้ายชูขึ้นเป็นวง ปล่อยมือให้วาดไปตามจังหวะ มือขวาตั้งข้อมือบริเวณศอกซ้าย

เท้า : นั่งตั่งเข้าขวายกกัน

ตัวกลางหลัง

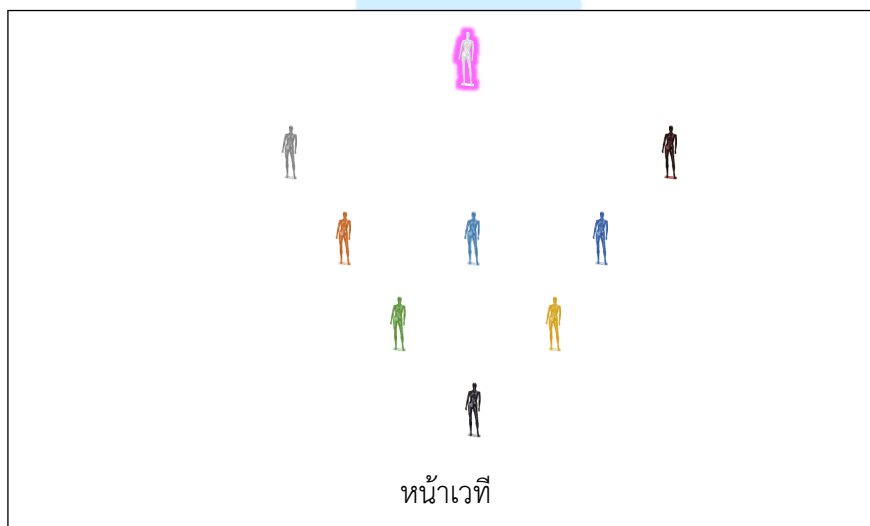
ทิศ : ทิศหน้า

ศีรษะ : หน้าตรง

มือ : แขนตึงเหนือศีรษะ ข้อมือขวาและซ้ายชนกัน กदनึ่งกลางลงคล้ายการจับมือ

เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา

การแปรแถวทำรำลำดับที่ 86

ลำดับที่ 87

เนื้อร้อง/ทำนองเพลง : ดนตรี

ทำในซุ้มจบ

ตัวข้างติดตัวกลางหน้า

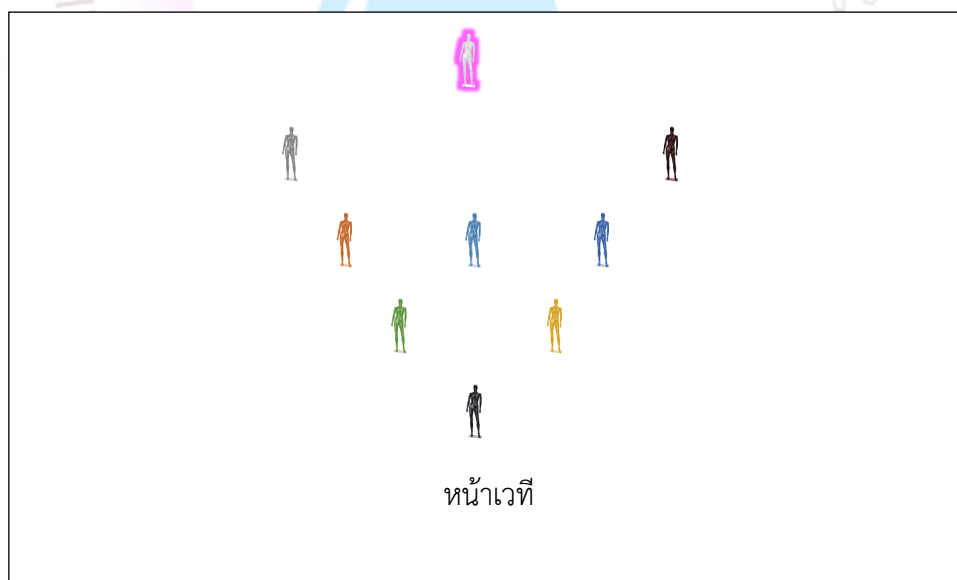
ทิศ : ทิศหน้า

ศิระษะ : เอียงใน

มือ : นิ้วชี้ตั้งขึ้น ตั้งข้อมือพลิกออก แขนเป็นวง มือในระดับวงกลาง มีนอกระดับวงบน

เท้า : ยืนด้วยเท้านอก กระดกเท้าใน

การแปรแถว

สรุปบท

ในบทที่ 5 นี้ คณะผู้วิจัยได้อธิบายรูปแบบท่ารำและลักษณะรูปแบบการแปรแถว การแสดงชุดหัตถ์ศิลป์ ไว้ได้อย่างครบถ้วน โดยในการอธิบายนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้ระบุ ทิศ ศีรษะ มือ เท้า ของผู้แสดง ในการปฏิบัติท่ารำ ในส่วนของตำแหน่งการแปรแถว คณะผู้วิจัยได้ใช้สีเป็นสัญลักษณ์ในการแทนตัวนักแสดงของแต่ละคนซึ่งจะสามารถทราบตำแหน่งได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 5 จะกล่าวถึงกระบวนการทำรำและรูปแบบการแปรแถวของการแสดง และในบทที่ 6 จะกล่าวถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวคิดในการออกแบบการแสดง การออกแบบลีลาท่ารำในการแสดง การออกแบบดนตรีและบทเพลงประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบการแปรแถว และการคัดเลือกนักแสดง

แนวคิดในการแสดง

แนวคิดในการสร้างสรรค์ จากการศึกษาจิตรกรรมบนบานประตูทางเข้าหอไตรกลางน้ำ ลายรดน้ำปัดทอง ภาพนักษัตรลึงค์ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพนักษัตรลึงค์ได้มีเรื่องราวที่ปรากฏจากนิทานธรรมบท เรื่อง พระนางสามาวดี ตอน กำเนิด พระเจ้าอุเทน นักษัตรลึงค์หรือนกหัสติมาเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ตามคติความเชื่อของล้านนาและล้านช้าง รวมไปถึงภาคอีสานของประเทศไทย โดยกล่าวกันว่า เป็นสัตว์ที่มีรูปร่างทางกายภาพส่วนหัวเป็นคชสีห์ประกอบไปด้วยราชสีห์และคชสาร มีเอกลักษณ์ที่เห็นได้ชัด คือ มีงา 4 งา ซึ่งปรากฏอยู่บนใบหน้า ส่วนตัวตลอดจนถึงหางเป็นปีกซี เป็นสัตว์ที่มีความงามแต่แฝงไปด้วยพลังอำนาจอันมหาศาล ถ่ายทอดผ่านนักแสดงหญิงจำนวนทั้งหมด 9 คน เพื่อเสนอประวัติความเป็นมาของนักษัตรลึงค์ และกิริยาท่าทางของสัตว์ทั้ง 3 ชนิดที่ได้ผสมผสานจนกลายเป็นนักษัตรลึงค์ โดยการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง กล่าวคือ

ช่วงที่ 1 เป็นการแสดงรำตีบท โดยกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของนักษัตรลึงค์

ช่วงที่ 2 เป็นการแสดงกิริยาท่าทางของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด โดยเริ่มจากราชสีห์ ที่มีความรวดเร็ว คชสารที่มีความสง่างาม และปีกซีที่มีพริ้วไหวเปรียบเสมือนสตรี

ช่วงที่ 3 เป็นการรวมตัวกันของสัตว์ทั้ง 3 ชนิดโดยได้เรียกสัตว์ชนิดนี้ว่า นักษัตรลึงค์

การออกแบบลีลาท่ารำในการแสดง

การสร้างสรรค์การแสดงในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการท่าทางอากัปกิริยาของสัตว์ 3 ชนิด ราชสีห์ คชสาร และปีกซี โดยสังเกตพฤติกรรมของสัตว์ เช่น การเดิน การมอง การบิน ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นรูปแบบในการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ที่มีลีลาเลียนแบบพฤติกรรมของสัตว์แต่ละชนิด ซึ่งสัตว์แต่ละชนิดจะมีท่าทางเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ท่าราชสีห์ที่มีความแข็งแรง ท่าคชสารที่มีความสง่างาม ท่าปีกซีที่มีความอ่อนช้อยพริ้วไหว การออกแบบท่ารำจึงต้องออกแบบ ให้เสมือนจริงตามอากัปกิริยาของสัตว์ จากทุกกระบวนการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลมาสร้างสรรค์ให้เกิดความสวยงาม ดังนั้นการออกแบบลีลาท่ารำในแต่ละช่วงจะมีความแตกต่างกันออกไปตามช่วงของการแสดง

รูปแบบการแปรแถว

การสร้างสรรคการแสดงชุด หัสดीलิ่งค์ ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีแนวคิดในการแปรแถวโดยยึดหลักของการแสดงรูปแบบระบำ โดยมีความหลากหลายตามช่วงของการแสดงลักษณะการแสดงดังนี้

ช่วงที่ 1 แปรแถวในแบบซุ่มสื่อถึงอารมณ์ที่มีความยิ่งใหญ่

ช่วงที่ 2 รูปแบบการแปรแถวอย่างง่ายไม่ซับซ้อนมากนักเพื่อสื่อถึงอารมณ์ อากัปกริยาที่มีความหลากหลายของสัตว์แต่ละชนิด

ช่วงที่ 3 รูปแบบการแปรแถวจะสื่อถึงอารมณ์ที่ซับซ้อนเป็นการรวมตัวจึงใช้การเคลื่อนไหวที่โลดแล่นไปมาและรวมตัวกันเป็นซุ่ม นกหัสดีลิงค์

ดนตรีประกอบการแสดง

การสร้างสรรคดนตรี คณะผู้วิจัยได้ศึกษาการบรรเลงดนตรีแบบผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเครื่องดนตรีสากล ซึ่งจะใช้เครื่องดนตรีบางชิ้นเป็นสัญลักษณ์แทนสัตว์ เช่น การใช้กลองโตนบรรเลงในช่วงการแสดงของราชสีห์เพื่อเพิ่มความหนักแน่นและความแข็งแรง การใช้ปี่ในช่วงการแสดงของคชสารให้ดูมีความสง่างามแฝงด้วยความขี้เล่น การใช้แคนในช่วงการแสดงของปักซีที่จะให้ความรู้สึกที่อ่อนหวาน พริ้วไหวดังสายลม และเมื่อบรรเลงรวมกันก็จะทำให้เกิดความน่าค้นหาและน่าตื่นเต้น คณะผู้วิจัยจึงได้แบ่งดนตรีออกเป็น 3 ช่วง

ช่วงที่ 1 เปิดด้วยการกล่าวถึงความป็นมาของ นกหัสดีลิงค์ โดยใช้การเทศน์แหล่โคราช ใช้การตีกลองเป็นจังหวะและผสมกับเสียงลม เสียงนกร้อง สื่อถึงความน่ากลัวและตื่นเต้น

ช่วงที่ 2 ดนตรีบรรเลงทำนองของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด โดยแบ่งย่อยดังนี้

ช่วงที่ 2.1 นำเสนอเกี่ยวกับราชสีห์ โดยใช้จังหวะหน้าทับของโตนโคราช ซึ่งให้มีความรวดเร็ว ทำนองดนตรีจะสื่อถึงว่องไวและความกระฉับกระเฉงของราชสีห์

ช่วงที่ 2.2 นำเสนอเกี่ยวกับคชสาร โดยใช้จังหวะหน้าทับของโตนโคราชและปี่ซึ่งออกแบบให้มีท่วงทำนองที่ช้าลง เพื่อสื่อถึงความสง่างามของคชสาร

ช่วงที่ 2.3 นำเสนอเกี่ยวกับปักซี โดยใช้แคนในการบรรเลง โดยใช้จังหวะที่ช้าเพื่อสื่อถึงความสวยงามและความพริ้วไหวของอ่อนช้อยของปักซีที่ผู้วิจัยเปรียบให้เห็นเสมือนสตรี

ช่วงที่ 3 การบรรเลงในช่วงท้ายจะเป็นการรวมตัวของสัตว์ทั้ง 3 ชนิด จะใช้เครื่องดนตรีในทำนองที่เร็วขึ้นให้รู้สึกตื่นเต้นและมีความยิ่งใหญ่ของการรวมตัวของสัตว์ทั้ง 3 มาเป็น นกหัสดีลิงค์

การออกแบบเครื่องแต่งกาย

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่า เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการแสดงที่จะช่วยเสริมการแสดงให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมเข้าใจถึงแนวคิด และความหมายในการสร้างสรรค์ผลงาน คณะผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูล เพื่อสนับสนุนการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ประกอบการแสดง ซึ่งรูปแบบของเครื่องแต่งกายนั้น คณะผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องแต่งกายตามหลักเหตุผลและให้สอดคล้องกับแนวคิดการแสดงชุด หัสดीलิ่งค์ โดยยึดโทนสีการออกแบบเครื่องแต่งกายเป็นสีดำและสีทองตามแบบภาพจิตรกรรมลายรดน้ำปิดทอง ภาพนกหัสดีลิงค์ มีรายละเอียด ดังนี้

ผมเกล้ามวยสูง สวมเกี้ยวแบบพิเศษ สวมกระบังหน้าหน้าข้างมีวงและงา 4 งาอันเป็นเอกลักษณ์ของช่างโคราช สวมเกาเขอกสีดำ ห่มสไบสีปักสีทอง 2 ซาย พาดทับคล้ายการห่มตะเบงมาน ปลอยชายด้านหลังมีผ้าชีฟองรองทับด้านในบริเวณชายด้านหลัง สวมกางเกงสีดำลายขดคล้ายลายเส้นตามภาพจิตรกรรมและสวมถุงน่องด้านในวาดลายขาปักสี นุ่งโจงกระเบนแบบสั้น ใส่หาง สวมเครื่องประดับ รัตตันแขน กำไลข้อมือ สังวาลย์และห้อยหน้า

การคัดเลือกนักแสดง

การคัดเลือกนักแสดงในการแสดงชุด หัสดीलิ่งค์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสามารถของผู้แสดงที่มีทักษะพื้นฐานทางการแสดงนาฏศิลป์ การคัดเลือกนักแสดงนั้นจะต้องคำนึงถึงทักษะและการมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ฝึกฝน มีความตั้งใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ จนสามารถที่จะปฏิบัติงานด้านการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นงานที่แสดงออกให้เห็นถึงความงดงามในเชิงศิลปะมุ่งเน้นการคัดเลือกนักแสดงหญิงทั้งหมด 9 คน โดยเป็นนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ 8 คน และเป็นนักแสดงของโรงเรียนพินายวิทยา 1 คนมาเป็นนักแสดงในครั้งนี้

อุปกรณ์การแสดง

การสร้างสรรค์ชุดการแสดงในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้เทียนเป็นอุปกรณ์การแสดง ซึ่งได้เปรียบเทียบกับเทียนนั้นเป็นตัวที่สื่อถึงแสงสว่างของชีวิต สื่อถึงความตาย การนำพาขึ้นสู่สวรรค์ และใช้ทำร้ายส่งขึ้นสูง เพื่อเปรียบดั่งการส่งขึ้นสู่สวรรค์

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานวิจัยสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ชุด หัสดीलิ่งค์ คณะผู้วิจัยได้ประเด็นสำคัญในการนำเสนอผลงานการแสดงออกไปประยุกต์ใช้และพัฒนาการแสดงได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลงานไปใช้ประโยชน์

- 1.1 การแสดงชุด หัสดीलิ่งค์ สามารถนำไปเผยแพร่ หรือ นำไปใช้ในการแสดงต่างๆ ได้
- 1.2 ผลงานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิจัยหรือสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยการสร้างสรรค์การแสดง ชุด ทัศนศิลป์ สามารถนำไปปรับปรุงต่อยอด เพื่อสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ได้ และเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยทางด้านต่าง ๆ ได้

สรุปบท

ในบทที่ 6 คณะผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาของการแสดง ชุด ทัศนศิลป์ ไว้อย่างชัดเจน โดยเนื้อหาที่สรุปคือ แนวคิดการแสดง การออกแบบลีลาท่าร่า ดนตรีประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบการแปรแถว การคัดเลือกนักแสดง พร้อมทั้งประเด็นสำคัญในการนำเสนอผลงานการแสดงออกไปประยุกต์ใช้และพัฒนาการแสดงในหัวข้อ ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานและงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- กนกพร นิมพลี. (2555). **รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน:กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์.**
- ก้องพิพัฒน์ กองคำ. สัมภาษณ์. 5 มกราคม 2565.
- เครื่องดนตรีพื้นบ้าน. (2555). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://jittayaesanmusic.blogspot.com/2012/08/blog-post_9112.html [17 เมษายน 2565].
- จรุงศรี โปธิ์กลางและคณะ. (2560). **วัฒนธรรมท้องถิ่นในอุทยานธรณีโคราช. นครราชสีมา : ม.ป.พ.**
- จ้อย จันทโซ. **เจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์. 24 ตุลาคม 2564.**
- ชนาภา ดิษฐปัญญา. (2559). **หอไตรกลางน้ำ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://asaconservationaward.com> [12 กุมภาพันธ์ 2565]**
- ฐิติรัตน์ หมื่นอนันต์. (2556). **ช่างเผือกสู่การออกแบบโครงการเสนอแนะออกแบบตกแต่งภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอคิลป. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://sure.su.ac.th> [20 มีนาคม 2565].**
- ณรงค์ชัย พันสระน้อย. สัมภาษณ์. 24 ตุลาคม 2564.
- ติก แสนบุญ. (2563). **สิม. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.ubu.ac.th> [20 มีนาคม 2565].**
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2562). **คติความเชื่อเกี่ยวกับบทกวีสี่ลึงค์. [วีดิทัศน์]. THE BACKGROUND.**
- ประทับใจ สิกขา. (2556). **บทกวีสี่ลึงค์. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.**
- ปาณิสรา มีแสง. (2564). **เมรุนกสี่ลึงค์ : รูปแบบคติความเชื่อและพิธีกรรมแห่งชีวิตหลังความตาย ในภาคอีสาน. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564) : 18.**
- พจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). **คชสีห์. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://dictionary.orst.go.th> [20 มีนาคม 2565].**
- เพ็ญสุภา สุขคตะ. (2562). **สี่ลึงค์. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.matichonweekly.com> [20 มีนาคม 2565].**
- มัลติกา หนูสาย. (2558). **หิมพานต์. ศิลปนิพนธ์ปริญญาศิลปะบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ (ศิลปะไทย) ภาควิชาไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ยุทธพงศ์ มาตย์วิเศษ. (2562). พิธีกรรมหลังความตายในครั้งบรรพกาลของชาวอุษาคเนย์. **การปลงศพด้วยนักษัตรลึงค์ในอีสาน 1** (มีนาคม 2562) : 1-21.
- ยุทธพงศ์ มาตย์วิเศษ. สัมภาษณ์. 20 ตุลาคม 2564.
- ระพีไทย. (2563). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.rapeethai.com> [17 เมษายน 2565].
- วิราณี แ้วนทอง. (2551). **การรำในพิธีทำศพแบบนักษัตรลึงค์ในอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- วัดหน้าพระธาตุ. (2563). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.sanhadee.com/wattakukorat/> [17 เมษายน 2565].
- สุวิซ คุณผล. **ตำนานนักษัตรลึงค์และวิธีเผาศพ**. ม.ป.ท. : ม.ป.ป.
- สมุห์ประสิทธิ์ มหาวิโร. เจ้าอาวาสวัดนกออก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์. 24 ตุลาคม 2564.
- สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอปักธงชัย. (2559). **อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://district.cdd.go.th/pakthongchai/> [5 มีนาคม 2565].
- หิมพานต์. (2559). **สัตว์ป่าหิมพานต์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://himmaphan.com> [20 มีนาคม 2565]
- อัครวิทย์ ทองใบ. สัมภาษณ์. 5 มกราคม 2565.
- johanSwanepoel. (2553). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://th.depositphotos.com/stock-photos/> [25 เมษายน 2565].
- Khon Kaen University. (2562). **พิธีพระราชทานเพลิงศพครูใหญ่ และครูใหญ่พระเทพวิทยาคม (หลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ)**. [วีดิทัศน์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Lifeonwhite. (2556). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://th.depositphotos.com/stock-photos/> [25 เมษายน 2565].
- LuaAr. (2557). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://th.depositphotos.com/stock-photos/> [25 เมษายน 2565].
- Musicarms. (2561). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bikes4deal.com/market/1300507> [17 เมษายน 2565].
- Thai PBS. (2562). **ตำนานนักษัตรลึงค์ในพิธีศพ : เรื่องนี้มีตำนาน**. [วีดิทัศน์]. ไทยพีบีเอส.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Tunsystem. (2560). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.bloggang.com/> [21 เมษายน 2565].

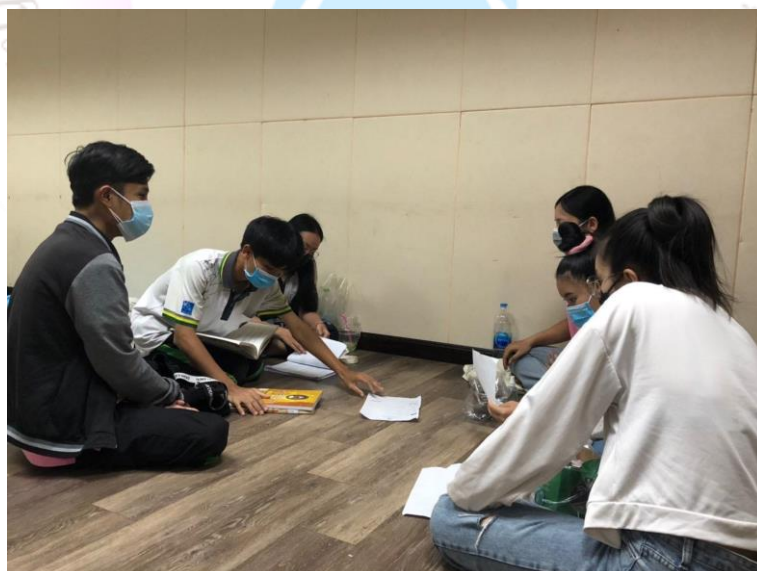

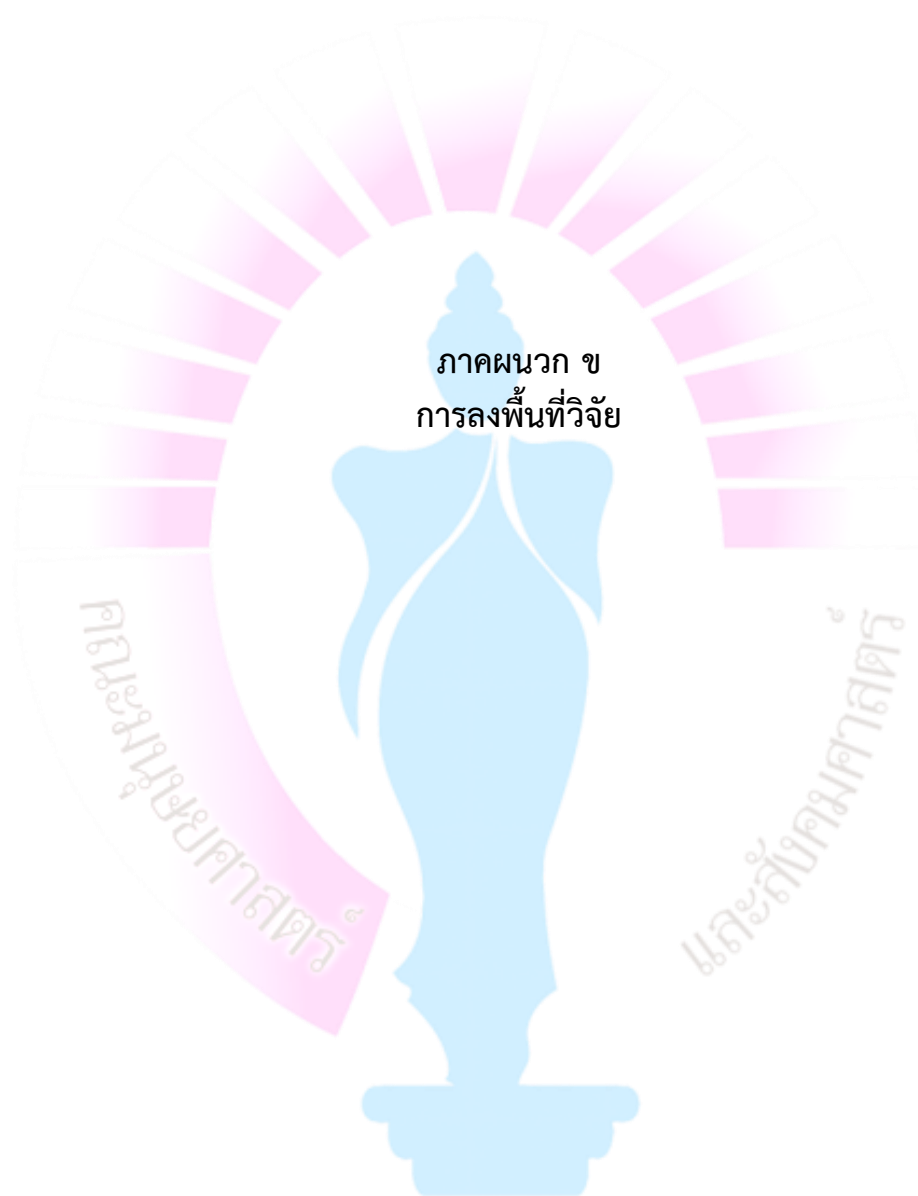
รูปกิจกรรม การประชุมและวางแผน

ภาพที่ 7.1 ประชุมวางแผนงาน
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2564 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.

ภาพที่ 7.2 ประชุมวางแผนงาน
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2564 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การลงพื้นที่วิจัย

ภาพที่ 7.3 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 1

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2564 ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.

ภาพที่ 7.4 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 1

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2564 ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การลงพื้นที่วิจัย

ภาพที่ 7.5 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2565 ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.

ภาพที่ 7.6 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2565 ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การลงพื้นที่วิจัย

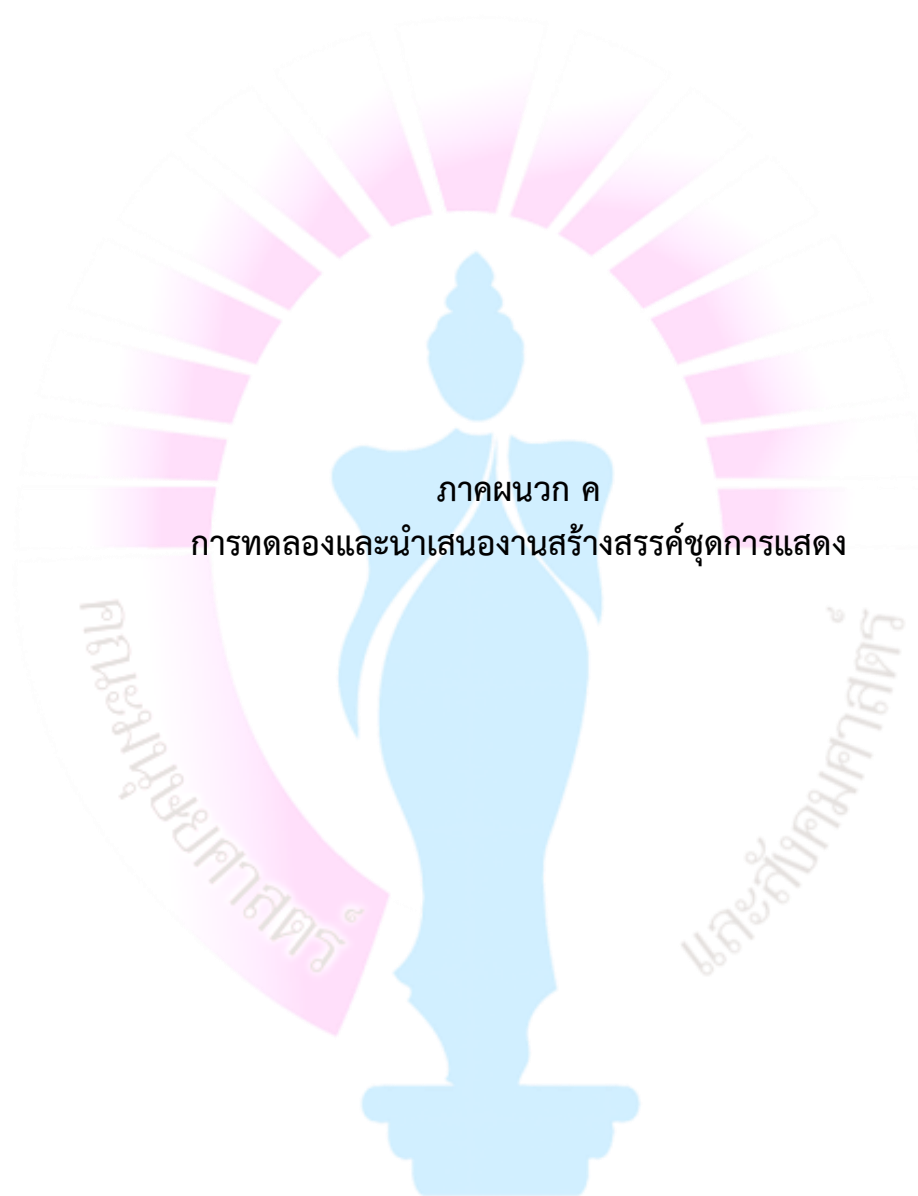
ภาพที่ 7.7 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2565 ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.

ภาพที่ 7.8 ลงพื้นที่วิจัยครั้งที่ 2

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2565 ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การนำเสนอการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ภาพที่ 7.9 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 1

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2564 ณ อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

ภาพที่ 7.10 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 2

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2565 ณ อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การนำเสนอการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ภาพที่ 7.11 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 3

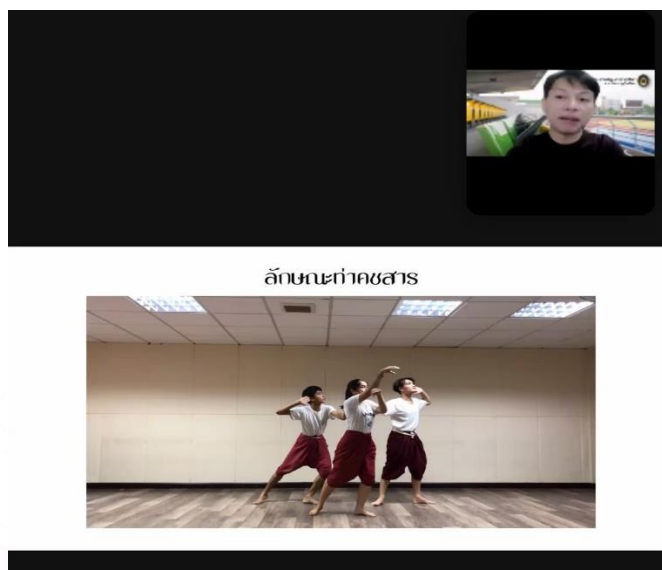
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2565 ณ อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

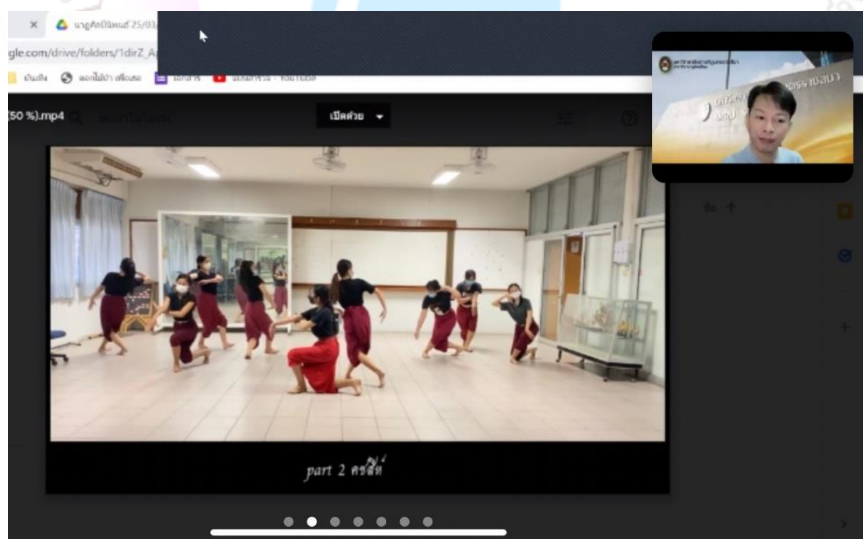
ภาพที่ 7.12 การนำเสนอการแต่งกายครั้งที่ 4

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2565 ณ อาคารสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การนำเสนอลีลาท่ารำ

ภาพที่ 7.13 การนำเสนอท่ารำ 20%
 ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2565 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครราชสีมา.

ภาพที่ 7.14 การนำเสนอท่ารำ 50%
 ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การนำเสนอลีลาท่ารำ

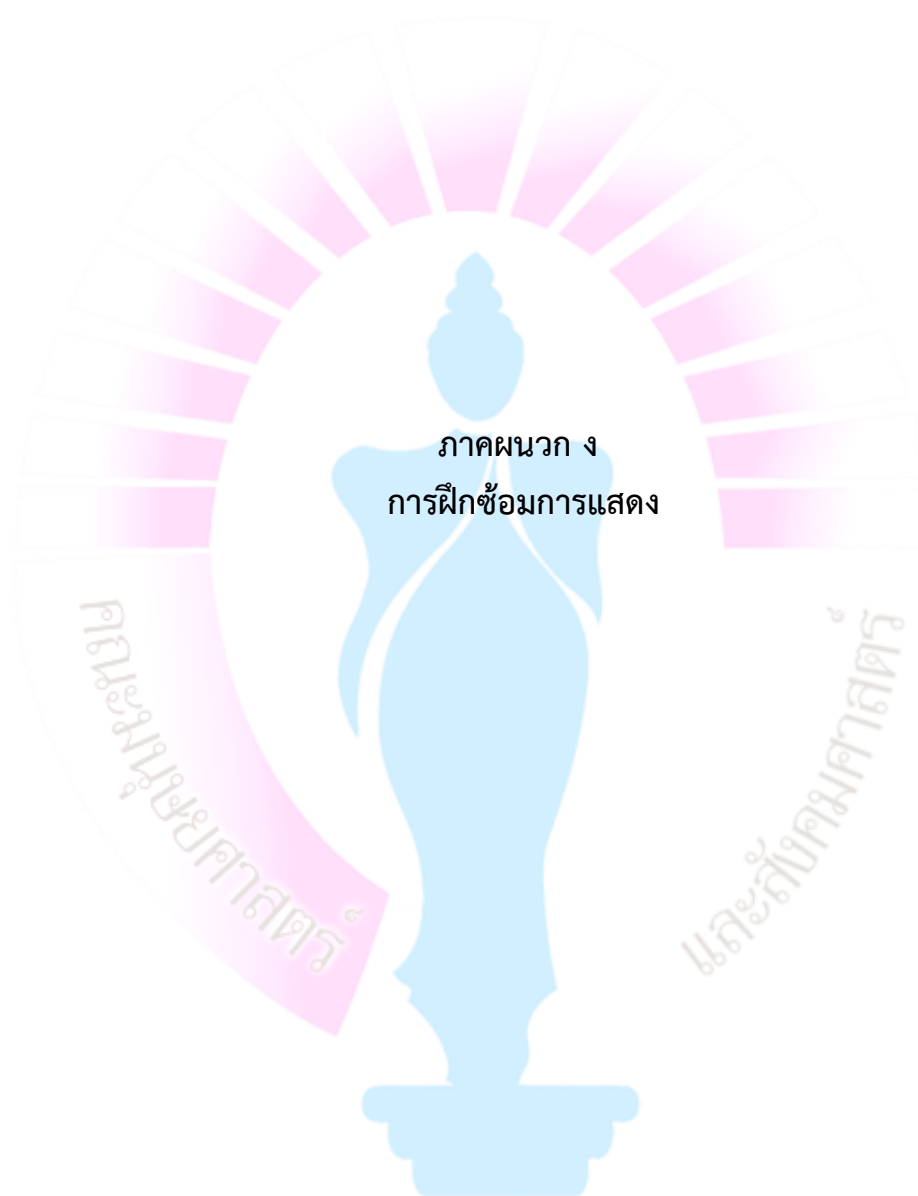
ภาพที่ 7.15 การนำเสนอท่ารำ 75%

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2565 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

ภาพที่ 7.16 การนำเสนอท่ารำ 100%

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2565 ณ หอศิลป์ มหาววิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การฝึกซ้อมการแสดง

ภาพที่ 7.17 การฝึกซ้อมการแสดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

ภาพที่ 7.18 การฝึกซ้อมการแสดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

รูปกิจกรรม การฝึกซ้อมการแสดง

ภาพที่ 7.19 การฝึกซ้อมการแสดง
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.

ภาพที่ 7.20 การฝึกซ้อมการแสดง
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565 ณ อาคารปฏิบัติการดนตรี-นาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การฝึกซ้อมการแสดง

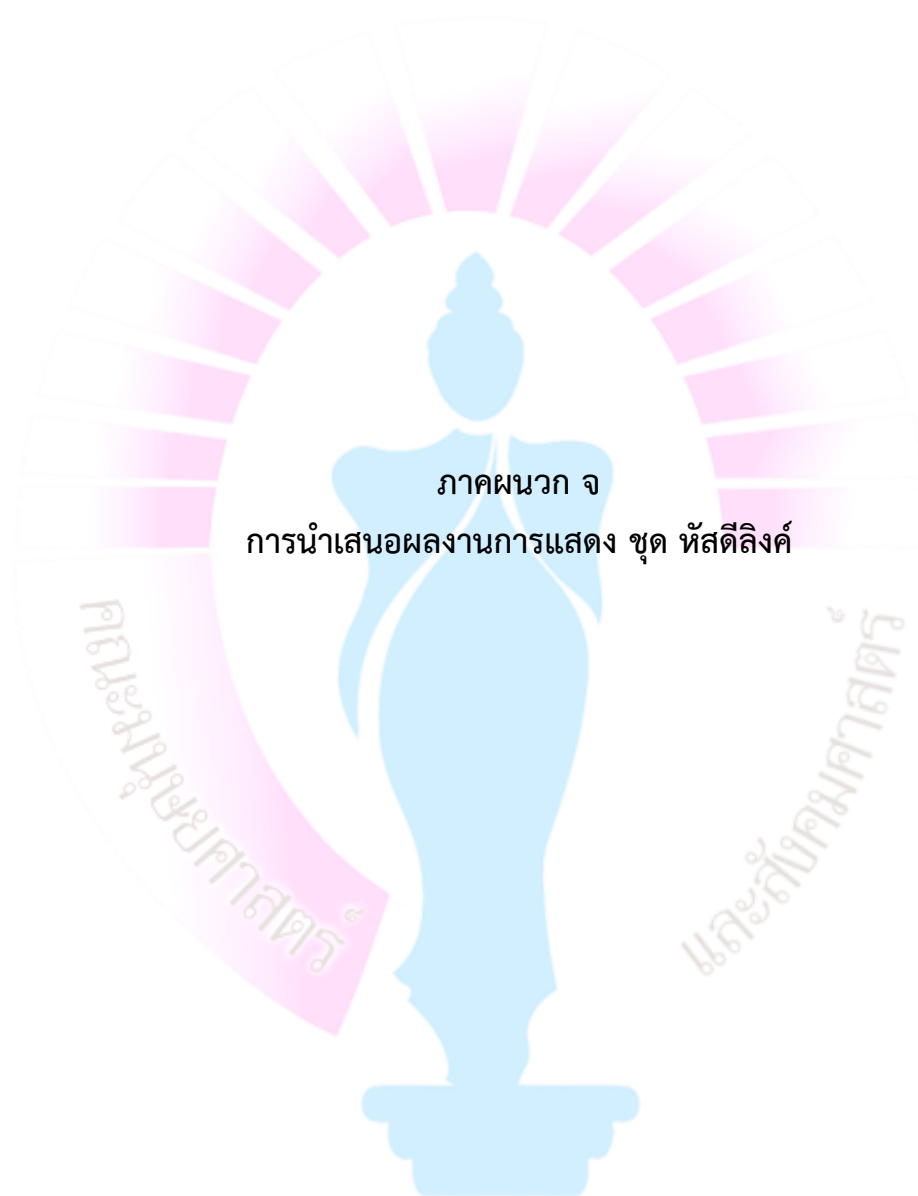
ภาพที่ 7.21 การฝึกซ้อมการแสดง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2565 ณ อาคารสำนักศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ภาพที่ 7.22 การฝึกซ้อมการแสดง

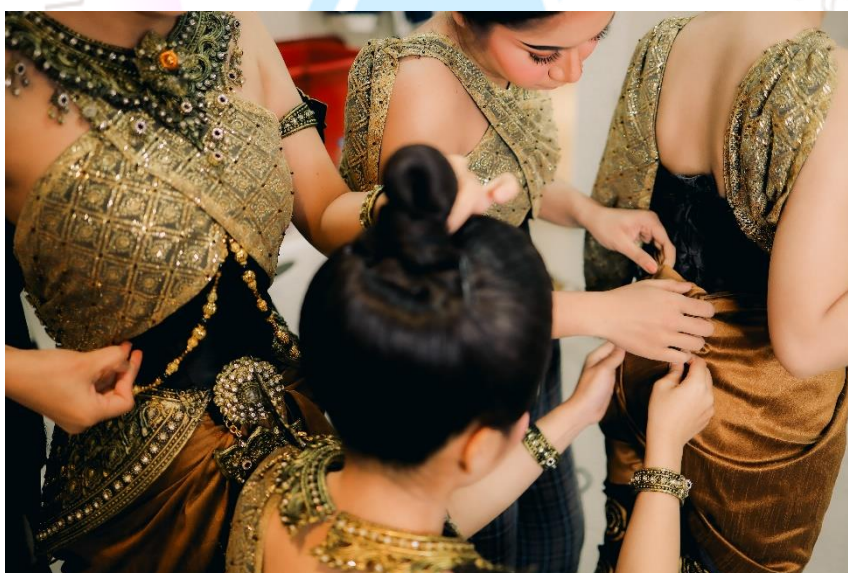
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2565 ณ อาคารสำนักศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

รูปกิจกรรม การนำเสนอผลงาน

ภาพที่ 7.23 ขณะผู้วิจัยแต่งหน้าให้นักแสดงชุด หัสดีลิงค์
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ภาพที่ 7.24 ขณะผู้วิจัยแต่งตัวให้นักแสดงชุด หัสดีลิงค์
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

รูปกิจกรรม การนำเสนอผลงาน

ภาพที่ 7.25 ขณะผู้วิจัยแต่งตัวให้แก่นักแสดงชุด หัสดีลิงค์
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ภาพที่ 7.26 นักแสดงไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อนการแสดง
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

รูปกิจกรรม การนำเสนอผลงาน

ภาพที่ 7.27 นักแสดงชุด หัสดีลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ภาพที่ 7.28 นักแสดงชุด หัสดีลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

รูปกิจกรรม การนำเสนอผลงาน

ภาพที่ 7.29 บรรยากาศหลังเวทีก่อนทำการแสดง
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ภาพที่ 7.30 บรรยากาศหลังเวทีก่อนทำการแสดง
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

รูปกิจกรรม การนำเสนอผลงาน

ภาพที่ 7.31 การแสดงชุด หัสติลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ภาพที่ 7.32 การแสดงชุด หัสติลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

รูปกิจกรรม การนำเสนอผลงาน

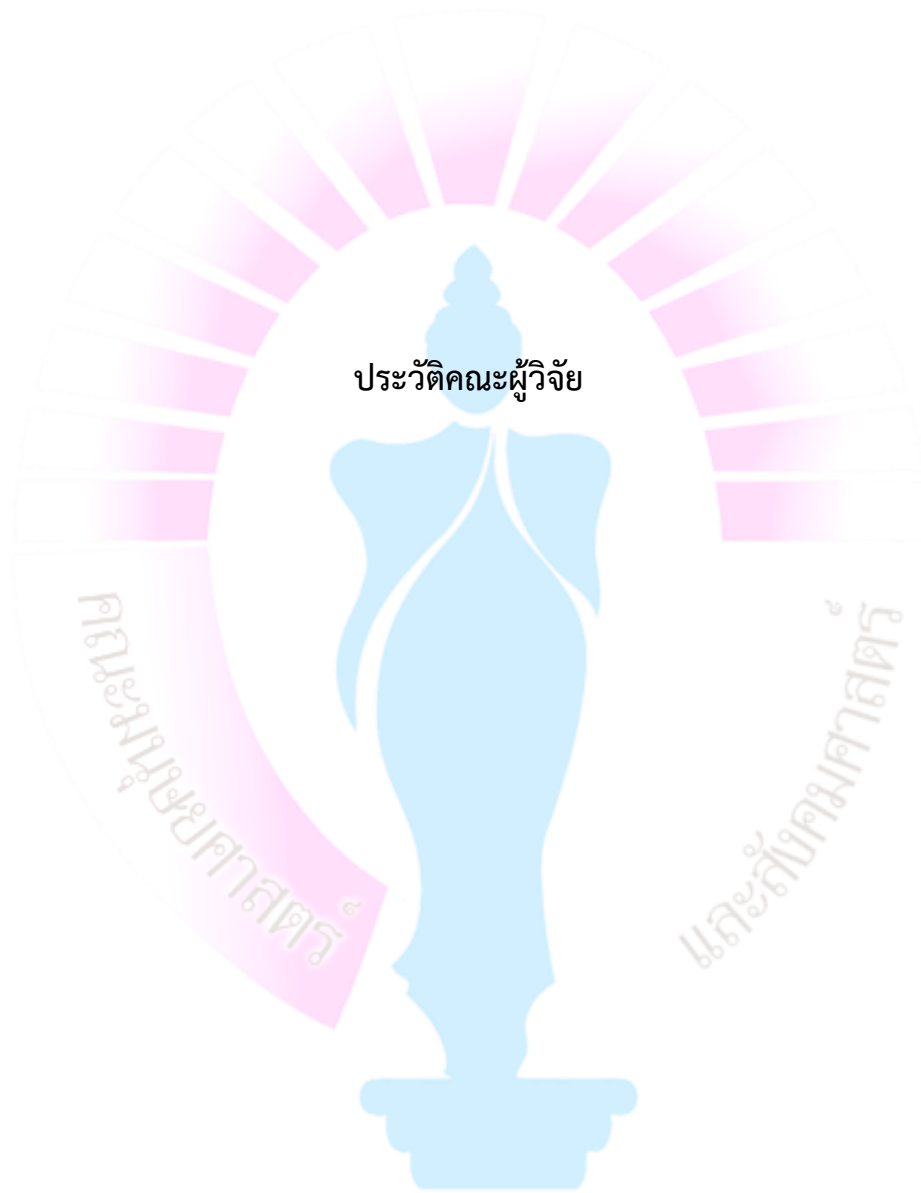
ภาพที่ 7.33 การแสดงชุด หัสติลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ภาพที่ 7.34 การแสดงชุด หัสติลิงค์

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2565 ณ ศูนย์การค้า Terminal 21 korat.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายสยาม อาบจะบก
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันพฤหัสบดี ที่ 8 กรกฎาคม 2542
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
ที่อยู่ปัจจุบัน	189 หมู่ 3 ตำบลโป่งนก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ
อีเมลล์	tiwsayam5084@gmail.com
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2565 กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
	พ.ศ. 2560 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนายาง กลักพิทยาคม อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาววิลาสินี ศิลลา
วัน/เดือน/ปีเกิด วันพุธ ที่ 17 พฤศจิกายน 2542
สถานที่เกิด อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน 23/1 ตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา 30110
อีเมลล์ Vilasinee171125@gmail.com
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2565 กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2560 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนฟิมายวิทยา อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวชลดา ประเสริฐวงษา
วัน/เดือน/ปีเกิด วันอังคาร ที่ 23 พฤศจิกายน 2542
สถานที่เกิด อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น
ที่อยู่ปัจจุบัน 76 ถนนสุนทรารายณ์ ซอย 11 อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000
อีเมลล์ Chonladaprasroethangsa@gmail.com
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2565 กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2560 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวศศิธร เชื้อชัย
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันศุกร์ ที่ 13 สิงหาคม 2542
สถานที่เกิด	อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
ที่อยู่ปัจจุบัน	134 หมู่ 5 ตำบลคูเมือง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ 36210
อีเมลล์	sasichueachai1308@gmail.com
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2565 กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
	พ.ศ. 2560 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนหนองบัวแดงวิทยา อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวสุพาภร อาพัฒน์นอก
วัน/เดือน/ปีเกิด วันพฤหัสบดี ที่ 26 สิงหาคม 2542
สถานที่เกิด อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
ที่อยู่ปัจจุบัน 135 หมู่ 3 ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา 30305
อีเมลล์ Supaporn.260842@gmail.com
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2565 กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2560 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายพิทยา ผิวงาม
วัน/เดือน/ปีเกิด วันศุกร์ ที่ 12 มีนาคม 2542
สถานที่เกิด อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร
ที่อยู่ปัจจุบัน 97 หมู่ 20 ตำบลสร้างค้อ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร 47180
อีเมลล์ Phittaya618@gmail.com
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2565 กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2560 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนธาดุนารายณ์วิทยา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายสุรไกร ไพโรสมนต์
วัน/เดือน/ปีเกิด วันจันทร์ ที่ 13 เมษายน 2541
สถานที่เกิด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดอุบลราชธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน 35 หมู่ 5 ตำบลสำราญ อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 46108
อีเมลล์ surakrai.th2541@gmail.com
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2565 กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2560 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

